

دیوان روشن

اعنی

کلام بلاغت نظام از حضرت مولانا محمد منشا
الحاج محمد اسماعیل المتخلص روشن پیر سمرندی مجددی فاروقی علیہ الرحمۃ

مع

۱- یادگار دوستان و تذکار عزیزان:

از حضرت مولانا شاه آقا صاحب سمرندی مجددی مدظلہ

۲- حالات مصنف:

از مولانا محمد اسحاق جان صاحب سمرندی مجددی مدظلہ

۳- بیان روشن

از مرتب و مصحح این دیوان ڈاکٹر غلام مصطفیٰ خان صدر شعبہ اردو سندھ یونیورسٹی حیدرآباد

شایع کردہ

مولانا محمد اسحاق جان صاحب سمرندی فاروقی مدظلہ، قصر دلکشا میرپور خاص

قیمت چار روپیہ لاکھ

سنہ ۱۳۸۱ھ
۶ ۱۹ ۶۱

سہ این دیوان را "دیوان بوالعجب" ہم نومبر ۱۳۸۱ء میں منسوخ کیا گیا۔

پادگار دوستان و تذکار عزیزان

اَوْقَاتُ الْبَشَرِ قَضَيْنَاهَا فَمَا ذُكِرَتْ
 إِلَّا وَقَطَعَ قَلْبُ الصَّبِّ ذِكْرَهَا
 روشن دل، روشن ضمیر، روشن خیال، روشن تخلص سلاله دودمان مجریدی، صاحب خلق جمیل،
 وادعای بی عدیل عزیزم آقا محمد امین تغمیله سید جفانه و تعالی بعفوانه و اسکنه یحبوه
 جفانه. تعریف شعر و شاعری او کردن بفرقی تحصیل حاصل و تطویل لاطائل است. اینک مجموعه اشعار آید
 و چه بهتر آید او پیش نظر ناظرین قدر دان و گوهر شناس موجود است. یاران سخن سنج و سخن شناس خود اندازه سخن
 گوی و سخندان او خواهند کرد. مشک آن است که خود بوییدند که عطار بگوید: نثرش بسیج و معنی و نظم او عسل معین
 نثر او از نظم شیرین تر و نظم او از نثر خوشتر. کاش رقعات منثور و مراسلات رنگین و دکشای او هم شایع شده
 تا یقیناً انشای فیض رسان بود و دستور العمل بتدیان گشته.

اما آنچه قابل قدر و اعتنا و لائق مدح و ثنا است اخلاق حمیده و شمائل مرصیه ایشان است که درین نام
 قحط الرجال و قحط الاموال وجود امثال آن مفقود و حصول آن متعسر کالکبریت الاکبر است. تقوی و طهارت،
 امانت و دیانت، شب خیزی و عبادت گذاری، حق گوئی و حق طلبی، غیرت اسلامی و خدمات قومی و ملی
 ایشان قابل تحسین و لائق صد آفرین است. تمام عمر حلوا و شربت و شیرینی یا طعام بچینه اذ دست همدوان
 قطعاً نمی خوردند. باره در زندگی او شان اقوا هبے پر وبال بالاشد که در شکر سفید و بوره چینی استخوان
 جالوزان ناپاک می میخته می شوند آن را هم پشت پا زدند و بر لے ضرورت چای نوشی بشکر و سی در سفر و حضر
 سه انشای دکشا و انشای میفرسان و دستور الصبیان هر نام کتابهای این فن اندگر درین جامهای ترکیبی مراد است.

بمراه خود برداشته در چاه استعمال می فرمودند. در زمانه تحریک خلافت بعضی علماء بکرمت لباس و کفش
 مان ولایتی قوی دادند جناب ایشان استعمال آن یک قلم بند کردند و ملتبان آن لباس را به عنف مانع می شدند.
 در تأیید خلافت و سلطنت اسلامی و آزادی مسجد منزل نگاه کارهای نمایان کردند. در شوق جهاد جان فروشی و
 در خدمات دینی سرچوخی ایشان همه نمایان تبریک و تراود توصیف و تفریح است

اگر سعدی آن جمله اشاکند مگر در فرسے دیگر اطلاق کند

افسوس که آن شب آنجن دوستان شب تمام ناکرده قبل از سحر خاموش شد و در آغوش کد تا امید
 جای گزین گردید.

قَدَمَاتٌ قَوْمٌ وَمَا مَاتَتْ مَكَارِمُهُمْ وَعَاشَ أَقْوَامٌ وَهُمْ فِينَا كَأَمْوَاتٍ

امید که بر فروداران عزیز فرزندان سعادت مند او شان چراغ خاندان خود را روشن دارند
 و بر نقش پای رفیگان گامزن باشند و امید وارم که امید با بر صواب آید چرا که آثار سعادت مندی از
 ناصیه ایشان هویدا است و حسن کردار ایشان امید افزا.

نام نیک رفیگان ضایع کن تا بماند نام نیکیت در جهان

در نیجا به مناسبت تمام یک رقعہ منظمه خود که بر اسے فراج پرسی ایشان چهل سال پیش ازین
 نوشته بودم نوشته می شود. و هو هذا

آپ جناب رفیع تو طبیبی فربا	شبه سریر بلاغت مدار فهم و ذکا
بر آسمان فصاحت تویی چو بدر منیر	ز طبع روشن تو در حیات شمس ضعیف
برادر سے کہ لبیدن صفا نظیر شمسیت	رمد بخدمت او شان ز اسلام دعا
رسیده نسبت از ان پس که آمده است حقیر	خبر کیفیت در دو شتمنان شمس

سه یعنی بمطربی نارسیده قبل از پرسی در عین جوانی وفات کردند سه روشن نخلص آن مرحوم. سه در در گذشته

ازین سبب شده مشهور استظار کثیر	خدا به فضل محصل کتاب زد و شفقا
امید هست که از فرود تو مندی	زدست خزن دلم را کنید زود درها
باین طرف همه خیر است عاقبت حال	بحال خورد و کلان شامل است فضل خدا
نه در بجز عود صنی شناوری در دم	نه در قواعد شعری مرا است فکر را
بپای خاطر ایشان که مایل شمر است	خلاصت عادت خود کنم کرم این الشا
مدام تا که بود استقام کون مکان	همیشه تا که زمین و زمانه را است لقا

زیاد صرافات در امان باشی
 به عمر خضر بمانی تسرین علم هدی

حالات مصنف

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰی سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَاصْحَابِهِ

وَمَنْ اَتَّبَعَ الْهُدٰی

اِحسان الفتوح الی اللہ الباقی محمد سخی ابن حضرت محمد امین الفاروقی المجددی نقشبندی

این آرزوی دیرینه در سر داشت که بعضی از اشعار در باعیات و قطعات تاریخی از قبیلہ والد ماجد مرحوم
و مغفور برائے استفادہ محبین مہجورین و محرومین جمع کنیم۔

بہ قضین آورم سہ ہندی اکنون

ز سدی قطعہ درد آشنائی

بماند سالہا این نظم ترتیب

ز ماہر ذرہ خاک اقتاد جائی

غرض نقشے مست کز مایاد ماند

کہ ہستی را نہی بسیم بقای

مگر صاحب دلے روز بہ رحمت

کند بر حال این مسکین دعائی

اگر از کلام بلاغت نظام انتخاب می کردم بہر شعری کہ نظری کردم از دیگرے بلند و بالاتر

بود۔ شعر ذیل در زبان می گشت :-

کہ گوید ہر سخندان انگبین

مگر شعرت شکر لب خواند روشن

سہ ہندی محمد حسین از خیابان ہر ہندی۔

اگر اعمال می کردی تا در دلم خورش کفران نعمت می ماندی چرا که علاوه از نسبت پدری از تمامی اولاد و نظر
شفقت و عاطفت بر ما زیاد داشته - نیز به سبب بزرگی هم از جمیع اولاد و احفاد حساب هر کس و ناکس
بر ما صادر می شدی

ز داژون بختی عاشق نگین ساز نوشتہ نام او چپ در نگینش (روشن)

نیز ارشاد عالی مبارک بوقت ترحیل و ترحیص اشاعت کلام بود

از اشک پر سید که در دل چه خروش است این قطره ز دریا چه خبر داشته باشد

مع بنامت مدید و عرصه بعید به العفنا پیوست که وفاتش به شب دو شبته چاردهم جمادی الثانی ۱۳۶۱
در کراچی واقع گردید

مرگ صاحب دل جمله ما دلیل کلفت است شمع چون خاموش گردد داغ محفل می شود

بعد از سانحه ارتحال از عرش راحت بر فرش کلفت افتادیم و انذابات گردون هیچ ماوی و بلجای خود ندیدیم که
الَا قَارِبٌ كَالْعُقَارِبِ - و هر چه بر ما گذشت مصداق آن شعر روشن است

آنچه بر من گذشت از هجرت خیر از حال من خدای داشت

روشن از هجرت تو نمی مردی مرصع هجره گدای داشت

بِالْآخِرِ لَفَعْنِلْ عَمِيمٍ اَوْ تَعَالَى اَنْ يَمْرُوتَ بِرَاحَتِ مَبْدَلِ كَسْتِ بِمَصْدَاقِ آيَةِ كَرِيمِ قَالَتْ

الْاَيَّامُ مَدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ هِرْجَاوُ خَدَاوَنْدِ تَعَالَى اَوْ اَسْتَمِمْ بِيْ حِدْوِيْ بِيْ حَسَابِ دَادِ - شکر

نعمت های تو چند آن که نعمت های تو باز کار تقوی و تقنیعت شروع کردیم چنانچه هر چند بر لغاتین نیست

نظری کردیم بے حد و بے حساب می نمود - لغاتین ذیل امتیاز خصوصی دارد

۱- دیوان روشن (فارسی)

۲- انشاء روشن و خطبه های منظومه و منظوره - (فارسی)

۳- نسیم چمن - در تتبع نفیحه همین - حکایات در آرزو ضرب المثل یک یاد دیت از خود که حاصل لطیفه یا نقد ضحاکست تا دو صد صفحات - (فارسی)

۴- بواهر لغتینه در فن تصوف که مسائل تصوف را به حسن عبارتت خود حل نموده و کرامات اولیاء به تحقیق و تدقیق بیان نموده - این تصنیف بنیفت قبل از ارتحال هفتاد و عشره به تکمیل رسانیده بنحایت سه صد صفحات (فارسی)

۵- دیوان روشن (سندھی) از همین دیوان روشن (فارسی) منجم است - و غزلیات و مناجات در اشعار سندھی بیان نموده -

۶- خطبات سندھی که مخصوص بر اے ہر یک تجوہ و عیدین در بارہ چند و مواعظت کہ مناسب حال و مال مسلمانان عصر است (منظوم)

علاوہ از پارسی و سندھی در ہر زبان شعر گفته اند اعنی پشتو، اردو، عربی، ملتانی (سرائیکی) بعضی مکمل و بعضی نامکمل مضمونہا و کتبہا در ہر فن نوشتہ - سعی و کوشش میکنیم و اگر توفیق رفیق بود شایع می کنیم - اول انتخاب دیوان روشن کردیم بہ مصداق مصرع حافظ کہ ع

عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

بہ توسط سر چشمہ ہدایت محترم ڈاکٹر غلام مصطفیٰ خان دیوان روشن را بہ کتابت دادیم و کار تصحیح کتاب اولاً بہ محترم ڈاکٹر صاحب فریور و بعدہ بہ خوبی مولوی حاجی محمد ابراہیم جان سلمہ ربہ سپردیم این ہر دو بکوشش بلغ این مهم اہم را انجام دادند سہ

خاربا از اثر گرمی رفت ارم سوخت نکتہ بر قدم راہ روان است مرا

ہم این آرزویم تا کام و زبان تمنایم بہ سر مہ نہ رسیدن لال بود - فرصت کجا بدست آیم تا این ادراک منتشرہ و ژولیدہ را جمع نمایم سہ

بہ زیرِ چتر گردون حال روشن چون سنگ آسیا کان زیرِ سنگ بہت

ولادت با سعادت والد ماجد مرحوم بہ تخمِ بہرہ ذی قعدہ ۱۳۰۷ھ در دودمانِ حضراتِ مجیدی مکہ کھنکھیل نژدہ محمد خان (صلح حیدر آباد سندھ) واقع شدہ بود و مثل آفتاب تابان از شرقِ ہدایت و عرفان طلوع نمود۔ اعنی حضرت مولانا و قبلتنا حاجی محمد اسماعیل روشن کہ در خالوادہ حضرت سلطان العارفین خواجہ حاجی عبدالرحمن صاحب علیہ الرحمۃ و بجانہ شمرۃ القوادس حضرت مولانا جدنا محمد حسین سرہندی علیہ الرحمۃ در وجود مسعود آمدند۔ چنانچہ تاریخ ولادت خود گفتہ اند کہ

چون جست روشن سال ولادتش الحال
ایضا تاریخ خود گفتہ کہ
بہ فکر فاش آمد ہزار بار کمال
۱۳۰۷ھ

داد بہت سر و شغیب این مژدہ بمن مختار اللہ بہت نام و تاریخ روشن
این مولود مسعود کہ در زمان صیاحت لوز سعادت از چہرہ تابناکش تا بان دور ایام خوردی
آثار بزرگی از جبین پاکش نمایان بود تحصیلات علمی خود را در کمترین فرصت اولاً نزد جد بزرگوار خود
و بعدہ بہ نزد استاد الوقت حافظ یوسف و پسرش حافظ ہارون المتخلص دلگیر و علمائے مشہور
آن وقت بپایان رسانیدند۔ چنانچہ تاریخ شروع تعلیم ایشان از ابیات ذیل برمی آید۔

تاریخ شروع تعلیم محمد اسماعیل جان طول عمرہ و کان ذلک فی ۱۳۱۲ھ
شہر شوال یوم اربعہ (از محمد حسین سرہندی)

الْعَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الْكَبِيرِ وَالنَّشَاءُ لِلنَّاسِ عُلُومُ الْخَطِيبِ
پاسے چو در گلشن دانش نہاد همچون صیاباد بہر گل مسیر
بود بہ پاس دوم اربعہ از مہ شوال بہ عشرِ اخیر
عمر گرامیش بود پنج سال پنج روز از پریش افزون گیر

لارڈ نوہست یہ پندارم سرکش ز قدیم
 رقت نمرود کنون نوبت شدا آمد
 لے عرویں ستم برش اپنک وقت است
 حجلہ جس بیاراسے کہ داماد آمد
 جس اگر نصیت کنون منزل مقصود خواں
 چون پئے نہ بہت آن شوکت دازا آمد
 گرچہ بنیاد گوئمنٹ قوی بہت وے
 جس سیلے است کہ آن برسر بنیاد آمد

شہزادہ ولیز بتاریخ ۱۹۲۱ء وارڈ بمبئی گشت دازان بعد پیشوایان تحریک خلافت
 دکانگریس کہ دران زمان باہم متحد و متفق بودند و از آمدن آن شہزادہ بنراری و بے تعلقی اظہار نموده بودند
 ہم بدین سبب در جس برده شدند کہ تلخ آن جس در اشعار مذکورہ بالا آمدہ است۔

در ۱۳۲۵ھ سلطان ابن سعود نجدی حجازی در شرکت موثر عالم اسلامی علماء و پیشوایان ہند
 ۱۹۲۶ء
 ہم طلب کردہ بود حضرت مصنف بہ ہر کردگی علامہ سید سلیمان ندوی علیہ الرحمہ (م ۱۹۵۳ء) و بہ ہر ای علی بیادرا
 (شوکت علی و محمد علی) بہ جرین شریفین و فتنہ۔ دران سال انہدام مراد است مہ در حینت ابریح (دائیہ منورہ)
 بعد دادہ بود حضرت مصنف گفتند۔

بارے دگر بساں نیرید لے نیرید نجد
 کردی بہ اہل بیت رسول این قدر جفا
 در مرزین مشرب گوی سز ظلم تو
 آمد بچوش خون شہیدان کر بلا
 اہل زمین چہ بلکہ ملائک بر آسمان
 ہستند از جفاے تو در نوحہ و غزا
 دور مدینہ این دو غزایاںے نوتیہ گفتند :-

لے عاشقیند بر صفحہ یکنی باید دید
 لے القاط انگلیسہ بلا شکت استمال کردہ اند۔ در جے دیگر نظر جرین استعارہ کردہ۔
 از جرین ہم تو دل ناوالی کن
 یوستہ در نصیبت همچون فرنگ بود
 لے جاسے دگر گفتہ است۔ این وہابی نشان مدعیان سنت۔ می نمایند ہمہ پیروی بولہبی

چون بہ دل یاد در شاہ عرب آمد مرا
اشک بے پیمان در چہاں زان سبب آمد مرا
لے ختہ تختِ علاتے تو اچھ ہر دوسرا
لے ہر رُوح ہدی دے گوہر دستِ لقا
ولے غزلے دیگر کہ بسیار گفتمہ در حسیبت ہمت در توجیح حضرت امیر خسرو گفتمہ باشد :-
میا سولے مدینہ تا بیابانی صد قسرا ر این جا
گل این جا، سہزہ این جا، گلشن رین جا، جو سوار این جا
چہ خوش باشد کہ سازم فرش راہ سید الکونین
دل این جا، دید این جا، سینہ این جا، جسم زاد این جا
گل این جا، سنبل این جا، مومن این جا، لاله نامہ این جا
ناید بے نیاز از اربابِ جنت تڑہمت طیبہ
سرا این جا، گردن این جا، افسواں این جا، افتخار این جا
چو نقش پا ہند بر آستانش ہر سرا فرازے
حضرت مصنف از دولت بر طانیہ بیچ امید الفتات نہ دیدند و از مظالم آن حکومت جا بر قرارے
نکر گفتند چنین گفتمہ :-

تا کہے ظالم پیے آزار ما بندی کمر
بر ہر عشاق بیہ جوان رواداری عزو
عشق ما ہرگز بہ چشم کہ میں کین تو تہمت
ہست جہائے تو کہ آن منسوب تو تانہ بشر
مہرہ احوال تسلیم کر لہبہ شد رفتہ
خم نہ خواہد کرد پیشیت از پیے تسلیم مر
پس ازین گوئہ حالات سیاسی دین دیوان گفتمہ آمد و حالات ذاتی را نیز جہائے و شرح یافتی شود
دو غزلے بہ شغلی ذاتی و ابیان نمودہ دعائے بر اسے فرزند این خود کردند :-

تیسیت ما ما چشم یاری و مدد در پیچ کش
یا الہی پیش تو تا کم یہ فریادم بر کس
خستہ وزار و نزار و غا خرد و زماندہ ام
نیستم فارغ زد دست برد از ان یک نفس
آہ عمر من بہ محکومی و مجردی گذشت
می تو رم ہمہیز کفش ظالمان ہ چون فرس
حال من از بس پریشان ہست در قید حیات
ہچو آں مرغم کہ آن باشد اگر قنار نفس
یا الہی صل لہر ما عتدہ ام از ہر مرا
تا بیا ہم کام از لطعت تو بہ حسب ہوں

گر سبلی نام حسرتی الیہ
 دل مینہ از صدق بیایے علیؑ
 خامہ ز تار و پاج چین فرسخ
 بے بر جبرین بہ ہدایت نوشت
 در قطعہ بالاشعرے است :-

یا بی ازین بیت ہنوز صمیر
 نام علی بر دل جان کن سطر
 خواست کہ نقشے بکشد دل پذیر
 فتمہ اللہ بدین اوقات
 ۱۳ ۱۵
 ۳ ۱۳ ۱۲

دل مینہ از صدق بیایے علیؑ
 بد آنکہ از دل بہ اعتبار تزلزلت قلب مراد است۔ چون لفظ علیؑ آخر را مقلوب گردانی بعمل شود
 لاز نام یہ حسب مترادف ہم مراد است و چون ہم را بر دل جان کہ الف بہت مسطور سازی آسمان شود و چون
 اسما و میل را مرکب ثانی اسمعیل بنظر آید

دیرے سنگدشت کہ این عالم ربانی و عالم نیردانی و جانشین حضرت مجدد العتبات ثانی رحمۃ اللہ
 علیہ زینت بخش مسند علم و دل دار شاد و ہدایت گردید۔ در خودی بہ زمرہ مریدین عورت الزمان جد و گوا
 خود حضرت خواجہ عبدالرحمن داخل شدند و بہ نظر کمیائے شریعہ سلوک و اشعار طہوف را بدرجہ کمال رسانید
 تو یہ تبسم بخشیدند۔ سہ جانی

آہن کہ بیار سس آشنا شد
 خود شید نظر چو کرد بر سنگ
 فی الفور بہ صورت طلا شد
 تحقیق کہ لعل سبے بہا شد

ایشان اکثر و بیشتر مرید خود نمی کردند تا طالب حق اصراری نمود از فیوضات و برکات مستفیدی شد۔
 از خلفائے مجازا مہر محمد اسمعیل قریشی است کہ تا حال بہ قید حیات است، اوقات گرامی الفاس قدسیہ شان
 دائمًا بذکر حضرت الہی جل شانہ مہمور تا آخرین لحظہ ہائے حیات بے تصور نہ بودند۔ مطابق حدیث
 قدسی لَا یُسْعِیْ اَرْضِیْ وَلَا سَمَآئِیْ وَ لٰکِنْ یُسْعِیْ قَلْبُ عَبْدٍ مَّؤْمِنٍ سَبَّ

ذعرش و فرسش بخوش اگر توانی جوے ز قلب مومن کامل کہ جے او استجابست (سرنہدی)
 تبلیغ و تائید مذہبی و مانی را از فر الفی دینی خودی انگاشتند و لیساً خداست اجتماعی دشمنی انجام دادند۔
 اذان قبلہ بہار مسجد متزل گاہ مسکرم و تحریک خلافت و رفتن ہمراہ علی ہمدانی بہ شمولیت موتمر عالمہ سلائی
 بہ مجاز مقدس و ماسیس سلم نیک در مسند ہفت سالہا سال بر خندہ ہمدارست بہجتہ العلماء و ضلع تھر پارک
 خانہ و نالی گرویدند۔

زہار و تقویٰ وقتہ در اخبار "صح ما کھنوا این فتویٰ بہ اشاعت پذیرفت کہ در شکر ولایتی امیرش
 استخوان یکدام پیر ہائے ناپاک ہی باشد۔ حضرت ایشان در شعر ہائے خود اکثر ذکر چاہے ہی آردند۔
 چون چاہے آردیم سرد گردید نمودم گوم رودے آستینش (روشن)
 پس متواتر تا سہ سال استعمال شکر ترک کردند تا در اخبار شایع گردید کہ عفاے شکر بہ آہک یا پیر یا
 پاک ہی شود۔ در ایام تحریک خلافت و ترک موالات نہ فقط استعمال پارچہ ہائے ولایتی ترک کردند
 بلکہ از خانہ خود بیرون کشیدند و تارے نہ گذاشتند۔ داز باغ والہ صاحب خود گاہے سوہ بغیر از اذن او
 نمی خوردند ہی گفتند کہ از عمر ہفت سال تا بہ این وقت در سفر یا در حجر و گاہے در تمامی نماز روزہ قضا
 نہ شدہ (نماز تہجد ہم گاہے نہ گذاشتند) صداقت این دعویٰ برود وصال دیدیم کہ نماز ہائے فجر و نھر
 و عصر و مغرب خواندند و ہنوز وقت عشا نہ شدہ بود کہ برہان سجادہ شمسہ بودند و قسم نمودند بقول قبائل
 نشان مرد کامل یا تو گویم چومرگ آید تبسم بر لبہ است
 بعد ۵۲ سالگی داعی اجل را لبیک گفتند و جان بہ جان آفرین تسلیم دادند۔ تا بوقت مبارک شان را
 از کراچی بہ "مقبرہ شہریت" آوردیم و ایشان بہ جنب جد بزرگوار خود آسودند اِنَّا لِلّٰہِ وَاِنَّا اِلَیْہِ
 رَاجِعُونَ۔

وَاللّٰہُ لَقَدْ اَكْفَرْنَا الْعِلْمُ بِاَكْفَانِہِ وَادْفِنِ الْفَضْلَ بِاَدْفَانِہِ

چونکہ فقہائے ظاہری موجب زوال تقریبات ایشان نیست اَلْمَلُوكُ جَسَدًا يُوْصَلُ الْجَبِيْبُ
اِلَى الْجَبِيْبِ النِّسْبُ كَثْمَةٌ اَزْ شَمَالٍ خُصُوْعِيَّاتِ الْاِثْنَانِ قَلَمٌ بِنْدُ كَرْدِهٖ لَسَلُ اَشْتَقِيْ خُودِ كَسِيْمٍ وَاَزْ اِيْزِدِ سَمْعَالِ
بَلْتَجِيْ مَسْتِيْمٍ كِهْ بِيْوَارِ رَحْمَتِ خُودِ جَايْ دِهَادِ بِيْجَاهِ سَيِّدِ الْكُوْنِيْنَ وَاَلَمْ اَلْمَجَادِسَهٗ

ششم نہ کرد داغ دل لاله را علاج توان بگریخت خطا سر نوشت را

سخاوت شیوہ ایشان بود گاہے در خانہ ہر چہ بودے بہ کہ نام مستحق دادے اصراری کردیم
کہ بابا جان شما چرا دادید بعد از تشریح گفتند لیکن آواز من زیادہ محتاج بود (الستخجی جیبی
اللہ) در بارہ معاملہ حسابات فرار عان خیلے تفحص و تبسسی کردند و بسیار خیال می داشتند
کہ کدام تنشی عمدتاً یا سہواً در مال ماسحق فرار رخ نیاوردے

مشور حساب جهان سخت گیر کہ ہم سخت گیر بود سخت میر

اکثر و بیشتر مخلوق بر فیصلہ ہا امین مقرر می کردند۔ بعضے ناویدہ و ناواقف ہم در کورہا
ایم گرامی ایشان بہ امانت می دادند فیصلہ ہا ان طور بہ تدبیر فراموشی کردند کہ ہماے انگشت
می ماندے۔ گاہے نان آہنامنی خوردند یا ہدیہ قبول نمی کردند۔ در اظہار کلمہ حق بیچ پڑانداشتند
در مسائل دینی و سیاسی و تقریر و تحریر ایشان لائقہ و اعظم آن بود کہ کسی طاقت جواب نہ داشت
و بقوت خطابت بر سامعین ہما اثر می شد کہ مسخوری شدند و نیز در مباحثات استدلال و براہین
قانع می داشتند

وان صدقے کل بصح اکنون کجا

نالہ البیل نمی بنیم چه شد

نقش بر آبے است بے چون و چرا

ہستی ہو ہوم این دیر ہوس

در شعر و شاعری این طور لگا داشتند کہ فی البید یہ موزون و برباعی گفتند۔ یاد دارم کہ در

جواب ہاشم مخلص (مدیر اخبار مسلمان) قلم برداشتہ و در حدیث در زبان سندھی گفتند۔ بعد از چندے

از ان بنام این فقیر در اخبار الحنیف شایع کردند سه

تا بودیم بدین مرتبه راضی غالب شعر خود خواش آن کرد که گردن ما

در دیوان روشن اشعار نصف تعداد هم مطبوع نشد بعضی شرابے سیاسی که به تنقیص یا تعریف کسی بود نماز دیوان روشن خارج نمودند و بعضی را بر کاغذها پرانگنده گذاشتند.

یک بار به شرف ہم رکابی حضرت ایشان بر زیارت حضرت مجدد العت مبنی رحمة اللہ علیہ ہمراہ بودیم خلیفہ محمد صادق ہمراہ خود خواجہ آورد کہ در وقتها و تبرکات و قبر پوش مبارک بود به ادب نشست و گفت از مشب متواتر در خواب حضرت مجدد العت ثانی رحمة اللہ علیہ امری فرمودند کہ فلان تبرک بہ محمد ایل جان مجدی بده. تساہل و تکاسل می در زیدیم. اما مشب بتاکید تمام امر فرمودند و این امانت تان حاضر می کنم حضرت ایشان خیلے مسرور شدند و به راس و عین نهادند و گفتند کہ این قبر پوش مبارک را بر اے جزا زہ من نگہدارید. اتفاقاً رحلت حضرت مرحوم در کراچی واقع شد. چون اناشہ را تجسس نمودیم بہان قبر پوش مبارک پیدا شد کہ بر جزا زہ نهادیم. آورده اند کہ حضرت امام ربانی مجدد العت ثانی شیخ احمد فاروقی قدس سرہ روزے بہ زیارت حضرت خواجہ معین الدین شہیدی تشریف فرما شدند و مجاوران روضہ ایشان قبر پوش را تبرک گویان آوردند. ایشان آن قبر پوش را بہ ادب تمام قبول نمودند و آنہ از دل کشیدند و فرمودند کہ لہا سے ازین نزدیک تر کجھرت خواجہ نبود لاجار آن را بہ لطف نمودند برائے تکفین مانگہدارید. ابن ہم بعینہ بہان مثال بود. چون اول رخصتیم حالت قبض و بسط بر ایشان طاری شد مضطرب شدند پس یک روز سر درو بہ تیج دیدش عرض نمودم کہ بابا جان ما جو اچھیت تبسم نمودہ گفتند (اے جان پدر)

گھڑیاں شکستہ بردہ بودم نمود دست شاہ پنجاب

اکثر در محبت حضرت رسول مقبول شایع عشر (فداہ ابی وامی) صلی اللہ علیہ وسلم ہر شاعر بودند

چنانچہ اکثر کلام ایشان کہ نعتیہ بہت خیلے خوب واقع شدہ بہت۔ مشتمل نمونہ از خود از ازان پیشی کہتم :-

انبیاءا نیست باقابت شرفیت نسبتے زانکہ ایشان چون نجوم اند تونی چو افتاب

یا مٹھیغ المذنبین یا حرمۃ للعالمین من رنگ کوسے توام رود از سنگ کومتاب

از حریمیت مخلوقہ دگر دغم بیرون کش زانکہ طحجے ندارم در جہان جز این جہا

دو مرض الموت دوم باو زیارت فیض بشارت آقا سے مدنی صلی اللہ علیہ وسلم مشرف شدنند

پیش ہم چند بار زیارت کردہ بودند۔ در عشق و محبت فدا بودند سہ

بہر نیچم از دوت گرسر رود ہچون قسلم خواہ توانی خواہ رانی لے شہ عالی جہا (روشن)

شہ شامل ایشان عرض نمودم

حکایت بود بے پایاں بہ خاموشی ادا کردم

رشتہ عمر قلم بسیار با لیتے دراز تانوشے شرح آن بچید کاکل اند کے (روشن)

دہ لفرزند ان من عمر دہدایت بے شمار
باد حفظ لایزالہ شامل شان پیش و پس

ایشان بر فرزندگان خود اعنی مولانا محمد اسحاق جان مدظلہ، خیلے شفقت نمودند۔ و در ۱۳۵۳ھ ۳۰

مؤخر الذکر بر اسے زیارت اجمیر شریف رفتہ بودند حضرت مصنف این غزل گفتند :-

یار ب برسانی بمن آن نوز لطر کے
این نخل امیدم تو بیاری بہ ثمر کے

عمرم بہ شب تار جدائی بسر آمد
اسے شام فرا تم بنائی تو سحر کے

از بس کہ ز جوش غم او چشم پر آب است
این آتش دل را کشد این دید تر کے

غزلے کہ در قیام قصبہ مگر گفتند چنین است :-

چہ خوش بود کہ بیائی شبے بہ حنائے ما
کنی چو مطلع خورشید آشیانے ما

دلجم گرفت کنون از سکونت مگر
نہ دایم این کہ کجا هست آبے دانے ما

در مقطع این غزل احساس بلند ی کلام خود را اظہار نمودند :-

بخوان مجلس احباب این غزل روشن
کہ نیست شاعرے مثل تو در زمانے ما

و این احساس را در جائے دیگر ہم ظاہر کردند کہ در جواب این کلام گفتند :-

از من مشو جدا کہ نہ کردہ است پیچ کس
پر دانہ تو شمع ازین اجنبین عبدا

و شعر ایشان چنین است کہ غزل آن در مگر گفتہ شد :-

بیر ذلن خار غرت شعوم قرون تر نیست
مانند گوہرے کہ شود از عدن عبدا

ہم بدین طور گفتند :-

خواہم کہ در مقابلہ شاعران سند
روشن بودن نمایے لفل شبانہ را

روشن بجاں عملہ تحسین ز کہ یابد
یاران ہمہ رفتند کنون ہم لغتے نیست

کہ در نما جائے حضرت روشن گفتند :- چو شعوم زادہ طبع است در خلق بسے مرغوب این اولاد گردان

چشمِ حسینِ روشنا از کس مدارا کنون چون
 نے بہ عالم شاعر نے شعر طے ماندہ بہت
 ہا این گونہ تعالیٰ و احساسِ بلندی بسبب غرور و نخوت نہ بود و لے از برائے حقیقت بود کہ ایشان
 نتیج شعراے مشاہیر کردہ بودند۔ از حافظ شیرازی غزلے بہت :-

صبا ز منزلِ جانان گذر درین مدار
 از دیباچہ اشق مسکین خبر درین مدار
 حضرت روشن را غزلے بہت بدین مطلع :-

بتاز لطف لبو کیم نظر درین مدار
 ز حال زار و تزارم خبر درین مدار
 حضرت جانی علیہ الرحمۃ گفتہ بودند :-

کے بود یارب کہ رود در شرب و لطفی کنم
 کہ یہ مکہ منزل و گہ در مدینہ جا کنم
 و حضرت روشن را غزلے بدین نثر بہت :-

نغمی کشمیری را غزلے بہت بدین طور :-
 کس بود آن دم کہ در برم و صفا جا کنم
 مسجدہ تعظیم سوئے تو چو نقش پا کنم

تا سر مردان سیاہی چشم تو دیدہ بہت
 در چشم خویش میل ز خجلیت کشیدہ بہت
 و حضرت روشن را این بہت :-

غرغ ذلم لبو سے لولے سر پریدہ بہت
 غزلے از غنی کشمیری این ہم بہت :-
 شاید کہ باز دانہ مجال تو دیدہ بہت

ز شرم چشم تو بادام خشک تر گردد
 مئے رسیدہ چو بید لب تو بر گردد
 و حضرت روشن در بجز مختلفہ گفتند :-

دایرا ریش دل و جانم بہت بر گردد
 مرہم وصلی تو گر باز بصر گردد
 مولانا محمد اسحق جان مدظلہ در ۱۹۳۹ء بہ کابل رفتہ بودند و اذان جان غزلے کہ مہندہ حضرت

عبدالسلام مجددی ایتیم بود و شعرے ازان این است بخدمت حضرت والد ماجد خود (حضرت مصنف) ترسیل فرموده بودند :-

تغمم غیر درد سر چه دارد خوشا فقر و خوشا نان بوش
جد مولاناے موصوف اعلیٰ حضرت آقا محمد حسین و عزیزے محمد سلیم جان مجددی ہم جواب
این غزل گفتند حضرت روشن نیز بدین عذوبت و حلالت گفتند :-

چو پر تو افگند شمع جبینش شود پروانه شمس خاورینش
یہ میر لاله و گل آن کسے را چہ حاجت چون شادین گل نشینش
ز بیداری بخوابے زان خوشم تا بخوابے بنیم آن روعے حسینش
مردار عبدالباقی خان محمد زنی المتخلص باقی (سابقہ ایس پی کراچی) غزلے گفتہ بود کہ مطلعش

این بود :-

آمد بہار خیز بہ طرف چمن نگر گل بین و لالہ بین و بسیر و دامن نگر
حضرت روشن در جواب گفتند :-
اے دیدہ گلشن رخ جانان من نگر چنے بسان ز گس رخ چون سمن نگر
روزم بیا دزلت تو تہانہ شد سید چون گیسوے تو در دل من صد تنگن نگر
میر گلاب دلالہ بہ گلشن چہ می کنی آئینہ گیر روعے خود اے گلبدن نگر
شاعرے شمس الدین بلبل را غزلے است بدین مطلع :-

ماہ تابے عجبے حسن شبایے عجبے لب چو لعلے عجبے رخ چو گلابے عجبے
والد ماجد حضرت روشن اعلیٰ حضرت آقا محمد حسین مرہندی گفتند :-
رخ گلابے عجبے زلف نقابے عجبے آفتابے عجبے زیر سحابے عجبے

حضرت روشن بدین گوئے گفتند (وئے مطلع ہو جو نیست)

دل بہ ہستی جہاں ہر کہ بستد گویا زد جیلے عجبے نقش بر آبے عجبے

صوب فرمودہ میل شبے روشن کرد این جوابے عجبے درج کتابے عجبے

این ہمہ کوشش و کاوش حضرت روشن دلیلے و برہانے است بر ذوق اعلیٰ و ارفع ایشان

کہ بدین وسیلہ جملہ خیالات و جذبات ایشان بہا رسیدہ و یادگارے ماندہ است۔

اشعارے کہ ندرت اسلوب دارد این جا مذکور شود:-

ہمچو شبنم خیزم از ملک وجود خود ز شوق گر بتابد آفتاب روستے تو یا مصطفیٰ

ہوش داند قلب شیطان ہم امید مغفرت چون کئی غم شفاعت پیش حق روز حیرا

چون نے خورم از جام لبست زانکہ زابرو دیدم بہ شب وصل ہلال رمضان را

کہ کہ سان ترشی گفتارت فراید اشہا کاش می بودے ہو گفتار شا گفتار ما

فکند برقع بہ رخ می گذشت یاز باغ مگر ز طفل گل این رسم چادری آموخت

خال سیر بروت ز باروت گر نہ بود آخو یگو کز آتش رویت چسان برفت

خامہ را سازند زان رو روسیہ ہست کان دائم پیے عیب دگر

تشبیہات و استعارات ایشان ہم دلکشی و دل آویزی دارد و ندرت اسلوب را از دست

نہی دہد:-

نہادہ ز نقش زان سر بہ آتشین رویش کہ سجدہ می کند این کفر پیشہ نار پرست

زمانہ سفلہ و دون را لوخت نیست عجب کہ بار گنج کشد خوب گاو قنطریست

پس از شیرین زبانی تلخ گشتی نہ دانستم کہ داری تیش دونوش

کے بود آن دم کہ بر محبوب گندم گون خود نقد تقویٰ را قدا چون آدم و حوا گنم

عرق یک قطرہ از رویش چکیده تو گوی کز مرہ افتاده ستاره
 این قسم ندرت اکثر و بیشتر موجود است و غلبے کہ برین دعوی دلیل کافی است بدین مطلع
 آغاز دارد :-

ز نیم روز ہجران تو لے گل بہ عین وصل می نالم چون طبل
 پس با این ہمہ معنی طرازی و نازک خیالی کہ ازین دیوان پیدا است حضرت روشنی
 آرزو سے صحیح دارند :-

بہ این نازک خیالی ہا بہ این معنی طرازیسا
 بہ سبب دل روشنا آخر رسیدن آرزو دارم
 ردیف و قافیہ مشکل ہم استعمال کردند و این محک مہارت تامرہ ایشان است۔ مثلاً :-
 اگر چو شمانہ بیامد دو صد زبان مہر
 ز وصف موت نہ سازم یکے بیان مہر
 بہ غم صید یارم گر کند بالا کمان ایر
 بہ لمحہ صید سازد ہمچو من صد ہا کمان ایر
 بہ کوے ماہ رودے دیدہ ہستم ناگمان امروز
 قبائے مستی خود را دریدم چون کتان امروز
 حضرت روشنی در صوبہ ہند (ہندوستان) زندگانی کردند بدین سبب بعض الفاظ ملکی ہم
 استعمال نمودند۔ مثلاً :-

کردم سوال وصل چو زان یار بے نیاز	سویم فکندہ چسبہ گدار ابرمانہ ساخت
بجائے پانے برائے مرغی لب	بخون عاشقان کردی غارہ
بر لب لعلت بتا لیدہ خون یا شراب	یا بر اورنگ حنایا رنگ پانے ماندہ است

کب

لفظ چائے" را استعاره نمودند :-

نمودش گرم روئے آتشش

چو چائے آرزویم سرد گردید

"ترنگ" بمعنی نو استعمال شده است :-

حیات این گلستان یک ترنگ است

به سنگ تفرقه لبکست دل را

و لے استعمال این قسم الفاظ تقاضای حالات بود و محل اعتراض نه دارد۔

پس یا همه اوصاف شاعرانہ اگر حضرت روشن بر طبع خویش نازند بجا است :-

مزدک روشنابو طبع خویش می نازم

مرا چه داد خداوند شاعرانہ دماغ

سہ این بندہ سچ بدان بعضی اشعار این دیوان را بطائیف غرضی اصلاح دادہ بودم در امایزادگان الاشعار و ایند خطرنہ آمد۔

دیوان روشن
 (دیوان بوالعجب)

از دل روشن براه دیدگان
خون دل صد کاروان آید ہی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بواجب ماندم ترا عالی شانت لے رب العلا
 آنچه کلک قدرت بنوشت تو اندکے
 ہر چہ خواہی بے رفیق و بے معاون مسکنی
 جزا گسترده فرشت زمین بالا سے آب
 بادشاہیت نہ دارد انتہا دائم یقیں
 ہر کہ را بخشی ہدایت ماند او بر راہ حق
 میکشان وقتے ہمی بخشی بجرم و معصیت
 می نہائی در صدق پیدا اگر از فیض غنیت
 چون آن سبزہ کہ کردی بہر بر بالائے کوہ
 نکتہ چینی نکتہ چینی گر گشت در کار تو
 ہستادنی قدرت چوں خلقت باطن سما
 تاکہ چوں حرف فلط حک سازد آن حرف قضا
 ہر چہ سازی می توانی ساخت بے چون چرا
 بے سموں اخراختی بر فرق ما سقف سما
 لے مشہ کون و مکان چوں ابتدا ابتدا
 ہر کہ را گمہ نمائی گم کنند راہ ہدا
 عابدان گاہے ہمی گیری تو باز ہدایت
 می دمانی در گلستان گل تو از زمین صبا
 بے مدد از کس رسائی رزق باہر بے نوا
 سخت در ماند ازین فعل خبیث ناروا

اسپ فکرم گرد و عمرے بد شمت حکمت
 بادشاہ از برائے دوست دشمن توان
 جان فدائے علم تو کیسان نوازی بندرا
 ماندہ ام از متن طاعت حاشیہ سا بر طرف

روشن مسکین سزائے لطف احسان گریخت

کن سزائے نوازشتن از لطف با این نامترا

کے بود آن دم کہ آیم سوئے تو یا مصطفیٰ
 چو شبنم خیزم از ملک وجود خود ز شوق
 صد گل شادی بیارغ خاطر من بشکند
 کلک قدرت بر بیاض خیمه تو لا جواب
 بالیقین صد مرتبه در مرتبہ از سلسیل
 شد منور مهر و ماہ لے ماہر و از عارضت

بہر روشن بہتر از کحل الجواہر آن بود

گرد سد گردے ز خاک کوئے تو یا مصطفیٰ

اے بلخ آفتاب جبین تو داغی
 تشریح سینہات زالم نشر آشکار
 دے وصف مشکوئے تو واللیل ذاری
 توصیف ذات پاک تو ظاہر ز حل اتی

یسین والفرزل طه است آیت
 اسرار سردی ز لب لعل تو عیان
 سر و قدرت چسان به زمین سایه افکند
 چون آمدی به مسجد اقصی مشرب عروج
 از آفتاب روزه تو چون ماه مقبیس
 هر مرسل از تصور شان تو عاجز است
 که ممکن است بر سر گیتی نظیر تو
 تو عالمی بحیله ماکان و مایکون
 هر کس که نقص شان تو جوید بنی است
 بے جرم و بے گناه دہانی تو در بقیع
 بار و گر بسان یزید اے یزید نجد
 در سر زمین یثرب گوئی ز ظلم تو
 اہل زمین چه بلکہ ملانک بر آسمان
 بے غم مشو ز کیفیر کہ دار خود چو هست
 این مشو کہ دست مکافات آسمان
 اے بادشاہ ملک رسالت کہ مثل تو

از مصحف جمال تو یا سید الوری
 انوار ایزدی ز بسین تو بر ملا
 پیدا شدی چو نور حق از نور کبریا
 کردند اقتدا بہ نسبت جملہ انبیا
 شد ہر نبی بوقت عبورست ز ہر سما
 از بس رسیدہ تو بہ آن اوج اعتلا
 چون نسبت احتمال عدیل تو بر سما
 لیکن علوم تست بہ اعلام کبریا
 گو عالم هست و فاضل دگو شیخ و پارسا
 آزرده بر اے چه اولاد مصطفی
 کردی بہ اہل بیت رسول این قدر جفا
 آمد بچویشن خون شہیدان کربلا
 ہستند از جفاے تو در نوحہ و عزا
 بیخ رسول باعث رنجیدن خدا
 ہموارہ از شفق نہ بود دست در جفا
 یک کس نہ دیدہ ام بہ جہان در نور شفا

ایضا تو کبریا

این اشعار را بنی ظیف خدی است

یاد آن زمان که یا نظر کمبیا اثر
یاد آن زمان که صیقل لطف جزیل تو
یاد آن زمان که خاک بر کویت این فقیر
یاد آن زمان که روز و شب این بند شوم
یا سید الخلائق تذکیر روضتک
یا لیتنی مدینتک کنت ساکناً
ناری سواک مستند فی جمیع حال
عند الملک اشفع لی شافع الوری

اندر راه لطف روشن ناپیر، پوچ خوش

کن جذب سوے خویش بنامند کربا

چون بہ دل یاد در شاہ عرب آمد مرا
زود تر یا مصطفیٰ بنواز با دیدار خود
یک زمان فارغ نیم از یاد تو ای شاہ دین
ہر کہ دارد دوستیت دوستی دارم بہ او
خواستم تا ہر ستون در گمت در بر کشم
بامگ کویت مسہمی ساختم خود را از ان
در جوارت آچہ من اندو ختم جہنم سرور
اشک بے پایان ز چشمان زان سبب آمد مرا
زان کہ از جوش فراق ت جاں بلب آمد مرا
بر زبان مدح و ثنایت روز و شب آمد مرا
ہر کہ بینم دشمنت بر دے غضب آمد مرا
لیک مانع زین جوار تھا ادب آمد مرا
در نظر از ہر لقب خوش این لقب آمد مرا
آچنان راحت نہ در شام و حلیہ آمد مرا

در پیش تقدیر تفریح است ای روشن گم
زانکہ چون از ہر مشقت صد طرف آمد مرا

اے مہر بروج ہدا وے گوہر درج تقا
و اے بر آن مرد کو سر پچید از حکم شمس
سازم آن را از بر اے ہر دو چشمان تو تیا
از کمال صدق دل از دیدہ ہا سازیم یا
سازم از فرط محبت دل نثار و جان فدا
چون کنی غم شفاعت پیش حق روز جزا
اے توش آن ساعت کہ روشن را خدای المنین

سوے تو رفتن میر سازد از لطف و عطا

بیا سوے مدینہ تا بیابی صد قرار این جا
چہ خوش باشد کہ سازم خوش را ہمدلگوین
ز فرط حبت سردار جہان داتم چو یک لمحہ
نماید بے نیاز از بارغ جنت تڑ بہت طیبہ
چو نقش پانہد پر آستانش ہر سرا فراندے

بصبح و شام روشن از خدایے ذوالمنن خواہد

مکان این عاظمین جا چو این جا مزار این جا

سویم نظرے افتد اگر شاہ بتان را
از دست تو ممکن نبود زندگیم زانکه
از چشم چو مانند سحاب آب روان است
فارغ نبود کس ز غمت زان که هویت
از کوثر لعل تو جودا با ختم اے دوست
بشکست به سنگ غم داندوہ میانم
از یک گذری سویم قدرش نہ شود کم
باغ مشوای شوخ ز فریاد که چون شمع
چون می تورم از جام لببت زانکه زابرو
در حیرتم از لفظ موهوم دہانش

سازم ہدیت تیرنگا ہمش دل و جان را
داری زمرہ تیر زابرو چون کمان را
چون دوردہ سازد ز رخم رنگ خزان را
چون پر تو خورشید گرفتہ است جہان را
چون ماہی بے آب ہمہ تاب تو ان را
از ہر سفر لبست مرہ من چون میان را
آن کیست کہ گوید ز کرم سروروان را
از شعلہ چورت چو بر آرم زبان را
دیدم بہ شب وصل ہلالِ رضاں را
یارب ز کہ پرسم سخن سیر نہاں را

از دوری روشن چہ کنی شکوہ کہ ادی

چون دانہ تسبیح عنانش دگران را

یقینم شد چو یا طوفان ہجر افگند کارم را
برنگ دانہ تسبیح دور آسمان دون
نگاہ نازنیت چون کتد کاردم علیی
کند بر باد روزے خرمین صبر و قرام را
بدست غیر می دارد عنان اختیارم را
چہ خواہد شد اگر بیتی پس از مردن فرام را

بہ لحظہ آتش خاطر فریاد گیرد جہان یکسر
 زیاد گلرخت افتد ز بس گلگون سرشک چشم
 ز دل تنگی چو لے دلیر را قشاقتم شرارم را
 بیا بنگر بہ داما تم بہ سار جو تبارم را
 تقرب ساختہ بہ ہم انسجہ صبر و قرارم را
 ہمیں کافی کہ باشد در خریداران شمارم را
 بہ نقد جان اگر چه اشترایش ہست نامکن

بہ بدنامی نمی گشتیم روشن شہرہ آفاق

رسیدے مرہم وصلش اگر جان فگارم را

بتا دردشت اگر شانہ دہی زلف چلیپا را
 بقہر اے شوخ تاکے ماہر وے خوشین پی
 ز عنبر پر سنائی آن زمان دامن صحرارا
 بگردان سوے مشتاقیت بچند رُوے زیارا
 دران ساعت چو دیدم بجا پان ماہ سیارا
 کہ در کویت بسا زد چشم دریا پار دریا را
 اگر آرم بکفت یک شب بیاض ماہ سیارا
 اگر در باغ بالا کرد سرو دم سرو بالا را
 چسان با یک زباں آرم بجا مدح گرہ ہارا
 چو دیدم مدعی عشق اوسن جملہ اعضا را
 بتا دردشت اگر شانہ دہی زلف چلیپا را
 بقہر اے شوخ تاکے ماہر وے خوشین پی
 سراپا دیدہ گردیدم ز حیرت ہچو آئینہ
 یہ گریہ آتش دل منطقی می شد وے ترسم
 ہزاران بوسہ از یک ماہر دلش نتخب سازم
 ز بس نخلت بیسان سایہ سرو افتد بیلے او
 ز زلفش یک گرہ ہم شانہ چو با صد زبان گشتو
 نقییم شد کہ عشقش ریشہ سان ہر جا رسد مخفی

ز بس از دغا صداد لالہ شگفت بہت در جانم

ہمیں رویا بیارغ جان بیا دکن تما شمارا

چه خوش بود که بیانی شبی بختانه ما
 چه خوش بود که بنوشتم ز جام لعلت من
 چونیت باد صبارا گذر به محفل تو
 ز خواب راحت بیدار سازمت ای شوخ
 خزان هجر گذشت و بسیار وصل رسید
 دلم گرفت کنون از سکونت تکھتر
 چسبان به رقص نیاریم لعل و دل گیر

بخوان به مجلس احباب این غزل روشن

که نسبت شاعرے مثل تو در زمانه ما

اگر چو ماه در آید به آستانه ما
 شویم محو تماشائے او چو آئینہ
 ازان نظر که بہر ماہ می نمود چه شد
 ز طفیل اشک بچانم کہ کوبه کو گردید
 چو دید نرگس او مست گفت لب در لب
 بشانہ دل صد پارہ زلف مشکینت
 بہ نقد جان نہ فرودشی اگر متابع وصال
 شود منور خاشاک آشیانہ ما
 چو بے نقاب گذارد قدم بجانہ ما
 ز ما ہمانہ رسید بہت ما ہیانہ ما
 خبر بہر کس داد از غم نہسانہ ما
 کہ بہت مستی این از منے معانہ ما
 کنم چو شانہ میا در بتا ہسانہ ما
 ز راہ لطف بدہ یوسہ بییانہ ما

کجا ز کویت مرغ دلم کند پرواز
 که زلف و خالی تو هستت در دام و دانه ما
 یقین که بر تو شود حال زار من روشن
 اگر بخوانی این نظم عاشقانه ما

تمام عمر نمودیم جستجوئے ترا	نیا فقیم ز یک کس مرغان کوئے ترا
دلم پو شانہ دو صد پارہ گرد از غیرت	اگر رسد صنادست شانہ موسے ترا
د مید صبح و صالم پو دلبر ایدیم	بشام گیسوے تو آفتاب روئے ترا
زرشک طرز خرام تو پایگل دارد	ازال زمانہ کہ دیدہ است سرو حقے ترا
ز کو چہ تو صبا عطش بریزی آید	رسیدہ است مگر زلف مشکبوئے ترا
اگر ز صحر چورت پو بیدی رزم	نشاید این کہ کنم مشکوہ ہلے خوئے ترا
خیال غیرتہ گنجد بہ خاطر مہرگز	ز بس گرفت دل زار آرزوئے ترا
خبر ز غیبتہ کامت نہی دید کیس	کہ تا گئے نشنیدہ است گفتگوئے ترا

یہ تار لفظ دیر فکر سقفتہ روشن

بیا بگوش رساں دلبر نکوئے ترا

چہ پوشی ماہ من مہ روئے خود را	کئی روزم سیم پونی موسے خود را
قیامت قانتا قانت قیامت	نمودی چون قد دلجوئے خود را
نماز اہل عالم فوت گردد	یہ صبح اسے ماہ مناروئے خود را

کز سجده بہ پائے آتشینت
 کماں ابرو بصیر ذراغِ خالت
 بہ مہر اسے دختر روزِ وصلت
 عراہم آتشین روسے لڑاے یار
 چہ چسپان اند باہم ہر دو مصرع
 سین اسے ماہ بیت ابروے خود را
 در اشکم فت درو شن بہ ہجرش
 گسستی عقدہ لولوے خود را

دیدم چو بے ثبات اس اس زمانہ را
 چون تیز رو چو باد بہا شد سمند عمر
 بر آستانِ حسانہ عالم ز رہروان
 بس کوا شتم بہ مزرع دل دانہ امید
 بے وجہ نیست گفتن شمع درین بہار
 زان امین بہت سقلہ ز آئیب روزگار
 بر آب چون حباب چہ ساریم خانہ را
 ہر دم چو می خورد ز نفس تازیانہ را
 بجز نقش پانندید کسے یک نشانہ را
 گاہے ندیدہ ایم ازان سیزدانہ را
 دل می کشد ز آتش خود این زبانہ را
 سگ نیست چونکہ طعمہ گرگ زمانہ را
 روشن چسپان بہ چرخ پرد مرغ روح تو
 در پائے دوست تارکن آب ودانہ را
 آن رشک گل بہ باغ اگر ساخت خانہ را
 گل بشکند ز شتم بہ گلشن چنانہ را

چون شانہ پارہ پارہ اگر دل شود چہ بود
 گر زلفت مانع است ز دیدار عارضش
 ہر تیر آہ من بہ فلک چون ہی بہد
 بہ چون کلید خانہ ز آہن سزد مرا
 بازند بلبلان ہسگی ذوق زمزمہ
 جائے کہ ہچو مور سزد خانہ زیر خاک
 مسکیم بہ وعظ حضرت داعظی شود
 بر زلفت یار چونکہ گذر نیست شانہ را
 بے وجہ نیست مار بود ہر خزانہ را
 روزے خراب می کنم این بام خانہ را
 چون سوزد آتش دل من آشیانہ را
 دریاغ گر بیاد تو سازم ترانہ را
 بلبل بہ فرق گل زچہ لبست آشیانہ را
 خوش کردہ ہام چو نغمہ رچنگ چغانہ را

خوابم کہ در مقابلہ شاعران سند

رودشن بیرون ستایم طفلی شبانہ را

یارب مباد ہیچکہ آن جان ز من جدا
 از کوسے خویش یار چرا من می کند
 ترسم نماز صبح ہسانے قصا شود
 اے گل اگر بہ باغ روی بلبلکت شود
 بے وجہ نیست زلفت بہ رو گرفتارم
 شیرین و شازبور تو با تیشہ فراق
 از بہر صید مرغ دلجم دلبر اکمن
 بس مشکل بہت این کہ شود جان ز تن جدا
 بلبل نہ کردہ بہت کسے از چمن جدا
 برقع زرد کن بہ سحر ماہ من جدا
 ز گس جدا انقبضہ جدا نسترن جدا
 ہندونہ دیدہ بہت کسے از دشن جدا
 خوابم چو کوہن کہ کتھم سر ز تن جدا
 غمہ جدا و عشوہ جدا مگر دشن جدا

آرا بجزرم عشق مکش چون بگیسوان
 بستی هزار عاشق در ہر شکن جدا
 چون من کہوں بہ نثر زکرده ام نکاح
 حاشا بہ قول شیخ بگردم زرن جدا
 بیرون خانہ عزت شعرم فردن ترست
 مانند گوہرے کہ شود از عدل جدا

جان دادہ ام بہ نریم و صالحش رسیدم

یارب مباد در شکن ازین انجمن جدا

صبحدم همچون نسیم آمد اگر دلدار ما
 از دل خونین خود گر خون بگیم پیش او
 آتش دل را بہ آب دیدہ سازم منطقی
 گر کشاید ناخون تدبیرم از کالے گرہ
 چون بہ ملک عاشقی محقق بہ مطلب می رسم
 سرخردیم پیش آریا پسر از فیض عشق
 درستی دستی حریت خویش گویم بیدار
 در میان خاکساران یا تم خوش غزتے
 لیسکہ سنگ کو دکان یا بند در شہر حنون
 حالم از سوراخاے برقع بر تو ظاہر است
 سرکہ سان ترشی گفتارت فراید اشتہا
 سچو گل بالدر شادی این دل بیمار ما
 خندہ جو شد بر لب آن دلبر تو خوار ما
 در نہ خواهد سوخت عالم آہ آتشبار ما
 صد گرہ دیگر قند از بخت بد در کار ما
 بیم جان مانند جاسوس بہت اظہار ما
 گر چہ بے رنگی بہت رنگ جہت دوستار ما
 چون درین گلشن کسے طرفہ نسبت از بار ما
 تا تو اصنع زد قلم بر نسخہ سپند ار ما
 سنگ تواند کہ گرد مارخ کردار ما
 برقع پوشا از چہ پرسی از دل او کار ما
 کاش می بودے پو گفتار شما گفتار ما

شکرین اشعار روشن جلاے حلوا الہیتد
گر بوقت آشتی خواند بہ پیش یارِ مسا

محبوبیم اگر باز کند دستِ کرم را	شرمندہ کند ابر و نخل سازد ہم را
خال تو چنان حسن گلِ روئے تو افتد	چون صفر کہ دہی کند اعداد رقم را
بورش بہ عطایے دگران سخی اگر دل	دانم کہ تو ترجیح دہی بیش ستم را
چون رشتہ گوہر بہ سر آید ز پس مرگ	در کویت اگر چارسد این کشتہ غم را
ترسم کہ مباد اثرہ ام پات ترا شد	گر برہنہ بر چشم نہی نقش قدم را
شایان بہنادند بہ پیش تسلیم	در کشور خوبی چو بر افرخت علم را
تعریف تو در حیطہ تحریر نیاید	گر بہر ثنایت دو زبان سمت قلم را
یاد بچہ بود نیک زمانے کہ بیایم	آن نیک دل و نیک نژاد نیک شیم را

روشن بہ خدائے خود امید تمام بہت
کز لطف تو از دامن مسکین دژم را

زنگیں سیراب بکشتایابی اللہ زخواب
 زائش بجز تو از بس روزگاریے شاہدین
 کے بہار چشم گریان تازہ سازد روی من
 کے تو اند تاپ جز غم دل پار یک من
 آسپندان بجز غمت در سینہ ام متلاطم سمت
 گرچہ می گویشم بہ افتخارے غمت لیکن چہ سود
 لے مہ بر بوج نبوت سے در درج کرم
 روی تو بدرالدرجی دکوے تو کہت الوری
 دُر دزدان تو آب روی در یک سر بخت
 انبیار انیسیت با ذات شرفیت نسبتے

گمترین امتانت بین بہ احوال خراب
 ہست مارا حال زار و سینہ خون دل کیاب
 چون وز در سے تران فرقت بحیاب
 زانکہ مواز قریب تش می شو دپیچ و تاب
 کشتی عمرم حذر دارم کہ سازد غرق آب
 خون دل از راہ چشماتم ہی دارد ذہاب
 لے شہ ملک شرف سے شافع یوم الحساب
 نطق تو آب حیات دست بود تو سحاب
 زلف مسکینت بجا کلمحت قدر مشکتاب
 زانکہ ادشان چون بخونند توئی چون آفتاب

یا شفع المذنبین یا رحمۃ للعالمین
 از حریمت حلقہ در گونہ ام بیرون مکش
 بسکہ در جرم و گنہ عمرے بسر آوردہ ام
 بر ادا مر من نہ در زیدم عمل در عمر شود
 آہ در غفلت شیے موے سیاهم شد مفید
 گرامید مغفرت دارم یہ لطف آرزو بہت
 آنچه ان کرد اتمم گرافشرم دامن خود
 آنچه ان مشغول بدکاری ہم در روز شب
 آنچه ان شد نامہ اعمال مقبوحم صحیح
 آنچه خبر آستان بوسی کنونم حاصل بہت
 آنچه من استادہ ام در خدمت چون سون
 آنچه این تا پیر را بنواختی از زاہ لطف
 کے بجا آورم اگر شکرانہ احسان تو
 سر نہ پیچم از دلت گر سر رود همچون قلم

من سگ کے تو ام رُو از سگ کے بیت مشاب
 زانکہ لجاجے ندارم در جہان جز این جناب
 موم سان پیش تو از تشویری گردیم آب
 از لواز ہی پیچ کا ہے من نہ کردم اجنتا
 ہچنان در صبح پیری ہم نمی خیرم ز تو اب
 ورنہ فعل قابل غفران نہ کردم کتاب
 بگذرد از دامن اہل زمانہ سیل آب
 سخت مشکل شد کہ از من سر زند کار تو اب
 نیست ممکن تا کشم بر سر این پس این کتاب
 آنچه بس شان گدائی دلت شد دستیا
 آنچه من افتادہ ام اندر حرم ہچوں تراب
 آنچه این مسکین رسانیدی یہ این حسن المآب
 تا ابد ہر موے اعضا کیم تو از چو رباب
 خواہ خوانی خواہ رانی لے شہ عالیجناب

می سر د آن دم کہ روشن فرق خود سایہ بچرخ
 یا بدار جابر دلت لے خسر و گردن رکاب

بخدمت اللہ کہ آسمان دیا رم امشب
 بہ دور حیا م لعلش از منے وصل
 بہ سیر فقطہ کا مش رسیم
 یہ بین روزہ مساکہ مبارک
 رفو این سینہ صد چاک گردد
 ز تیرت سر یہ سرد سینہ رفتن
 ہمی غلطم ز پہلوئے یہ پہلو
 زیاد ترہ ات خوابم حرام است
 زکوے سے فروشان سر نہ تا کم
 ز بہر حق سے درہائے دندان
 زیبا رخ روشن بر خور دارم امشب
 چو ساعت میدم سر تقارم امشب
 ز لب شد منگشفت امرارم امشب
 شدہ رطب لبش افطارم امشب
 ز زلفت ارداد دو سہ تارم امشب
 مطلع شد لب سو فارم امشب
 زیاد تر گش پیارم امشب
 خلد در ہر دو دیدہ خازم امشب
 کشد گر محتسب بردارم امشب
 ز ابر دیدہ گوہر بارم امشب

چو طوطی روشن در مدح لعلش
 چکیدہ شکر از منقارم امشب

ترا بر حجاب زار من نظر نیست
مرا جز کوسے تو را ہے دگر نیست
رُخ تو گر لبها ہر در حجاب است
بہ پیش اہل معنی مستتر نیست
نماند بلبلان را ذوق فریاد
در ان گلشن کہ یارم را گذر نیست
چسبان مخفی شود را ز تو روشن
کہ غیر از دیدہ تر پردہ در نیست

مرغ دلم لبوسے تو لے مہ پریدہ است
شاید کہ یازدانه خالی تو دیدہ است
جز گفتگو کہ از دہنت می دہد نشان
مہووم نقطہ لبیت کہ یک کس دیدہ است
ہر عین من ہواے تو دارد نگار من
عشقت لبان ریشہ بہر جا رسیدہ است
شاید بخواب روی تو دیدہ است گل ازان
بیراہن از خجالت بر خود دریدہ است
دیدہ است چشم طوطی خال لبیت مگر
تا ز ابروان کمان لشکارش کشیدہ است

چون شمع شعله اسے مہ نامہربان من از آتش دلہم یہ زیاتم رسیدہ بہت

روشن بہ جستجوے تو اے گلزار من

صد در یہ رنگ رشتہ تسبیح دیدہ بہت

درا شکم اگر بہامی داشت بر سیرا فہر تو جامی داشت

دانت را چہان زد دست دل در بیت آنکہ پو قبامی داشت

می نہ رفتی بہ راہ بہارت گرنہ راہی بہ کف عصامی داشت

نشدے چشم مسیت او بیمار تیرا ہم اگر خطامی داشت

ترہ ہا ہر زمان نہ لستے صفت یہ نمازے اگر قضامی داشت

میلیم افزو د ترش گفتارش زانکہ چون سرکہ اشہامی داشت

سیر می کرد داسماروشن

آب دنان گر چو آسیامی داشت

یار رحے اگر بہامی داشت کے جفا بر مہرم روامی داشت

می خریدم متاع وصل تو یار نقد جاتم اگر بہامی داشت

یاد باد آنکہ در غمت چون نے از نفس سینہ نالہامی داشت

یاد باد آنکہ مردم چشمم بر لب تہ جائے خال جامی داشت

بہر بیمار عشق دانہ خال ہچو حب الشفا شقامی داشت

آنچه بر من گذشت از هجرت خیر از حال با خدای داشت

روشن از هجر تو نمی مردی

مرض هجر اگر دوامی داشت

ربیع تو ماه اگر ماه دلبری آموخت	لب تو لعل اگر لعل شکری آموخت
عجب مدار که سازم مسخرت لای شتوخ	دلکم ز دیده لوگر فسونگری آموخت
نیافت مردم چشمم به گنج حسن تو راه	از آن که زلفت تو آئین آرد را آموخت
نگنده بر رخ به رخ می گذشتت یار بیباغ	مگر ز طفل گل لاین رسم چادری آموخت
ز رشک غرظه به خون جگر خوردی اوقات	چو لعل دلکش او روح پروری آموخت
دمید خط تو مانند ابروان شاید	خطت ز ابرویت آئین مسطری آموخت
بدست من در وصل تو عافیت افتد	دلکم به بحر غمت چون شناوری آموخت
ز خط مصحف رویت عیان که کلک قضا	بطر ز خاص درین فن چه بهتری آموخت

نشده هست از سیر تو زنده جسم مرده شعر

از آن زمانه که روشن سخنوری آموخت

چو تیغ ابروی من تیغ خود کند در دست	دهد به قلب پری پیکران به لحظه شکست
به شب کشید پو عفت لابی دندان	ز شرم عقد شریا به آسمان نگست
نه دیده ام به جهان مستی شراب چنان	کشید مردم چشمش مگر شراب مست

نہادہ زلفش از آن سر یہ آتشین رویش
 کہ سجدہ می کند این کفر پیشہ تار پرست
 بمثل ربط میان دو مہر عہد یک بیت
 دو ایروان تو دارند ماہ من پیوست
 پیر خوش بود کہ نو از دیہ مرہم و صلح
 پویا رسیدہ مارا بہ تیر حیران خست
 زمانہ سفلہ و دون گر نواخت نیست عجب
 کہ بار گنج کشد خوب کا و فطرت لست

بیام عرش پر در مرغ روح تو روشن

اگر سلا متنی ز اسیب قید ہستی رست

زہر تو کہ سوزان شعلہ رنگ بہت
 دلم صد داغ چون پشت پلنگ بہت
 درین گلشن چسان چون گل بیالم
 فضاے این بہارستان پوتنگ بہت
 نہ از گلہا مست رنگین ساحت باغ
 ولے گل رحمت از شرم تو رنگ بہت
 یہ پیشت نیست ممکن دم کشیدن
 کہ دم برد آئینہ ز اسباب رنگ بہت
 بہ سنگ تفرقہ لبیکست دل را
 حیات این گلستان یک ترنگ بہت
 گرفتار آدم از سیر سبزہ
 کہ دالم این چمن ہم میز رنگ بہت
 چسان ہر کس بہ عشقت مست گردد
 مگر این سبزہ خط تو بنگ بہت
 نہ گردد بیچ در صد سال ز ایل
 یہ دل نقش ہو ایت نقش سنگ بہت
 چسان آب بقا تو شمع ز لعلت
 کہ بر حوض دہن حالت نہنگ بہت
 فغان کاندہ فلاختمائے دوران
 مرا سر گشتگی مانند سنگ بہت

خدا را اے نسیم یک نگاہے کہ دل در این چمن چون غنچه تنگ بہت
 بہ آہے بشکم سقعتِ فلک را کہ آن آماجگاہِ این خدنگ بہت

یہ زیرِ چترِ گردوں حالِ روشن

چو سنگِ سیاگان زیرِ سنگ بہت

ز آنکم کہ رخ تو جلوہ گر نیست

بالتدکے نورِ در لہر نیست

اے ماہ بہ پیشِ قبلہ رویت

ظوائفِ حسریمِ معیبرِ نیست

در نشیکران بہ پیشِ لعلت

ہمچون سنے یوریا شکرِ نیست

این خال بہ آتشینِ تختِ نیست

گر مسکنِ کافرانِ سفرِ نیست

خطِ تو چو ہالہ بہت لیکن

کاہندہٴ نورِ این قمرِ نیست

از یادِ دوزخِ جاے شکم

در دیدہٴ بغیرِ مشکِ ترِ نیست

کنجِ لبِ از چہ داغدارِ بہت

در تارِ دلہم اگر بشرِ نیست

چوں شمع اگر یکا ہمِ افسوس

این شامِ فراقِ را بحرِ نیست

امروز مراست بختِ منصور

کز دارِ عننتِ سرمِ خیرِ نیست

چون خاکِ قتادہ ام بہ را بہت

افسوس کہ بر سرمِ گذرِ نیست

چون بہت رفیقِ نامِ پاکت

در راہِ عننتِ مرا خطرِ نیست

چون مہرِ تو جاے یافتِ دل

این خانہٴ خرابِ کہ درِ نیست

روشن نہ رہی بہ قبلہ روش

تا برو سے یار را ہر نسبت

آہ بر این رہ نہ یک از ہر ہائے ماندہ بہت	نقش پایے شان برائے انشانے ماندہ بہت
بلبلان رفتند از گلہا بنی بنیم نستان	چاہے ایشان خار و خس در گلستانے ماندہ بہت
خوشد از صفحہ ہستی پو حریف نادر صفت	آنکہ در دنیا بسے باغ و شانے ماندہ بہت
نہست اندر این رباط از ہر دان ما اثر	غیر خاکستر کہ آن از ہر دانے ماندہ بہت

گر سیر ناموس داری در عمل روشن بکوش

نام نیک نیکوان چون در ہمانے ماندہ بہت

غیر از طیب بوسہ ز نخلت ہوسم نہست	دارم ہوس اما چہ کتم دسترسیم نہست
بے بہرہ نہ شد چون گیس خال ز شہدش	یارب ز لب یار نصیب مگسم نہست
الغ شدی اے گل ز حریم چین نوش	مقدار مگر پیش تو چون خار و خم نہست
از ہجر تو اے اہل قا جان بہ لب آمد	زان سان کہ کنون آرزوے یک نفسم نہست
در قافلہ دہرا گر بانگ رباب بہت	مرغوب در ان غیر صد اے ہوسم نہست
من مشکوہ ہجر تو بہ خودی کتم اے دوست	از بسکہ کنون بے کسم واپس کسم نہست

روشن بہ جہان صدہ تحسین ز کہ یابد

یاران ہمہ رفتند کنون ہم نفسم نہست

یا آئینه عیادت مارا بهانه ساخت
 پون تو اکتتم ز جام لبش بر عهه شراب
 باغیر دوش یار سب زاری گذشت
 برداشت هر دو دست چو از بهر کشتنم
 سوئے غریب خانه بمن وقت آمدن
 هر چند چو سایه دویدیم در پیش

یک روز چون به روشن دوچار شد

بر قبح رخ فگنده حیا را بهانه ساخت

مارا بخوامت نان عشارا بهانه ساخت
 گفتم که در حریم تو خوشبو زلف تست
 کردم سوال وصل چو زان یار بی نیاز
 گفتم ترا به لطف به شتاق خود نگر
 از بهر غیر چون ز در خانه شد بیرون
 چون نذر محفلش بنمودیم نقد جان
 در باغ خانه لبست هوا را بهانه ساخت
 بنمود تا نه مشکب خطا را بهانه ساخت
 سویم فگنده پیسه گدا را بهانه ساخت
 سویم نگه نه کرد حیا را بهانه ساخت
 مارا چو دید آمدن مارا بهانه ساخت
 از کبر رو نمود غنا را بهانه ساخت

روشن چو خجسته ستم آن شوخ بی گنه

بر خلق من بر انداخته را بهانه ساخت

تاکہ درد دل ہو بس غمچہ دہانم باقی است
 دہم خاطر بہ سو سے دہم و گمانم باقی است
 فصد بانی شہر غمزه علاج دل است
 زانکہ بس پوشش خون در رگ جاگ باقی است
 منع فریاد چسان شعلہ یور تو کند
 تن اگر سوزد چون شمع ز بانم باقی است
 این از نالہ مشو زانکہ درین گنبد میز
 نالہ گر کشم آواز فغانم باقی است
 بہ زبان سردہاں تو بہ اغیار گوے
 زانکہ از غیر ہمیں سب دہانم باقی است
 مگذر اسے حامل عمر از من بے چارہ پو عمر
 چونکہ از عمر کنون یک دوزمانم باقی است
 ابو چشم بہ بہار غمش از بس بارید
 من نہ دانم ز چہرہ چہرہ خزانم باقی است

یہ سخن روشن کرد مت مستہ ہر کس

علیٰ زبردیم تیغ ز بانم باقی است

دل را بہ زلفت یار از اندم کہ نسبتہ است
 گاہے نہ دیدہ ایم کہ ان بندرستہ است
 در محفلت بہ پستہ و قدم چہ احتیاج
 چون لعل تو نبات دہان تو لپیستہ است
 بارے بہ مرہے بنواز اسے طیب من
 تیر غم تو خاطر این خستہ خستہ است
 ہر کہ کہ خاطر تو مگذر شدہ زمن
 چشم بہ آب نوشش فی الفور شستہ است

روشن یہ عبدلہ ز گلہائے شعر من

از بہر دوستان بہ کفم چند دستہ است

بے رخصت اسے دوست نیاب تو انے ماندہ است
 فی نالہ ز راحت شادی نشانی ماندہ است

شعلہ تجر تو اسے نامہربان مانند شمع
 حال مادر و شہت تا پیدا کنار عشق دوست
 از دو غمازان کہ رنگ زرد و اشک سُرخ است
 با ختم دیر و زور عشقش دل و صبر و خورد
 بر لب لعلت بتا مالیدہ خون یا شراب
 گیسوئے یار بہت این یاد رخ عطار این

چشم تحسین روشتنا از کس مدارا کنون کہ چون

نے بعالم شاعر و نے شعر دانے مانند بہت

از آتش فراق تو دل سوخت جان برفت
 از کشتور دلم بہرہ چشم اسے صدم
 خالی سید بہ روت ز باروت گر نہ بود
 ہر طفل گل ز شوق رخس چشم خود کشتود
 و احمر تا بہ لحظہ زمین این دآن برفت
 خون جگر بہ یاد تو صد کاروان برفت
 آخر بگو کہ آتش رویت چسان برفت
 وقت سحر بیباغ چو آن دلستان برفت

چون عند لب بر سر ہر گل تو ہم سرا

روشن کہ چون دفازد دل گلرخان برفت

از ان زبان کہ یہ نیرمت مرا مقام شدہ است
 مانند یک ورق از خواندن رسالہ غم
 میںے طرب بقدح دورمہ بکام شدہ است
 ہمیں مقالہ چنان سر یہ سر تمام شدہ است

عجب مدار که گیرد به رُو بر و صورت
 بلال ابروے خود را بپیام زان بپیغم
 خیال و وصل تو این گونه بخت ام در دل
 نہ دید هیچ کسے غیر روے و گیسوے تو
 اگر ترا سر قتل است ز ابروان طره
 یہ ماہ روے تو از زیر قهر نتوان دید
 سپندوار نہ دیدم بہنار عم آرام

ز بسکہ بالب تو بوسہ بر پیام شدہ است
 چو دیدن مہ تو و اسما بپیام شدہ است
 کہ کس نہ دید چنین بختہ گاہ خام شدہ است
 کہ در تمام جہان جمع صبح و شام شدہ است
 جدا بساز کہ این تیغ در نیام شدہ است
 ازان کہ دودِ دلہم بر سرم غلام شدہ است
 مگر یہ قوتے حسنت سکون حرام شدہ است

یہ نقد بوسہ متابعِ دلہم چو بگرفتے

مگو کہ روشن بے قیمت غلام شدہ است

ز جانبت صنما جو رہا چو ہر چند است
 ز بسکہ وعدہ حسلا فی منی نشود باور
 من از در بچپے دل سوے دوست می نگرم
 ز صنعت دل نہ کنم هیچ شکوہ بعد ازین
 بے غمزہ قتل کنی ہم بچو لیشن تری
 یہ شام وصل کہ فرداے آن فراق بود
 اگر یہ بالمش پر سر ہم نیاید خواب

دلہم بہ قہر تو از مہر غیر نور مند است
 مرا بجد تو گر عند تو یہ سو گند است
 چہ شد بظاہر اگر باب چشم من بند است
 مرا کہ تا ز رخ و لعل یار گلقتند است
 کہ چشمہائے تو از پیک در قرانگند است
 شرابِ عشق و نشاطم بہ زہر مانند است
 کہ این بہ سنگ در دست آرزو مند است

چرا به نزد تو حال دلیم شراب شده
 چو تر دامن عنایت از پیش هم تو مند هست

ز راه دیده اگر خون دل رود چه عجب
 که می ترا و دچیزے که آن به آوند هست

نه تیغ بست نه شمشیر میند قطع کند

میان روشن دیارش چه طرفه پیوند هست

لَهُ اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي لِقَاءَكَ الَّذِي تَأْكُلُ شَيْئًا نَظِيرَهُ فِي الدِّينِ وَالْآخِرَةِ
بِلُطْفِكَ وَكَرَمِكَ

دلیک مقدم آن گلزار شد باعث	مرا بس باغ نه فصل بهار شد باعث
شراب و میزه و جوی نگار شد باعث	درین بهار به توبه شکستم یارب
هزار شکر که ادراشکار شد باعث	بغزم صید لبویم همی رسد دلیر
به اشک ریزی من این عبار شد باعث	کدورت از دل صافش به گریه می شویم
بناله ام چو عجم آن نگار شد باعث	چرا بساله واقعان ز من ملول شود
که چون به بر همیم زلفت یار شد باعث	سزد که من نه کنم شکوه پریشانی
به آن دیار چو باد بهار شد باعث	ز من مرغ به کویت چو خاک اگر افتم

مرا از طاعت مقصود نیست باغ بهشت

دلیک روشن آزان دید یار شد باعث

چہ شکوہ کنم از راحت حیات عبث
 بہ قند ہار چو قند لبیت میسر شد
 بہ نکتہ دہنت گرنہی رسد فکر من
 دلش بہ من چو نہ سوزد و گر چہ فرسایم
 زیاد جام لبیت نشہ چون شود پیدا
 چو ہست مرہم وصلت علاج ریش دل
 نہ کرد یاد من آن مہ مگر بر انگشتش
 دل از خیال بت خود چو گشتت بتخانہ

کہ داند آن مہ سوسے من الرفات عبث
 چرا بہ گردم در غزنی و ہرات عبث
 مرا چہ سود کہ دائم دگر نکات عبث
 بعرض حال خود این خاتمہ دوات عبث
 سزد کہ دائم من جملہ مسکرات عبث
 طبیب من کن این جملہ ادویات عبث
 بہ بستہ بودم این رشتہ حیات عبث
 مرور ز خویشین اے دل بسو منات عبث

نہ می نواز د چون دلبرم بہ یک پاسخ

تو نیز روشن مفرمت رفعت عبث

دریغ رفت ز من عمر بے ثبات عبث
 نہ یافتم بہ ہمین ماہ چون برات نجات
 دریغ و درد کہ در حق من شدہ ثابت
 روا بود کہ بگریم بہ حسالی زار خود
 عمل بہ امر نہ کردم بہ نہی بستم دل
 چو کار دنیا دین ہر دو بر ہم افتادہ است

گذشت باد صفت تو من حیات عبث
 گذشت بر من مسکین مہ برات عبث
 زدوا لجلال بہ قرآن تو بہات عبث
 کہ رفت عمرم بے صوم بے صلوات عبث
 فعان کہ پیر شدم من یہ این صفات عبث
 مرا حیات عبث ہست ہم مہات عبث

درین طریق نہ برداشتم ذرا لہ لہ
 نہ جسد خالق گفتم نہ لغت پیغمبر
 نہ از نصیحت من گم رہی بہ راہ رسید
 زد دست دادم گلدستہ قناعت را
 گستہ رشتہ آسانی مسلمانان
 قنادہ ایم بہ چاہ تکلفات عبث

ازین چہن متمتع نہ گشت چون روشن

بہ حق اوست مگر جملہ کائنات عبث

بسکہ در بازار گشتش دلبری دارد دلج
 بر چنین چنین از غمش دارم لبان استن
 از چه پرسی حال من اندر غم هجران خود
 هست شای خسر و درد ترا بر ملک عشق
 می طیم سیماب گون هر روز پیشیت چون عشق

غیر دلبازی ندارد هیچ کس آن جا علاج
 هست تا در استین آن مساعدتین چون علاج
 چون بود در دست سنگ سخت احوال ز حاج
 تا که سوز از بلیل پر دانه می گیرد به باج
 بے تو احوال کم چه خواهد بود در شہرے دلج

بے نیاز از طوب کعبہ گشت روشن زان زمان

کرد چون طواف را بر قبلہ رویت پو حاج

دوش رفته سوے آن دلدار از بہر علاج
 نبض دل از گرمی مشوقِ علاجت می طپد
 مرہم و صلت عنایت ساز از بہر کرم
 از طبیبان جہان در مان درد من نشند
 تا بخاکم زہر ہجرت پیش تو زان آمدہ

مرہنہ سادم بر در غمخوار از بہر علاج
 گشتہ ام لے ماہر و بیچار از بہر علاج
 پیشیت آوردم دل فگار از بہر علاج
 گرچہ رفته پیش نشان بسیار از بہر علاج
 تا چپستانی شربت دیدار از بہر علاج

گر بہر در مان روشن داری لے محبوب من

برقع از مہ روے خود بردار از بہر علاج

پیئے سراغ بہر کوئے آن نگارِ بلیغ
 چو حل زلفت تو نشانہ لبِ زبان نمود
 امیدِ زندگیش نیست از دمِ عیسیٰ
 بگیر آئینتہ و باغِ روئے خویش بہ بین
 مدام وعدہ و صلت اشارہ و فرہمت
 کہے ز راہِ کرم ساز بہر من لقرح
 بہ مدحِ لعل تو بگذشت عمر روشن حیان
 ز گنجِ حسن بدہ تقدیر بوسہ چہ مدح

ز زہر ہجر وہاں شد چو چاودانی تلخ
 بہ پیری از عجم ہر شہ دگر چہ بندم ط
 اگر شویم بجز دست دانی یک ستر
 اگر بہ فضل خدا کامیابم از دنیا
 شد بہت زین سہیم جملہ زندگانی تلخ
 مرا چو بود بستر آل جوان جوانی تلخ
 مرا نماید بے یار شہر بانی تلخ
 جدا ز دلبر من بہت کامرانی تلخ

ز ہجر آل گل خندان درین تخرال روشن

بہ رنگ بلبل مار است نعمت خوانی تلخ

بجز رنگار اگر من روم بہ باغ بلخ شود ز خنظم اکل و شراب بر من تلخ

اگر بسوسے من آید بت ہلال ابرو

مہ فراقش روشن بہ لحظہ گردد تلخ

نہ سردی قدر حبیبِ حق چہ نبی بود چہ ملک بود
 بہ دلِ جنیت کہ بد ملکین بہ مدینہ گشتش بین
 ز غم آنچه من مشقتم نہ بود نہایت حسرتم
 چہ شود اگر زرہ کرم بعبیاد تم بہی قدم
 بہ سرم کشید غمت سپہ بہم بود نہ نرم و تہ
 نہ شیل او بہ زمین بود نہ عدیل او بہ فلک بود
 مگر آستان تو شاہ دین بہ شمال منگ محک بود
 غرض این کہ خبر تو بجالتم ہو بحر آب سمک بود
 کہ ز قدمت صحت تم بہ لہن بود لبتک بود
 تو بہن ز لطف بکن نگہ اگر تخیال ملک بود

زرہ تملط و امتنان ز درد تو روشن تو درام
 بہر من قدرت کہ این مکان مدام حای سگک بود

صبا با من ز طیب منزل جانانہ می گوید
 نہی دانم کہ از بہر چہ بخت من ہی تو ابد
 بہ بویے نوش عدیل گلستان آن خانہ می گوید
 مگر با وے دل از احوال خود افسانہ می گوید
 ز خود حرف غمش با خویش و با بیگانہ می گوید
 چسان مخفی کہم عشقش کہ چشم خون فشان من

ز دلہا جامے گردالم شوید بہ میخانہ
 کتاد ہر گرہ از گیسو او کار ہر کس نصیبت
 بتا تصویر تو در خانہ دل آ پچنان جا کرد
 مگر می شود چون زالتما تم خاطر صافقت
 چرا بر من نہ سوزی دل نمی بینی کہ سوزد شمع

ریار د ستمہ چون نزدیک روشن بدتر از کفر است

بہ رعم بوالفضولان ہر غزل زندانہ می گوید

مردہ لے دل کہ نگارت ز سفر می آید
 زان زمانم چو بدل آتش ہجرال افتاد
 بخت بیدارم ہر چند کہ در خواب رود
 نیست بر شہد لببت خال لقین می داکم
 عجب است این کہ بہ شب لببت توام یاد بو
 بسکہ بگرستیم از ہجر تو لے شوخ اکنوں

این ہمہ روشن از فیض لب یار تو ہست

کہ بہ خوش ز عنتر ل طعم شکر می آید

ز لب حسن تو چون نور شدید عالمگیری گردد
 ازان مشتاق دہر جا جوان و پیری گردد

کند چون مردم چشم تماشای گل رویت
 نه گردد کند از بس سر بریدن توخت کمال
 چرا درد لیری ما هر نه باشی چونکه خاک تو
 یہ حیرت رفتی پستی پو آئینہ کند کالے
 گذشتی همچو عمر از من نه کردی التفات هیچ
 مرا از رفتن کستیر شرم بے نیازی داد

حذر کن روشن از ہمسایہ بزدانکہ گل رخا
 پس از ہمسایگی یک روز دامگیری گردد

چرا بروی خود از دیدم نقاب کند
 ز جان دریغ نہ دارم ولیک می ترسم
 کباب سینه ما چون بنی خورد دلدار
 چو ہم نشینی رخسار آتشین بگزید
 مگر بروی تو دعوائے ہم سری کرده است
 بہ حال عارض تو زان کمان کشید ابرو
 چرا بنی شود از جان فشانیم اثرت
 چو چشم مست تو ہمبار دار می غلطد
 کرامت تاب کہ چشمی بہ آفتاب کند
 کہ پنجه ہائے ترا خون من تھناب کند
 چرا بہ آتش ہجر تو دم کیاب کند
 عجب مدار کہ زلفت تو پیچ و تاب کند
 دریں بہار کہ گل خندہ حباب کند
 کہ از کمین کہ خود صید این غراب کند
 چو جان فشانی پروانہ شمع آب کند
 یہ حیرتم کہ چسبان ز گیس تو خواب کند

چنان پرست در دم ز خون دل روشن

ز راه دیدہ عجب نصبت گرد باب کند

صبح دل من دمدم گر شام بچران بگذرد

سوئے چمن گرد لبرم بارے خرامان بگذرد

چون بر سر حشمان من با پای عریان بگذرد

گر طفل شکم دلبر اسوئے بدخشان بگذرد

بر گوهر من چون بگذری آن از تنم جان بگذرد

چون گل یہ استغفار من آن یا خندان بگذرد

آرے اگر باشد چنین هر کس ز ایمان بگذرد

یک ساعتے اے نوجوان منتشن کہ باران بگذرد

رویش بینم گر نظر از زلف پیمان بگذرد

سرو سہی از بس حسد چون سایہ در پایش فتد

ترسم بہ تر گانہا شود جروح گلبرگ کفش

از سرخی رنگش پرداز شرم رنگ لعلها

بارد گرے ماہر و چون صبح یا ہم زندگی

گزناہ واقفان کتم پیش لبسان عنذیب

گویند تا زلف را ایمان مقرر شد ہوا

از رفتنت لے لستان مہم چوں گریہ کنان

چون شام ہجرت دلیرا ہرگز نہ دارد انتہا

ترسم کہ روشن از جہان چون شمع گریان بگذرد

سر مشک از چشم زارم تا سرافتاد

مصفا شد چو در خاکستر افتاد

گرا ز تور شیردہیت چادر افتاد

چنان دانند کز مہ اختر افتاد

بہ دل چون یاد آن مہ پیکر افتاد

تم چون سوختی آئینہ دل

نہ مانم در جہان مانند شبنم

ز رویش قطرہ بخوئے گر چکد خلق

یہ سجدہ جامِ لعل یارِ چون دید
 چو ذکرش کردہ کردہ کردم از بر
 زرشکِ لعل شیرین تولے جان
 کلیم از دست بیداد سے کہ نالم
 چہ چسپان است بادل صحبت اشک
 چہ خواری کز و فادارے ندیم
 چہ نمکین ختمندہ آن پستہ دین کرد
 میان تیغ ہا سے ابروانت
 بہ دلم زلفت حال مہرہ دل
 زکویت گر برانی سر نہ تاہم

پوروشن گفت معنی ہا سے رنگین

عروس نظم اور از یور افتاد

زمن آن ماہ چون مستور گردید
 بجز نور شید رخسار تو روزم
 چنان حشرم بتائیش جہانیت
 ہی نالم ز ہجرانت کہ از صنعت
 چہ سراغ دیدہ ام بے لوز گردید
 سیہ ہچون شب دیدی چو گردید
 کہ دل چون حسانہ رہنور گردید
 تنم چون رشتہ طبنور گردید

بہ نکلین خندہ می پاشی نمک را
مگر ریش دلم ناسور گردید

چوسیل بہر ت آمد بر سر دل
خراب این خانہ معمور گردید

ز تاب بحر توبے چارہ روشن

بسان چشم تو رنجور گردید

بسویم غمیہ کام آمد خوش آمد

یہ جام لعل تو از دانه حال

چو نالیدم بہ پیش او چو بلبل

مقابل چون شدم آئینہ سال

ہلال آسا چو می جستم بہ بامش

مے و ساقی و ساغوج جمع گشتند

مرا چون دانه تسبیح لے دوست

زیارتم بار قیام تار الفت

درین گلشن زہر صید گلچین

مہ ہجران روشن سلخ گردد

گر آن ماہ تمام آمد خوش آمد

بیا از راہ لطف لے صبح مید

کہ می لرزم زیاد ہجر چون بید

ز رویت مہر تابان مستقیمت
 ز اسکندر بود آئینہ رویت
 دگر بر من مکش تیغ جفت را
 یہ امید ہے کہ نازت اپ نازت
 اس میں مستی من چون حجاب است
 توید خیر حجاب از تخم امید
 لبان اقتباس مہ ز نور نشید
 لبیت بگرفت جام از دست تمشید
 چو ای صیاد بکرہ ساختی صید
 قدام بر رمت چون خاک جاید
 تروید خیر حجاب از تخم امید

کند طرہات دارد بہر تار

ہزاران بچہ روشن عاشقان قید

دلیر ارشیں دل و جانم بہتر گردد
 لب تمغیت نہ شو دکنڈسین خونریزی
 گر یہ پیش تو کتم گریہ لشویم یہ ہر شک
 اہل عالم ز تجاہل ہمہ شبہم گویند
 درس افسون اگر از چشم سیاہم گیم
 بے تو گر بہر تماشایکستان بروم
 زراگر نسبت مرا پاکی گوہر کافی است
 مرہم وصل تو گر باز میسر گردد
 بلکہ خون بر دم شمشیر تو جوہر گردد
 خاطر صافیت از من چو مکدر گردد
 گل ز شرم رخ تو چون لعل تر گردد
 عجب نیست کہ آن شوخ مسخر گردد
 ہر رگ گل یہ نظر ہانم نشتر گردد
 عیب نبود کہ رخ آئینہ بے زر گردد

سہر پانند سہر موسے نہ چید روشن

چون قلم گریہ عشق تو بے سہر گردد

آن دم که دل ربا بسر کین جنگ بود
 از چشم موردل به من خسته تنگ بود
 نتوان کشید نقش محبت به سنگ دل
 از بس چو کوهن سرد کارم به سنگ بود
 صد شکر تا به صبحیه ام کشت روز عید
 جاسے حنا بخون منش دست رنگ بود
 مارا بیباغ دهر ز تخم امسید تویش
 یارب مگر نصیب بنال قدنگ بود
 از جرمن عم تو دل تا توان من
 پیوسته در مصیبت چون قرنگ بود

روشن کمیت فکر تو می تاخته هنوز

افسوس آن که ساحت قافیه تنگ بود

طفل شکم را زد دل را چون با طهار آورد
 مردم چشمش ز تر گال بر سردار آورد
 گر چه دل از سینه بردن پیش او سهل است
 از دل من مهر خود جانان بدشوار آورد
 می نشاتم نخلها سے آرزو در باغ دل
 از طفیل آب چشمه نامم مگر بار آورد
 بشکفته گلها سے مقصودم به باغ آرزو
 صبحدم یاد صبا گر بوسه دلدار آورد

هر زمان پیشیت چو آئینه مقابل می شود

تا که چون طوطی ترار روشن بگفتار آورد

مرا بر وعده وصل بتان باور نمی ماند
 اگر ماند شبی ماند شبی دیگر نمی ماند
 همیشه گل شکفته چون رخ دلیر نمی ماند
 اگر ماند شبی ماند شبی دیگر نمی ماند
 ز سر مره خال بر لعل پری پیکر نمی ماند
 اگر ماند شبی ماند شبی دیگر نمی ماند

عروس نوجوان در خانہ بے زیور نمی ماند
 بصد پرده نمان خوشی عنبر نمی ماند
 بدست آزادگان رایج گاہے زر نمی ماند
 همیشه مہرہ شطرنج در ششدر نمی ماند
 اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمی ماند
 اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمی ماند
 اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمی ماند
 اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمی ماند

ہمیشہ روشنا دلبر ترا در بر نمی ماند
 اگر ماند شبے ماند شبے دیگر نمی ماند

شعلہ جو رہ ستمگر چو بہ ایتقاد آمد
 آن چنان در سرم افتاد جنون اسلام
 آتش ہمت چون تیز کند صرصر جو
 بے گناہی است درین وقت گناہ ویز
 گرد تو ہست یہ پندارم سرکش ز قدیم
 اسے عروس ستم بر لٹش اینک وقت ہست
 جس اگر نسبت کنوں منزل مقصود خوا
 گرچہ بنیاد گور نمنا قوی ہست دلے
 گاہے از بے کسی دین رسول عربی
 گردش سبجہ صوفی بہ قرار و حال است
 حرفت جان یازی پروانہ مرا یاد آمد
 گر رود سرنہ رود آنچه بہ ایجاد آمد
 چہ شود ظالم اگر بر سر بیداد آمد
 ہست افسانہ کہ ولیر ز پیے داد آمد
 رفت نمرود کنون نوبت شداد آمد
 حجلہ جس بیاراسے کہ داماد آمد
 چوں پیے نر ہست کن شوکت آزاد آمد
 جس سیلے ہست کہ آن بر سر بنیاد آمد
 اشک یک قطرہ نہ در دیدہ زیاد آمد
 غم دین او نخورد دین چو بہ فریاد آمد

غرض از درس پو مال بہت مدرس نکند رحم بر خرمین اسلام کہ بہ یاد آمد
 اے خوش آن روز کہ گویند حریفان کبیر
 روشن امر و تہ بزندان چہ عجب شاد آمد

باز در جسم جان ہی آید لور در دیدگان ہی آید
 مطمئن باش اے دل بتیاب صبر و تاب تو ان ہی آید
 شکر ایزد کہ در شب ہجرم آفتاب خیمان ہی آید
 نو بہارے پس از خزان اکنون باز در بوستان ہی آید
 از پئے اطمینانم بارغ دل حمد حق باغبان ہی آید

روشنا آن کسے کہ دل می خواست

از درت ناگوسان ہی آید

پئے دید حال ترا دم چو نگار خواہی آمد بہ یقین کہ از تر جسم بہ کنار خواہی آمد
 دل و دیدہ فریش را بہت بنمایم آن زمانہ بہ من بجای من چو سوار خواہی آمد
 جدم ز قبر خیزد یہ ہواے پائے بوہت چو پس از وفا تمہاے جا بہ تراز خواہی آمد
 نہ چنان شمشیر عکسست صنمایہ شمشیر دل کہ بدون زنا قلم چو شہار خواہی آمد
 تو ز خوف پر تو خود نہ شب نہان نہ گردد یہ مسا اگر نیائی بہ ہنسا خواہی آمد
 چو کشتی کمان ز ابر و بدل این امید چو شد کہ ز بہر مرغ جانم بہ شکار خواہی آمد

ز دل کیاب لختے پے تاشتات حاضر بکنم اگر لسیویم تو ہنسار خواہی آمد

چو ہم رہی روشن پے میر راع و گلشن

بہ خزان اگر نیائی بہ ہسار خواہی آمد

خوش آن ساعت کہ ہم در کنار آن نازنین خود

چسماں جابز شوم چون بہر کلم می شود پیرون

اگر در روئے آن گل گلرخ آراستہ خود

یقین از دست روشن دہر از خور کہ آن اینجا

ز در دسر کہ از تاب تب ہر تو عارض شد

ز دست غیر ہر کس شکوہ دارد من ز خود شاکی

بہید بختہ دست نارسیدہ روح می افند

ز من گر و پویشی نیست پاک لیک ازین ہم

چو زربانسنگ ہر جامی شود میزان بدی نبود

چنان بے پاک می رانی ہمند فکرے روشن

زین شعر را شاید تومی دانی زمین خود

بیت جنتیم ثمر از باغ روئے مر جبین خود

کہے گلسیو کہے ابرو کہے خال از کمین خود

فرد در موم از خجلیت رود چون نگین خود

پے دیدار تو آمد ز چرخ چارمین خود

لسان شمع می مالیم صندل بر جبین خود

چو شمع عیش دائم گل کہم با آستین خود

سبحم از چہ بندی صید با فراق زین خود

کہ برقع را بسوزانی بہ روئے آتشین خود

اگر سخنم بہ حور و یاپری یار حسین خود

صبا از مہمت بردار کا غد
 نخستین چون رسی در خدمت او
 زبانی گر پیرسد حال زارم
 کہ اے آرام جان دلدادہ تو
 کند گر حال سوزان دینج قرطاس
 ددم از گریہ چون کاغذ لوسید
 سوم احوال درد انگیز مشتاق
 پھارم غیرتش ہر وقت مانع
 خوشار و زبے کہ خالص از مہربانی
 رسان در خدمت دلدار کاغذ
 ز طیش بوس پس بسپار کاغذ
 بکن این عرض جز اخبار کاغذ
 برت نوشتت از ناچار کاغذ
 بسوزد چون دلش رخسار کاغذ
 کہ مشکل شد خط ہمدار کاغذ
 فزوں تر ہست از مقدار کاغذ
 کہ یابد تبہ دیدار کاغذ
 تو ہم بنویسی اے سردار کاغذ

متر در روشن اگر بر خویش گرید

کہ او بر باب در دربار کاغذ

بسکہ نوش لب تو هست لذیذ سخن تلخ است همچو نمبید
 کردہ جان من بہ کشورِ حسن جملہ احکامِ عشق را تنفیذ
 ناوکت چون ز قتل کند شود سنگ دل داری از پیے تشحید
 دل رُبانی چنان کہ ہر گلر و ہست در دلبری ترا تلمیذ

خاکِ پایت بہ روشن اریست

سازد آن را بہ صدقِ دل تعویذ

بیار اے پیک از دلدار کاغذ بسوئے خستہ و بیمار کاغذ
 بگو از روزگار اے ماہ تابان نیامد از شما زہن سار کاغذ
 مناسب نیست ترکِ خط و تشن اگر باشد یہ صد دیتار کاغذ
 بر اینم رشک می آید ہمیشہ کہ بیند رویت لے دلدار کاغذ

خوشا روزے کہ روشن جان نشاند

چو بیند از پری رخسار کاغذ

اسلام نہ بودے چو تو ہیر نہ شدے گر
 ایمان نہ یُدے چوں تو پمیر نہ شدے گر
 ماندے ہمہ عالم بہ شب تار ضلالت
 از مہر رخت دہر منور نہ شدے گر
 انسان نہ شدے تہر و خلق اے شہ نوریت
 یا طین صفی اللہ مخمر نہ شدے گر
 از آدم و حوا بہ جہان نام نہ بودے
 ہر دم غم عشق تو نہی خواستم از حق
 من دامن کوئے تو نہی دادم از کت
 زاکسیر غمت چہرہ من زر نہ شدے گر
 ہجر من بے چارہ مقدر نہ شدے گر
 روشن نہ گرفتہ بزبان ملک سخن را
 بد تیغ زبان مدح تو جو ہر نہ شدے گر

بتاز لطف یہ سویم نظم درین مدار
 ز حال زار ہزارم خسر درین مدار
 چو خاک بر سر راہت قتادہ ام دریاغ
 چو باد صبح ازان جاگذر درین مدار

یہ دورِ جامِ لبیت تلخ کام ہجران را
 تو چون تیرا روانی و نورِ چشمانی
 چو خاکِ درگہ تو حکم تو تیا دارد
 ز سرمہ خال بسازدینہ بر آتش رو
 صدف دہان تو وقت سخن گریز است
 بشوقِ عشق چو جز سہمی خرد مگر
 ز خندہ شکر تیت شکر دریغ مدار
 قرار از دل و لوز از لہر دریغ مدار
 ز چشم دل شدہ ات خاکِ دریغ مدار
 بہ ہیچ نوع ز کافر سقت دریغ مدار
 یہ صلہ غزلم این گسر دریغ مدار
 تو تیرا سے دل ازین راہ سرد دریغ مدار

امید آنکہ شود سبز باغ امیدت

ز ابیہ چشم تو روشن گھر دریغ مدار

اے دیدہ گلشن رخ جانان من نگر
 روزم بیا در لغت تو تہمانہ شد سیہ
 سیر کلاب و لالہ یہ گلشن چہ می کنی
 از شعلہ فراق تو چون شمع سوختم
 نخل امید من نہ دہد گر بر مراد
 چشمے لبسان ز گیس رو چون سمن نگر
 چون گیسوئے تو در دل من صد شکن نگر
 آئینہ گیر روئے تو دے گلبدن نگر
 زان می کشم زبان کہ خدا را بہ من نگر
 بے وجہ نسبت گردش چو رخ کہن نگر

روشن براہ عشق تو سرداد چون قلم

بہر حد ایہ سولیش اے سیم تن نگر

تائب کے ظالم پیئے آزار ما بند ہی کمر
 برسبر عشاق بے جرمان رواداری ہرزہ

عشق را هرگز به چشم کم بین کنی تو هست
 مهره احوال مسلم گریه صد شد رفت
 درد دین خون دارد در گهای جسم پوش نزد
 نار عشق از صرصر ظلمت نه گردد منطقی
 این مے نخوت که در جام سرت افتاده است
 گرز جورت ناله بر گردد ز دل بیو بنسیت
 عقده اسم از زلف بندد چه لگردد و لیک
 عابله کو از غم اسلام ذراع شد چه نو

چسیت جائے تو کہ آن مغلوب تو اندیشتر
 ہم نہ خواہد کرد پیشیت از پیے تسلیم ستر
 چون برون فساد آری گزنی صد نشتر
 بلکہ این آتش شود از باد جورت تیز تر
 عاقبت پیدا شود از نشہ آن درد کر
 آئے چون آتش بہر جا اوقند فلند شر
 صد گره افتد از ان مار ایدل چون نشکر
 زانکہ ایرداشت چند اسفار بر تو پوئو

از پیے جنس رضائے دور روشن زد دیار

آچہ از تقدیر دان روح داری ما حفر

درد بان تسبیح درد دل گاؤ خر
 باحت زان درد قالے کوردل
 میوہ شیرین نتوانی خورد از ان
 جنس رحمت از خداوند گیریم
 از پیے عیب کسان افتادہ
 بیچ کہ تعریف مشکب خود کن
 فی الحقیقت بہت کار کورد کر
 کس نمی بازد زار باپ نظر
 اسے کہ از عجب خودی کاری شجر
 می خرمی یا سگہ پر غش مگر
 ساعتے بنشین بہ عیب خود نگر
 خود ہی بوید پوہر جا مشک تر

خامه را سازند زان زرد رویه
 لاله زان خنده که بر غنچه نمود
 می کشد آزار سنگ آسیا
 بین که در انگشته از مخزن نام
 خون مینار انگر از سر کشتی
 شمع از لیس سر کشتی شعله اش
 شانه از شمشاد زان سازند کان
 هر که هم رنگ تمر شیرین بود
 سوزن از لیس پر و پوش عالم است
 هست شیرین نیشکر چون لیسته است
 سرور از راستی آزاده
 رهمردان رفتند نقش پای شان
 سرمه را از خاکساری لای عزیز
 هست کان دائم پی عیب دگر
 هست او را دامن خون در جگر
 از دورنگی با حنا اے بے خبر
 جاسے دارد لپت ترا نگشت ز
 در معان ریزند مستکان بیشتر
 سر لیسر سوزد به هر شام و سحر
 از تکیر در چین افراخت سر
 سنگ دل باشد به مانند پتھر
 پیش و پس میسان از ان دارد نظر
 پیش هر کس از تو اصعها کمر
 دیده ام هر جا که گوید هر لیسر
 ماند از افتادگی بر راه گذر
 می نماید هر کسے محل بصیرت

بعثت ازین شهر جامنال از بهر مال

شهر روشن دان به از گنج گستر

ان قدرت قاصیر ذاک مفتاح الطفر

فی حضرت المحیوب یاریج السحر

قل ان صبيك كان محترق الفواد
 ولطول كل الليل من يوم القيام
 انت الذي هو عين كل آرب
 تقفني صلوٰة الفجر من اهل الزمان
 الدمح يحبري كالسيول صبايته
 اني اذبت من الوداد وناره
 جانتت ابي النفس من بحر الحبيب
 غلبت على نفسي محبت وهمه
 في نار حبيك ما اشد من السقر
 بخيال حبيك من ليال ما سهر
 تهوى اليك الروح من كل البشر
 الشمس وجهك لا تبارغ في السحر
 ويكاد لغسل من فوادك ما كدر
 ويسيل من عيني غروب كما لمطر
 بالثدالي في التيان مصطبر
 اذ فاق بالوجوه الجميل من القمر

ان المحبت نخرت في بهجت

للروشن المكروب ما منها المفر

ز مژگان چون کشیدی خجبر تیز
 کنی بزم وصالست رشک گلشن
 ز جان شیرین تری اسے جان شیرین
 ز دهر حیرت اسے صبح سعادت
 به پیشیت گر بخت در گل به گلشن
 نمودی جان من مستحیر عالم
 ز آه درد مستندان در حذر باش
 ز عالم بگذرم یا یک کرشمه
 به صید نوشیق بی هووه مستیز
 به خنده گر شود کام تو گل ریز
 فدایت باد صد شیرین و پروریز
 حصار ارباب من و سلم میامیز
 به یک نظاره گل را آبر و ریز
 به چشم حیل ساز و فتنه انگیز
 کند کار خدنگ آه سحر خیز
 سمند دل نه دارد تاب همیز

به یادت چشم روشن خون نشان است
 ز لب جام دل از خون گشت لبریز

بیاضے شوخ از آزار من یاز
 دہانت چون بتا سیر الہی بہت
 اگر پیشیت پو پروانہ بہ سوزم
 ترار و صیر و آرام و فراغت
 زہبہ مرغ دل از دل نفس ساخت
 نہ دائم تا یہ کے مہجور باشم
 بحمد اللہ کہ لعل روح بخشش
 درین گلشن نہ ماتم ہیچو شبہم
 حصار ابا کہ گویم حال خود را
 خورد تیر بلا ہا مرغ حیا تم
 یہ شغیر دل کش و مضمون رنگین
 بہ مسکین بندہ از راہ کرم ساز
 چہ جائے من کہ گروم محرم راز
 ز دل سوزی تو ہم چون شمع بگداز
 زمین یک سر بود آن ترک طنناز
 کمان ابرو ز بس زد ناوک تاز
 نہ دارد حیرا و انجام و اعزاز
 ریودہ از مسیحا گوے اعجاز
 گر آن خورشید روشد جلوہ انداز
 نہ دارم ہیچ کس چون محرم راز
 کتہ از دارم ہستی تانہ پرواز
 یہ من تحسین کند حافظ بہ شیراز

چہ سازد با نعمت بے چارہ روشن

نہ دارد صعوبت تاب پنچہ باز

یہ کوئے ماہر وئے دیدہ مستم ناگمان امروز
 یہ باغ عارش دیدم چو ز ابرغ خال دستم
 یہ گوہر ہائے دندان نشانی اس دیدہ تواند
 قیاسے ہستی خود را از دیدم چون کتا امروز
 کہ از غیرت کشید ابرویش بر دے کمان امروز
 کہ ز داغ لعل لبہا مہر بر درج دہان امروز

کہ گرد نقطہ برے شود سویش زان امروز

بجہد اللہ کہ از قبضت لہم شد محمدان امروز

نمودی ماہ من چون رو بسو بوستان امروز

نہ داروزان سبب تاب ترش گفتار تو روشن

نمک می پاشی لے آرام جان بریش جان امروز

فقد در پاسے کلکم ہر زمانے مردم چشم

یہ جان چون شمع داغ فرقتش تا بیان رخسان

ز غیرت غنچہ رادل خون دل اگر میان چاک

تا شوم با سر و قدم ہم کتار و ہم نفس
 شمسوارم چون سوار آید یہ ترم بر قریں
 یک نفس نشین کہ ماند از زندگیم یک نفس
 تا یہ پلک دید ہار و ہم ز کویت خار و خس
 گفتم لے افسوس می بود مرا بخت بگس
 درد ہم انداختی چون را لیش عشقت قلبس
 خیر تے دارم ازین مرہ طلعتان بوالہوس
 نوش جان کردند از تو کم شراب زدوس
 دل بہ تن بے تاب شد چون مرغ بزدی در قفس

دارم ازین مدتے در خاطر خود این ہوس
 آرزو دارم کہ گفت در جان خود سازم تبار
 چون بہ پائیم زد لسوزی رسیدی وقت نزع
 لایق یزوم از نیم بردر گمت یک رہ گذار
 بر لب شہدش چو من دیدم ذباب خال را
 خون صہبہ و قرار و ہوش یک سر موخی
 کشیدہ خون تا خوردہ شوی صہبہ بگری دوند
 بے سہیب نہ بود شمار تر گسان نعت او
 سینہ ام چون تیر ہائے غمزہ اش صد چاک کرد

چون جفازان بیوفادیم بخود کردیم عهد
 بے وقایاں را نتوانیم داد دل من زین سلس
 این چنین باب بہت شرب خون دل دراہ عشق
 طہین متزل بجز این زادہ نمودہ بہت کس
 بے محابا جام عشقت می کشم لے مرہ مرا
 لے خطر از محتسب نے خون از میر عس

خانہ دریا گشت ز آب چشم دریا یار تو
 ترسم این رودت بر درویش بسا خار خوش

رفت از بر من یار دلستان افسوس
 نہ گشت یاز ہم سخنم آن جوان افسوس
 حب از لفظ موہوم غنچہ دہشت
 خلید در لہم اندیشہ و گمان افسوس
 چو یاد دادہ اہمت یاد خود چرا ز دل
 رفت چون ز لبان تو رنگ بان افسوس
 دران مقام کہ احوالی عرض نتوان کرد
 ز حال ما شد این اشک تر جہاں افسوس

سزد کہ روشن تحسین شعر خود بکند

نماندہ بہت بہ عالم چو شعر دان افسوس

یار در دے کشیدہ ام کہ میرس
 چون کمانے خمیدہ ام کہ میرس
 از عجز زمانہ آہنہ کار
 تا رالفت بریدہ ام کہ میرس
 در بیابان خود فراموشی
 ہچو مچون دیدہ ام کہ میرس
 بارہا از قناعت انگشتہ
 ہچو طفلہ مکیدہ ام کہ میرس
 میوہ کچہرستہ می دیدہ طبعم
 ہچو باغے رسیدہ ام کہ میرس

درد دل دہشت آن بہ شعر و سخن ہاچو خارے خلیدہ ام کہ میرس

زان ز نظم عم عمل چکد روشن

لب یارے گزیدہ ام کہ میرس

نیست مارا چشم یاری ومدد درایچ کس

خستہ وزار و نزار و عاجز و در ماندہ ام

آہ عمر من بہ بحث کومی و محرومی گذشت

حال من از بس پریشان بہت در قید حیات

یا الہی حل بفرما عفت دہ ام از ہر حسد ام

در شب کریم بہ ہوسے وادی امین رسان

دہ بہ قرزند ان من عمر و ہدایت بے شمار

می گنم ہر دم خداونداد غاسے و صل یار

از لطف این چنین رزق فراوان کن نصیب

از گرم دستم بکش از دامن حضرت رسول

بہراستمداد اے روشن در مردم بکوب

چون بہر کار بہت خلاق بہمان بہر تو لیس

رومی خداوند صلوات علیہ وسلم

چو آمد سویم آن ماه قبا پوش
 خطش مشک و دیش رنگ و تنش گل
 ز سنبل آب و تاب از نشترن برود
 به صد جای چو مترگان پاره کردم
 ز یک جاد برم بال لب روان بخش
 ز دست گریه کاغذ چون نویسم
 کمان ابرو کمان ز دآن زمانم
 سیه مست شراب جام لعلت
 ز هر وعده که با من کرده هستی
 ز غیرت مخفت گردیدم تاب

گرفتم چون قبا تنگش به آغوش
 رخس سمس و قدش سر و لبش نوش
 به عین طسره و طرف بنا گوش
 گریبان از غم بحیران مه دوش
 ز دیگر جای به غم تره می برد هوش
 که خطم زد و شود هر وقت مغشوش
 که من در خواب بودم همچو خرگوش
 به ماند تا به روز حشر مد هوش
 مرا یاد و ترا گشته فراموش
 ز خرگوش چون برودن شد ماه من دوش

اگر در بارگاه هست بار یابد زندیس حلقه در حلقه در گوش

بیتار لفظ گوهرها سے معنی

چو روشن سفت ساز آویزه گوش

رہد بالفرض اگر مرغ دلم از دام گسیوش	سلامت جان خواهد برد از قوس ابروش
بہ حیرت رقم از دیدن خط عذار او	کہ چون کلک قصای تو بخت خط سہ تشن رود
مگر دعوائے ہم جنسی نموده باقدش شمشاد	کہ می سازد قصا از جسم زارش شانه موی
ز نیم بجز او مو بر تنم چون قالمش شد راست	زیار فرقتش قدم دو تا شد همچو ابروش
نہ یابد مردم چشمی کسے از عارضش بہرہ	طلسمی ہست بر گنج رنج او چشم جادوش
چو آب کسے او یک جزوہ عمر نوح می بخشد	نہ خواهد رفت سوسے چشمہ حیوان کس از کوش
نہ گیرد بیچ اہل فہم نام دختہ زر را	کہ ستاند یکا بن غیر نقد عقل از شوش

ز بس مشتاق روی او مت روشن همچو آئینہ

نہ گردد سیر در صد سال از دیدار منہ روش

یارم افتادہ را عصائی باش	خستہ را مرہم و ددائی باش
چین بہ رنج همچو سستین پسند	در برہم تنگ چکن قیامی باش
دلبر اہر کار بستہ و من	ہمچو تاخن گرہ کشامی باش
زعفران وار گیر یک رنگی	متلون نہ چون حتامی باش

تختہ دل غریقِ بحرِ غمِ بہت
کشتیم را تو ناخدا می باش
نوشِ لعنتِ مفیدِ صنعتِ دل است
چون کہ درمانِ توئی دوا می باش
اے دل از جس جوئے دہش
پئے سیرغ و کیمیا می باش
زہدِ خشکِ زمانہ غیرِ سراب
تو پندارے ریای می باش

آبِ دانست اگر رسد روشن

سیر کن، چو آسیا می باش

اگر خدائے رساند گمے بدستِ منش
کشم بزرگ قبا در کنارِ سیمِ منش
ز بسکہ خلقتِ یارِ من از لطافتِ ہمت
ہمی چکد بہ تکلمِ لطافت از سخنش
ز آفتابِ شود بی نیاز و بی پروا
کسے کہ باشد روئے تو شمعِ انجمنش
جد از کوشش ہی شد و لے چہ چارہ کزان
چو سنگِ دورِ فگندہ فلاخنِ ز منش
یہ تارِ زلفش از ان دو ختمِ چشمِ پشیمان را
کہ تا باین کشتش آریم مشکِ از خفتش
یہ آتشینِ قدمِ دوستِ زلفِ ہندورا
یہ سجدہ برد مگر اعقتادِ بیرہ منش
یہ زلفِ یارِ مہرِ دستِ نشانی مشاطہ
قتادہ اند چو دہما یہ دامِ ہر شکنش
چنان بہ دردِ غمش سا ختم کہ نفروشم
یہ شادمانی ہر دو بہان یک حرش

اگر بہ شعلہ ہجرت نہ سوختے روشن

نہ می رسیدت یوے کیا باز کفتش

پو آند سوے مسجد دلیرم دوش
 زیاد لعل میگوش سرمن
 چسان فریاد بیل لشنود گل
 بدال ماند کہ در شب خترے تافت
 زیادت می روم ہر دم حندارا
 یہ دنیا لت ازان اہستم کہ تو اہم
 بہ باغ دل ز شادی لالہ روید
 بستگ اندر ازان شد لعل پیدا
 بہ عشقت یا حاتم در روز اول
 شراب کہتہ سان عشقت بہ پیری
 پس از شیرین زبانی تلخ گشتی

چہ سرمہ چشم تو بر روشن افشانہ

کہ پیشیت مردک سان گشت خاموش

شود پروانہ شمس خاوریش

چہ نازک مسرت جسم نازیش

ز بونے گل بسا زید استنش

چو پر تو افگند شمع جبینش

یہ آنخوش خیالم خستہ گردد

چو برگ گل خراشد ساعدیا

رسد پر وانه خط از زلیست برگ
 بیارغ غصه ات گرد دست یابم
 شرر با ز آتش دل می قشائیم
 ز و آژون بختی عاشق، نگین ساز
 زه مشتاقش ز پیری مویس پیدا
 سواد دیده ام را بنیش افرو
 چو چای آرزویم سرد گردید
 بسویش رفتن از کس بود دست
 یہ سیر لاله و گل آن کسے را
 ز بیداری بخوایے زان نوشتم تا
 ز اسیب خزان این گلستان
 شوم چون من دم مرد قریش
 بہ لبت عینم گل چین جبینش
 کہ گردد زرم قلب آئینش
 نوشته نام او چپ در نگینش
 و لے غم ساخت خاکستر نشینش
 چون دیدم بحال سر مگینش
 نمودش گرم روے آتش نشینش
 ز شادی کے رسد پای بر زمینش
 چه حاجت چون این گل ہم نشینش
 بخوایے تیمم آن روے حسنش
 سلامت دار رب العالینش

مگر شربت شکر لب خواند روشن

کہ گوید ہر سخندان اینکینش

اگر یہ درگاہ تو کس ہند میرا خلاص
 بساں جاوہ نہ گیرم ز بیم و صلت ہر
 ز دست تو یکہ تا لم کہ در جہان ہرگز
 ہمیشہ رنگ تو حید تو برنگ ہزار
 اگر ملاحظہ سر کند درین دریا
 چسبان بہ جان من آتش رخے فگند آتش
 ز فیض کوسے تو یا بد زواہم درد خلاص
 کہ غیر کوسے تو دیگر نہ ماندہ بہت مناس
 کتان رانہ گرفتہ بہت کس ز ماہ قصاں
 ہی سرایم از اخلص سورہ اخلص
 چسبان یہ گوہر مقصود می رسد خواص
 کہ ہچو دو دزدوری او شدم رقا ص

یہ منگ حرت غلط غیر را تا ہم دور

پو یار یا ہم روشن گمے تجلوت خاص

یار ہم از لطفت کن از غم دار مان خلاص
 قادر مطلق توئی ہر کہ و مہ عاجز بہت
 پیش تو ناہم شہاس از از احران خلاص
 بے مددت کس نہ شد آفت دور اخلص

از کرمت پاک بپای نه باشد بعید
 عمر یہ بست عمم آہ کہ اکثر گذشت
 تا کہ دلہم نزد دست نرد من اے رسا
 کشتی صبرم شکست قلزم موج عم
 تا کہتی بندہ از زحمت حرمان خلاص
 خالق ہر دو بہان کن تو زندان خلاص
 تا شوم از لطف تو از ہم ہجران خلاص
 نوح کجا تا کند خستہ ز طوفان خلاص
 روشن بے چارہ را چارہ گر چارہ ساز
 تا شود از طوق عم گردنش آسان خلاص

گو شود از شست تو سویم پیکان خلاص
 قافلہ درد و غم گشت فروکش ہم
 ہست مرہق ترا حالت تیاس اے طیب
 صد در اندوہ و غم بر سر من دامندہ
 برقع ز گلر و گشا رخصت نظارہ دہ
 طرہ ہندوے تو حبان و دلہم ہر دو برد
 کے کتم از دست خود دانت اے جان خلاص
 درد دل من می کند شاید سامان خلاص
 کن نظرے تا شود خستہ نہ جوان خلاص
 چون نہ نمودی درت بہرم جانان خلاص
 بہ کہ بود دامنار راہ گلستان خلاص
 شکر کہ از لطف حق کردم ایمان خلاص
 گر بکشتی جان من اُفت نہ کند روشتنت
 زانکہ شہید غمت مہبت زیران خلاص

در حضور دلیر خود گریبان سازم غرض
 اعلیٰ از بے باکی اور اسکان سازم غرض
 ہچو زلفت خوشتر بر ہم شود آن بے وفا
 چون بدست غیر سوے اور وان سازم غرض
 ہست چوں سود و زیارا از لازما شوق^ن عشق
 چسیت روشن گرد را بنجامن زبان سازم غرض

مکن برائے خدا جان من زمین اعراف
 یہ زندگی چونہ کر دہمت جان زمین اعراف
 تنگنہ اندکتون درد کم چو صد گل داغ
 نہ بایدت کہ بٹائی ازین چمن اعراف
 دران لباس کہ تو زریم شوم بدفون
 شہید تیر عنایت راست از کفن اعراف
 یہ جو ہم عشقت اگر می کشند چون منصور
 منی کنیم ز دار و نہ از رسن اعراف
 ازان زمان کہ جدا گشتہ ام ز بگردیت
 نمودہ ام ز گل دلالہ و سمن اعراف
 ز سرمہ خال میان دو ابروان سازی
 چہا منی کنی لے دوست از زغن اعراف
 کسے بید اگر وقت خندہ دندانست
 نماید او بہ لفتن از در عدن اعراف
 میقیم کوسے تو گردیدہ ام ز بس مدت
 نمودہ ایم ز عشق تو از وطن اعراف

زیاد آن بت بخانہ شد دل روشن

منی تو اندیک لخطہ زان دش اعراف

بہ خط خوب کشیدی بہ حسن خوبان خط
 مداہم از طیش سیدہ لبط ہجران
 امید آن کہ شود سیر بارغ امیدم
 ز روے و موے نقاب بارغ برداری
 کمان طبع کتد صید معنی عنفتا
 زدی ز خال بر رخ بہر انتخاب نقط
 دل رمیدہ من خون شود چو بھینہ لبط
 روان ز چشمہ چشمست چون ہزاران شط
 شود ز رشک سمن متفعل تبقشہ سقط
 خدنگ فکرم گاہے نہ گشتہ است غلط

بہ غم دانہ خال تگار مہ پیکر

قتاد روشن مرغ دلم بہ دام خط

تا بکے اے دل تو یا شئی پائے بند این باط
 نیست چون شالستہ دل بستگی این پوستا
 حوصل تو چون است از امر ارض عالم کرم
 در بہارستان عالم نیست پوچھے نشاط
 ہرزہ می چند کسان گل چرا از انبساط
 تا چو شلیم بر نہ تیزی کے پذیرد انحطاط

پاک کن از گرد آینه اش بر رخ پر میر خود شسته زهد و دورع مشکین به سنگ احتیاط

رخت هستی هر که پوشید هست روشن عاقبت

چون درخت خشک بریان هم شد بر این صراط

بچو گل یال و گلشن و لبرم گراز نشاط عنذ لیب او شود مرزا بد بے احتیاط

بچو بیت ابرویت یک بیت گفتن شکل هست مصرع اول به ثانی دارد از بس ارتباط

می شود از حالها حسن مہر ویت فزون بچو دسے حرف کان خوش می نما از لقا^ط

می کنی با عاشقان بے گانگی لے ماہ من یار قیامان جاے آنان می نمائی احتیاط

در غم تو شادمانی می کرت در روشن مگر

می دهد تزجیج عم و دلیرا بد انبساط

جدا ز قد تو از سر دبو تیار چه حظ
 بقیر توے تو از لاله و بہار چه حظ
 بقیر تیر نگاہ تو اسے کمان ابرو
 مرا از صید گد و آلہ شکار چه حظ
 دران زمان کہ تہ یاشی تو اسے در کیا
 قسم پروے تو از در شاہوار چه حظ
 تمام عمر مسیرتہ شد اگر وصلت
 ز زندگانی بہودہ تا بکار چه حظ

یہ باغ دہرا گر نسبت گل خوش روشن

دگر ترا ز گلستان روزگار چه حظ

مدام تاکہ ترا بہر ما ست در دل فقط
 یہ باغ دہرم از لالہ و گلاب چه حظ
 مرا یہ دہرا گر حشری مقدر نسبت
 ترا چه سود کہ ہستی مدام بر سر کف

یہ این امید کہ روزے گذر کنی بر شے

گرفتہ روشن بیچارہ است عادت عظ

ز لیکہ می کتم از عشق چشم تر چون شمع
 بلا کستان غم تو بتا چه جانبا زاند
 یہ سوچ عشق اگر باب سرفروشی شد
 اگر بسوزم پروانہ دار از عشقت
 یہ شعلہ غم تو صابر ہم چنان لے شوخ
 ز لیکہ کیسہ چشم پرست از درہا
 بہ عشق یار چو جان با ختم کنون روشن
 قد اش ساختم از جسم ما سفر چون شمع
 پئے سفر چو بہ بستم ز کوی دوست متاع
 ز رشک عارضی نور رشید منکسفت گردید
 یہ این دتیرہ کتم زندگی بسر چون شمع
 کہ می کتد یہ ملک عدم سفر چون شمع
 یہ پیچ گوشت نہ دارم دریغ سر چون شمع
 تو نیز سوز یہ احوالحم اسے پس سر چون شمع
 کہ من بروں نہ تمایم ز دل نثر چون شمع
 ز دیدہ رنجتہ پر پائے من گھر چون شمع
 رسید از رہ جو دو گرم بر اسے وداع
 در آن زمان کہ مہم در جہان فگند شعاع

ز بفرخ بادہ لعل لبش چو پرسیدم
 تو گاہ رحم کنی گاہ غصتہ فرمائی
 بہ موے و روئے شیبہ رود توجع آوردی
 ز ماہ روے تو بردار ہندو کز لہنت
 چسبان بہ یک تن تہنا مقایلہ یکیم
 یہ جنگ من چو صفت آرا لشکر ادویع
 بگفت نقد روان بہت قیمت یک صراع
 ز صلح و استیغیت دور باد جنگ نزع
 ہمہ جهان بعبقیر فتنہ است ازین ابداع
 چو وقت غلبہ کفار فرض ہست دفاع
 خدا کند کہ بری روشن این غزل بردوست
 یہ نعمتہ تواندش آن یار تو کمینش سماع

ز مدت بهت چو لاله بخاطر من داغ
 به دور لعل لبیت اسے گل حدیقہ چسبن
 زہر کہ از دل گم گشته دلیرا پرسم
 بتا تو و چمنستان مرا ز دست عنایت
 ز بس به نغمین دل عشقت آتش افکند
 تمام عمر تہ دیدہ شد آردے قراغ
 ز دست غیر نگیرم بہ پیچ نوع ایباغ
 یہ اہم طرہ ات از دست ہی دہند سراغ
 کجا بہت فرصت باغ و کجا بہت مہلت سراغ
 ازان بہ مرین موکم دمیدہ آچراغ

سر دکہ روشن بر طبع نوشتن نازم
 مرا چو داد خداوند شاعرانہ دماغ

عذارِ نازکت اے گل چو از گل بہت لطیف
 مہم فقط نہ بہ حسن و جمال ممتاز بہت
 ہزار مرہم بر ریش دل چو بہنہ اوم
 زجان یہ قالب جسم نماذ جز رفق
 خدا کتہ کہ شوی ہمدم و مصاحب من
 خوش آن زمان کہ بیانی و گویم و پرسم
 چہ پرسم بہ نعمت از چگونگی بہسار
 چرا دل تو یہ سخی زخارہ گشت کثیف
 پواونہ دید کسے در جہان لبیب و طریف
 نہ یافت یک ہر موز تم حاطم تحفیف
 حیات یا ہم اے جان گر آوری تشریف
 چنانچہ قافیہ ہر جا ست ہم نشین رویت
 خوش آمدی و خوش استی خوش بہت طبع تشریف
 کہ من کنون نہ شتا سم ریح راز خویت

ہر آن کہ در پس دنیا ہی دود روشن

چو کر گس بہت کہ گرد دمام در پس جہیت

ز بسکہ سودمیں حسرت فراق تو کھن
 کنند آبلہ ہاے کفم صد اچون دف

پیے نماز شہیدان نوشیقن مرگال
 غبارِ خاطر یار از غبارِ خطا چون بہت
 کتابِ عارفین تو در لہفانہ رگیسو
 فغان کہ منزلِ وصل تو دور افتادہ است
 بیابحتِ طر عشاق سوئے صید گمت
 ز دست یار نصیبم چون سیلی ستم بہت
 نہی خورد پستان نادک مراد من
 ز فیض عالم بالا زبکہ محتادم
 زبکہ مفلد تو از دست گردش دوران
 چہ نسبت بہت بمن اہل عصر را کہ بمن
 مدام بستہ یہ محراب ابروانت صفت
 از ان کہ جلوہ مہ می شود قرون ز کلفت
 نہان نہ گرد و چون آفتاب اندر لفت
 کہ ساختیم درین راہ زاد صبر تلفت
 بہ این امید نہادند تہیلہ سر بر کفت
 نیم ملامت اگر ناہما کہ تم چون دوت
 اگر یہ بہت دم بر نوک تیر خویش ہدوت
 بدست غیر ندریم چشم ہچو صدوت
 مدام خون جگر می خوردند اہل شرف
 کنت از گرم کردگار مختہ سلف

منال روشن از اعراض ناکس کس
 مقولہ الیت کہ من صنف قد استہدوت

اگر سوار بیانی یہ رخش همچون برق
 ہزار موسے شگافان اگر خیال کنند
 یہ کشور دل طوفان عشق چون بر خاست
 ز آفتاب رخت خانہ ام شود چون شوق
 میان مو و میان تو ہست مشکل فرق
 چو قوم نوح قماش سکون نمودم فوق

اگر بہ روششم آل ماہ جلوہ اندازد

عجب مدار کہ سازد کتان ہستی خرق

چنان ز صحر ہجرت مستم بہ رنج و قلق
 اگر نقاب ز عارضن بہ باغ برداری
 شکستہ رونق بازار مشک گیسویت
 ز لبکہ ہست دہان تو نقطہ موہوم
 بنیاز راہ کرم جان من بسویم زود
 کہ ماندہ ہست ز جانتم بہ جسم زار رقیق

بہ دستیار کس چشم نیست روشن را

قسم بحق کہ ندارم معین لغیب حق

مگر وزید نسیمی ز کوی آن بے پاک
 ز بس دہان نگار بہت لفظ مہوم
 ز بار عشق قدم گردوتا شود چہ عجیب
 خیال زلفت تو چون موجب نشاط من بہت
 بلاکشان عنایت سینہ ہا سپر سازند
 نشان خون ز شفق بر حسین فلک ارد
 کجاست محفل سیلی دکاروان او
 بہ این امید کہ روزے گذر کند بر من
 بہر کجا کہ رود سر بکف بشوم حاضر
 ہزار دل شدگان را بجا کہ خون بہ محبت
 اگر نہ گرد گنشہ دامنم بہ آلاستند

کہ می نمایم از ان مثل گل گریبان چاک
 کہ بیچ گو نہ تیا ید بہ حیطہ ادراک
 ز بار بر پو دو تاملی شود ہمیشہ تاک
 فسانہ اسیت کہ بد کرد مار یا صخاک
 در ان مقام پو تیرا فگنی بقصد ہلاک
 خدنگ آہ ز بس می ز کم سو افلاک
 کہ من پو قیس درین راہ میدوم غمتا
 فتادہ ام بہ سر راہ دوست پو خاک
 سرم زہر چہ بند نگار یا فراق
 کمان ابروے تو ذکر ذرہ پو آن سفاک
 ز نہیں عشق تو آن را شکستیم پاک

ز سرد مہری دلدار ہر زمان روشن

ید رہی شود از زہم خاص پو خاک

اگر چہ بہت رُخ دلبرم چو مہ بکمال
 برنگ آئینہ از دیدنش نہ گرم سیر
 دلش چسان بہ پریشانی منش موزد
 عیان بشود یہ تن نازکش نشان کنار
 بگردغال تو ہر کس بہ این گمان گردد
 یہ آسمان چہ رود روح تاکہ در جسم بہت
 چو گوے برد درین بوستان ز سرور است
 کمون نماز خیر انسان عین انسانی

ولے کجا بہت چو ماہم ہمہ زنج و دلال
 اگر یہ ملتیم آئینہ روشش صد سنال
 کہ کرد جمع پریشانی زلف درد نیال
 اگر کشم بہ بر آن سر و ناز را یہ خیال
 کہ ایستادہ بہ محراب ایروے تو بلال
 کہ نسبت ممکن پرواز مرغ رشتہ بہ بال
 کہ سرو من کند از طوق قمریان خال
 ز بسکہ شد یہ میان زمانہ قحط رجال

کمال اگر چہ نصیبت نبود اے روشن
 درین درد کہ شد یہ کمالیت بکمال

زبیم روز تجھ سہراں تو اے گل
 یہ گلشن بوسے زلفت گر برد باد
 بہ یاد گل رخت اے گل بہ لہتم
 یہ دور لعل و زنجیر دو گنیوت
 زیاد جہد مشکین تو اے جان
 بستم گردِ عم یا مے ز خاطر
 صدائے از شکست دل نہ تیزد
 چنان چہمت فسوں سازست تابج
 پر درنگ گل از شرمت چونکمت
 طیبم صبر فرمائی و سیکن
 یہ عین وصل می تالم چو بلبل
 خورد چون مارتاب از رشک سنبل
 چونکمت آشیان درد امن گل
 روادانستہ ام دور و تسلسل
 پریشان وسیہ روزم چو کاکل
 چو دادی از لبانت ساغر مل
 دران جاے کہ باشد بانگ قلعل
 دہندت ساحراں شہر بابل
 بہ بستان چون بیانی با تجمل
 نہ مارا طاقت صبر و تحمل

مشو تو مید روشن چون ہنادی
 بناے کار خود را بر تو گل

لیک صد شکر که از یادش غافل نه شدیم	تا کنون گریه بت مقصد واصل نه شدیم
خشک لب تیز ز عطشان چو ساحل نه شدیم	ساغرے گرنه کشیدیم تر دریا وصال
تا که با خنجر بیداد تو لبمیل نه شدیم	خون من رنگ ترقی نه گرفت لے صیاد
که ز عشقش به بت جاہ تو ما مل نه شدیم	ماہمان اُمت آن سید عالی حیاتیم
بچو گردے ز ہر کوشش زائل نه شدیم	بود اگر یاد ہمتا سے تو صرصر لیکن
فرقہ بندا تو لگو آہ کہ کامل نه شدیم	چونکہ تکمیل بہ تقربتی نه بندد صورت
تا دو انگشت صفت با ہم شامل نه شدیم	حل نمودیم کجا عتدہ تار مقصود

سرفروشی ہر مار و شن و بالا یہ نمود
 شکر صد شکر کہ شرمندہ قاتل نه شدیم

اگر یہ صبح گل عارضت نظارہ کتم
 چو غنچہ حیا مہ نور از شوق پارہ کتم

خوش آن زمان کہ بہ محراب ابرے تو نماز
 اگر بہ بیغم از آن مثل آفتاب رخت
 ہمیشہ چون نورم از دست یار چوب جفا
 ہلال عید چو ابرو سے اوست در رمضان
 برنگ آئینہ از دیدنش نہ گردم میر
 قدا چو شمع ہمیشہ بشام وصل تو ام
 عجب مدار کہ خونین شود دل خارہ
 بہ وصف رومی و بنا گوش دلبرم تمثیل
 بہ تار لفظ گہر ہائے فکر چون سفتم

چو چشم مست تو لے شوخ یا اشارہ کنم
 چو صبح زندگی تو لیش را دوبارہ کنم
 نیم ملامت گر نالہ چون لغتارہ کنم
 چہ سان ز شرب مے لعل او کنارہ کنم
 تمام عمر اگر صرف در نظر ارہ کنم
 ز شعلہ نعمت این جسم ہیچ کارہ کنم
 بہ کوہ شمس چو ز احوال آشکارہ کنم
 چہ نسبت بہت کہ من بامہ دستارہ کنم
 ترا بگوش رسا نیم گوشوارہ کنم

یہ تیغ ہجر تو لیش بہت چون دل روشن
 بغیر مرہم وصلت دگر چہ چارہ کنم

بسکہ دار و ناز نیم غمزہ و جادو بچشم
 گر بگردانہ خالش بگرد مرغ دل
 می روم گر بے تو در باغ و بہار و بوستا
 ہر زمان می افکند از مہدی ترکان خویش را
 با مے لعنتش بہ عید وصل روزہ بشکنم
 می کند صید پری رویان عنبر بو بچشم
 خال با ابرو اشارت می کند ابرو بچشم
 می خلد چون خار یا وصف لظا بو بچشم
 دارم از ہجر تو طفل شکس بد تو بچشم
 در مہ رمضان چو بیغم آن ہلال ابرو بچشم

روئے خویش را قمر یا شمس اگر گویم خطا

در جهان روشن نہ دیدم این چنین نیکو کس

کے بود آن دم کہ در بزم وصال کنتم
 کے بود آن دم کہ در محراب ابرویت نماز
 کے بود آن دم کہ بر محبوب گندم گون خود
 گے بود آن دم کہ پیش آن مہ نامہریان
 گے بود آن دم کہ بر عالم بجزد ہچو گل
 گے بود آن دم کہ بنیم عارضش مانند شمع
 سجدہ تعظیم سوے تو چو نقش پا کنتم
 ہچو چشم زار بیمار تو یا ایسا کنتم
 نقد تقویٰ را قدا چون آدم و تو کنتم
 آن چنان گرم کہ مستزل گاہ او دریا کنتم
 ہچو بلبلی پیش او چون نالہ و غوغا کنتم
 چون زر خسار و قناکش نقابے وا کنتم

شعر من چون بردل سنگین او ناخن نہ زد

تا بہ کئے ہیودہ روشن چنگ باخارا کنتم

الہی بردرت امید دارم
 نہ کر دم طاعتے جز طاعت نفس
 بہ بدکاری چپتان مشغول ہستم
 چنان مستم بہ صہبائے تغافل
 چہ جاسے آن کہ آید بر زبان یاد
 کنون از شامت اعمال مقصود
 بجز در گاہ تو رہے نہ دارم
 ازین معنی بسے من شرمسارم
 کہ غیر از فعل بدکاری نہ دارم
 کہ ہر شام و سحر اندر حسارم
 اگر کرد از رشتہ خود شمارم
 بہ زیر بار حرمان زیر یارم

نکوئی سسرنه زدا ز من همه عمر
 به این بد عادتی و زشتی توئی
 که بنوازی به تاج فتح و لغت
 اگر چه مستحق قصد عقابم
 به تیر آرزو مرغ تمنا
 خوش آن ساعت که از راه تملطف
 اگر چه سرق در کبیر گناهم
 به ناخبرای فضیلت یا الهی
 الهی خلعت جمعیت بخش
 نه دارم پیر کس علم خوار و مولی
 الهی برین مسکین به بخشای
 ز بس شد لشکر اندوه بسیار
 الهی شایده مقصود بینده
 به ریش جانم از مرهم عنایت
 الهی وقت مرگم شود دگوار
 الهی نجی من شر شیطان
 که گاهه سیکوئی گردد و پیام
 به لطف و رحمتت امید دارم
 دهی بر ملک مقصد انقصارم
 مکن از لطف خود در مواد خوارم
 شکارم سازا سے پر دگوارم
 به کام خویش سازی کامگارم
 به دست لطفت افکن بر کنارم
 تو یکشاعتده از تار کارم
 پریشان دل پریشان روزگارم
 که گردد از ترحم غمگسارم
 بشو از رنج و محنت دستگسارم
 شده از کارزارش کارزارم
 بگردان از تملطف تکسارم
 بکن کز تیر محسرومی نکسارم
 که جان خود به آسانی سپارم
 بحق آل احمد روی المکارم

الہی موس و ہمراہ من باش
معین و شافعہم گردان محشر
بہ قیرم چون ہند ہر خوش دیارم
محمد مصطفیٰ و چار یارم

الہی دعوت روشن تو بپذیر

ترسم کن بر این احوال زارم

تراے گل ازان در باغ دیدن آرزو دارم
امیدم این کہ تیر آرزویم کارگر گردد
کہ چون بوزگت گلہار اپریدن آرزو دارم
زمانے ماند تم در دہر گویا بزہر دارم بہت
چو قوس از بار عشق تو خمیدن آرزو دارم
وزدگر صیدم باد صبا از منزل جانان
سویے گردون مسیحا گونہ رفتن آرزو دارم
بہ یاد گیسویت چون مشدیر لیشان خاطریم
چو گل این جامہ مصطفی دیدن آرزو دارم
بہ بخت روز و شب از ہمیکہ چون بیہایتیم
لسان باد بر زلفت وزیدن آرزو دارم
ز عالم کس نہ شدہا کہ ازان ہوزم جہاگیر
بہ خواہیہم بچو ختم آرمیدن آرزو دارم
ز دل آہ شرافت کشیدن آرزو دارم

باین نازک خیالہا باین معنی طرازہا

بہ بیدل روشنا آخر رسیدن آرزو دارم

ز بس زرد آن کمان لبر و یہ تیرم
بہ دل گرمی عشقش آن چنان بہت
قص شد بہر مرغ جان ضمیرم
ز سر تا پایہ ہوزم تاکہ چون شیخ
خنک مشکل کہ سازد ز مہر میرم
کجا از شعلہ عشقش بمیرم

دریغ از من مدار آن فن لعلت
خوش آن سماعت که از آئینه رویت
که دارد نسبتی با موج شیرم
یدیده عکس چون آئینه گیرم
منور شد چو آئینه صندیرم
که آمد از صبا بوسے عبیرم
چو خامه گرود سردر او
دریغ آید که از دے مریگیرم

اگر شدے چکد از شعر روشن

من از شیرین لبش منت پذیرم

جد از سر و قدت سر و باغ را چہ کنم
بسر ہواے تو چہ پیداے ہواے سرم
بغیر ساغر لعلت ایباغ را چہ کنم
بیا بیا کہ علاج دماغ را چہ کنم
یہ ذراغ حناں تو ہر دم دہم زد دل طعمہ
چراغ دیدہ من چون چراغ عارض اوست
گر آن چراغ نہا شد چراغ را چہ کنم
لغوڈ بالشد کہ من آن فراغ را چہ کنم
بہ غم بستگی از داغ ہی نہی شادم
چو داغ بندگیت نسبت داغ را چہ کنم

پوشش روشن بر سنگ دل نہ زد ناخن

یہ سمع حضرت ایشان بلاغ را چہ کنم

اے مہ پے دوخت چاک جانم
محتاج بہ تار گسیو انم

پروانہ صفت چہ خوشی کہ روئے
 بر شمع زرخ تو حبان نشاتم
 نتوانم حاصل چو عینے
 از لب که ضعیف تا توانم
 با سنگدلی نگر که در کوه
 خون شد دل خارہ از فغانم
 گروم بہ سنے لب تو زندہ
 چون کشتہ تیغ ابرو انم
 پیغم بہ لبان زباغ رویش
 گلہا بہ برم رسد چو آنم
 گورہ عجم بر سرم چو افتاد
 زان گشتہ خمیرہ چون کمانم
 از دست حسود دیو سیرت
 یارت بہان بدہ اسانم

در بہرم وصالِ خویش دلدار

دوشن نہ گذاشت یک زمانم

بہ قید زندگی تا من اسیرم
 بود تا این بہارستان میرم
 درین راہم ز اسباب تعلق
 اگر بیان ست آن را ہم نگیرم
 نہ پس پیرا ہم از بختی خالی بہت
 بہ گل در این بہارستان نظیرم
 مرا آن شاہی ملک قناعت
 فراقت داد از شاہ و وزیرم
 بہ پیشم آن نگار خانہ چین
 نہ باشد خوش تر از نقش حصیرم
 دلہم آئینتہ دلدار حق شد
 چو جلوہ کرد آن ماہ منیرم
 نہ بینم پائے خود چون شمع دہر
 چہ باشد بے جمال او بصیرم

دل روشن چو اکنون دلربا بود

میاد انا دل از دلبر بگیرم

حیات مرده دل از چشم گریان داشتتم دارم	بجزر اللہ کہ با خود آب حیوان داشتتم دارم
به این ریش سپیدم عشق آتش روا اندر دل	به خاکستر نهان این نار سوزان داشتتم دارم
پس تویی چو دیدم سر گلین چشم خزال خود	چو آئینه به پیشش چشم حیران داشتتم دارم
پنہ پر سیدن احوال زارم جان پلر آمد	ز بس از خوش عم حال پریشان داشتتم دارم
خزان زرد رنگم از چه روز ازل نمی گردد	که من هر دیده چون ایر بهاران داشتتم دارم
ز نادک یاد مرهم سحت تردانم کمان ابرو	ز بس من افتنه باز خم پیکان داشتتم دارم

پس از مردن دمد بر قبر روشن لاله چو اکنون

بدل مانند لاله دروغ پنهانی داشتتم دارم

چو دیدم تا نسیم آسا گذر در این چنین دارم	اذان بر چو کلمات چادر از بر کفن دارم
ز عشق نقطه مو بوم کام آن پری سپیکر	خیالی نیستی در کج بر قطر موجزن دارم
نه دارد یا نفر همارے عالم عشق کارے	که من از یاد زلفش طرفه تر مشکبختن دارم
دلم از ذوق لیلاے فنا با خود همی گوید	که تاکے همچو مجنون اندرین صحرا دطن دارم
درین وحشت سرا وحشت ازان با دم در بار	که صحبت جالے انسان به دیو و اهرمن دارم
چنان از ترهت گلزار گیتی سیر گردیدم	که بس خمیازه با دارد ہمیں جانے که من دارم

لباسم را بحر دبی نیاز از تار و سوزن کرد
 چون موج جام من تا چند گردنوشتن گرم
 بحر دیشب ام چون دار دانه دانه دیتارا
 اگر روزی بخورد هر پیچم سبب نبود
 ز شغرم مرده دل گر زندگی یابد نسبت
 مراد رس عدم لاسی گریبان بود از خود
 درین گلزار فانی همچو گل یک پیرهن دارم
 قدح سان غم گردشامیائین دارم
 میجا گونه غم رفتن از دارالحسن دارم
 که عشق تو رو غلطان همچو جان اندر بد دارم
 که تاثیر دم عسی عمر ان در سخن دارم
 ز بس صبح و مسامرا به حبیب پیرهن دارم

ز اسباب تعلق نیست روشن غیر جان باقی
 به بازار فنا در بازم این نقد که من دارم

ماہر و بیاید کہ رویت از نقاب آید برون
 گل چسبان دم از لطافت پیش آن گرو زند
 بود دیاش خال بر لعل لببت بے وجہ نیست
 در موای زلف مشکینت روم چون از جهان
 این قدر خسته است نوک تیغ ہجرا مت دلم
 دل چسبان خالی بہ آسانی کنم از عشق یار
 تو بامم از احتیاط گل رخسار از عاجزی است
 چون اصائل قسم بر آب مینا ذند از ان
 سرخی ریش من از رنگ خنار و وہمہ نیست

ہر کسے خواهد کہ خورشید از سحاب آید برون
 ز انکہ جائے توجہ مگر ہی تو و گلاب آید برون
 ہر کجا باشد غسل آنجا ذباب آید برون
 یعنی از قیرم کہ بوسے مشک تاب آید برون
 ہر خرم شمش گرشمارم از حساب آید برون
 چون زمینا ہم بہ پس شکل شراب آید برون
 ہر چو آن رندم کہ از عمد شباب آید برون
 تخم ہر معتمد کہ می پاشم خباب آید برون
 بلکہ از خون دل من این خضاب آید برون

روشن از طبع گسریا تو در ہر انجمن

معنی پاکیزہ چون در خوشاب آید برون

کرد چون غم سفر جاتان من
 بادشاه مهر دل بودی چسرا
 سوخت باد رخ جدائی جان من
 رفتی از من یوسف کنعان من
 گر شوی اے ماه شبه عمان من
 گر غلط گفتم من و ایمان من
 بسکه چالاکی فدایت جان من
 روز محشر یا شب بجران من
 در درازی هست زلفین شما

نیک دید کردار تو روشن نوشت

نامه اعمال شد دیوان من

درین بسیار اگر مجدم روی به چین
 ازان تو احوی ردی تو حظ خرا بگرفت
 گل آن زمان بدود ز افعال میرا
 که خط لایب تو بند و مهت ماه روت و شن
 مکان تو برین شد ز اتفاق حسن
 که عند لیب بود از لوازم گلشن
 یہ پائے اوست فتاده ز گیسوی تو رسن
 کہ ہچو شعلہ قالوس سوخت آن یہ کفن
 ہزار دستہ سنبل لبر مکش یک تن
 یہ شانہ کردن گیسوی او مکن قدغن
 ز حال ماہ رخ دوست مشکوہ ہیودہ است
 چسان ز کوی تو مرغ دلم کت پر وار
 ز حال زار شهید نمست چه می پرسی
 بدہ ز سنبل تو دستہا کہ بالو پریم
 پوشیتہ دل بستم بہ زلف مشاطہ

ز تیر حادثه زان اکتینم که در سیم
 ازان لیا ستم مسنون تار و سوزن نیست
 ز تیر ناز تو سوراخ است چون بوشن
 که مید راه عروج مسیح شد سوزن
 ز بلیتش چو طلیق است دائم انکن

پس از وفا تم گویند منصفان جهان
 که بود روشن استاد عهد خود به سخن

خداوند ادم را شاد گردان
 به ایر رحمت کشت امیدم
 ز غمهای جهان آزاد گردان
 به حق مصطفی آباد گردان
 یه قلم لشکفان گلهای مقصود
 دران ساعت چوندم ز خت رحلت
 زایم از لطف روز محشر
 نی و آل الهام آباد گردان
 مرا مانند سرو آزاد گردان
 به بارغ شاعری و نکت سنجی
 به بیگن ماری مضمون به دایم
 به دریای سخن صیاد گردان
 صدق همان قطره امداد گردان
 بسے مرغوب این اولاد گردان
 چو شعرم زاده طبع است در خلق

الهی حسرت من عصیان روشن

به طوفان کرم بر باد گردان

کے بودیا مصطفیٰ تار و نایم سوئے تو
 کے بہ سنجیم آسمانت را کہ می گردم مدام
 ز آفتاب عارضت صبح وصال من دم
 می دہد آئینہ دل را جلا خاک درت
 یک گل یاد صبا نہ شکفتے اندر این ہم
 کند در شوق القمر سیلابت بنیاد کفر
 گر بمیوتے عیسیٰ عمران سخن گوید چہ شد
 قمریاں را ہست زان دم ز مزمزہ صل علی
 شاعران بسیار گفتہ شعر ہا لیکن کجا
 تا بد صحت روشن این گل دستہ در محشر بود
 بر حسین چون نقش پا افتد بہ خاک کوئے تو
 رشید تسبیح گون صد در کجبت جوئے تو
 در شب یلدای ہجران گر بہ منم روئے تو
 جان فدایت چشمہ نورست این یا کوئے تو
 دستیاری گرنہ کردش شتمہ از یوئے تو
 آفرین صد آفرین بردست در یازوئے تو
 می شود چون باد رخت و تمارہ گفت گوئے تو
 رست چون در این چمن سر و قد و لچوئے تو
 گفتہ یک کس مصرعے چون مصرعے ایوئے تو
 بستم این گلہائے مضمون را بہ تار موئے تو

اگر چو شانہ بیابم دو صد زبان مہر و
 مگر چشم رساند پیام قتل من
 خلد بہ دیدہ من چو نیشتر گگل
 ز شوق تیر نگاہت مدام چون پیکان
 ز اشک سوز بہ یاد لب تو چشم پرست
 چو ماہ راست مکان آسمان بہ سطح زمین
 ازان ہمیشہ ہزارت بہ نعمت ہست لے گل
 چہ رخم بر سر یک بر بہت شود چون بہت

نہ محض روشن سوچ عشق باخت قرار

دلے گزاشت زہر تو خانمان مہر و

بجزم صید یارم گر کند بالا کمان ابر و
 ہلال از شرم در خون شفق رخسار خواہد ہست
 یہ سوے کوہ گر تیر نظر آن یار اندازد
 ز تیر اندازیش رستم پیر انداز خواہد شد
 یہ یک عشوہ متاع زہد و تقویٰ را کند غارت
 چو حسن ماہر دیت ربیع مسکوں را فرا گرفت
 یہ لمحہ صید سازد چو من صد ہا کمان ابر و
 اگر برقع کشاید ز ابرو الی حال کمان ابر و
 نماید کوہ را دو نیم چون بوزا کمان ابر و
 یہ عالم افکند چون شور و داد کمان ابر و
 ز بس تا ز داد دارد ز سر تا پا کمان ابر و
 زہر ملک گیری کا زہ کن بھیجا کمان ابر و

یہ شاہین تخیل صید از نصیحت کند روشن
اگر معنی امشود بالفرض چون عمقا کمان ابرو

گل نہ برابر شود بارخ زیبایے تو
ماہ رخت یاسمین لعل لبیت انگبین
شہد چکد بے کران اے مہ شہین زبان
گر برسی از کرم سوے من پر زعم
لرزہ کنم بید و ارتانہ نماید فگار
طرہ تو گر بہ لبست عشوہ تو ارجست
گر چہ بہ عالم بے بہت بیتے نور سے
دشت عنمت طے نہ شد خون دلہے نہ
گر برس نے بہن آں مہ نازک بدن
سرو نہ ہمسر شود با قدر بالائے تو
مشک صفت عنبرین زلف چلیا پائے تو
چون بہ سخن آید آن لعل شکر خاسے تو
زود کتم اے صنم دیدہ و دل جاسے تو
بر سر برگ چنار گر بہنی پائے تو
بیش تر از پیش ہست یاد تہتائے تو
لیک نہ دیدم کسے اے مہ ہمتائے تو
آہ نکو پیے نہ شد درد جگر ساسے تو
طرقہ چہ اسے ذوالملن این زکر مہائے تو

عاشق تو نازنین ہست ہر اہل زمین
نصیحت پور روشن لقیں والہ و شیدائے تو

اگر از لطف بنامی لقایت یا رسول اللہ
 جدا اے سر دے سایہ کن از سر و خود مارا
 ازان عیش معلیٰ کنی کنز بسطیٰ غیر ارتکاب
 یقین داتم کہ از عمان بر دصد مرتبہ سبقت
 بسان ماہ از خورشید چینی می کند خورشید
 و وجت از عروج ہرنی شد آن چنان برتر
 نشان گل نہ بودے اگر نگشتے شمشاد زراں
 ز فرط صدق روشن تو تیاے دیدگان ساز
 بہ دست آرد اگر او خاک پائیت یا رسول اللہ
 ہر لحظہ بہ سردارم سوداے مدینہ یارب برسان بندہ بہ بیدائے مدینہ

از باغ بہشت و ظل طوبیٰ بہ خیالم
 از درِ عدن صاف و لطیف بہت بظاہر
 زان روز کہ آن سبط اسرار الہی بہت
 جن و بشر و جوہر و ملائکہ نہایت
 سازم چو مقابل عتبہ شام خراسان
 ہر چند کہ شتیم ہمہ عالم امکان
 یارب بہ چہ و صفتش بستایم کہ نہ دائم
 امید کہ سازم ز سر و دیدہ خود پا
 در شہر نہ دارم عملے قابل عنقرآن
 اے جذبہ دل گر برسانی بقتانم
 چون نقش کف از کف نہ گزارم بہ ہم عمر
 صد حلقہ بگوش افکنم از شوق غلامی
 بر جبہ آن شہر رفتہ گرد مذلت
 بس مرحلہ چون تیس لوز دیدم یارب

صد بار بود بہتر ہر جا سے مدینہ
 گر نیک بہ مینی تو یہ خصا سے مدینہ
 چون روز بود ہر شب یلد سے مدینہ
 ہستند بجان و دل شدید سے مدینہ
 گاہ سے نہ برد صرفہ ز خرما سے مدینہ
 یک شہر نمی باشد ہمتا سے مدینہ
 توصیف کہ آن باشد یارب سے مدینہ
 آن دم کہ شوم بادیہ پیما سے مدینہ
 جز آنکہ مرا بہت تمتنا سے مدینہ
 این نقدِ روان تو دبا سے مدینہ
 آید یہ کف اردا من مولا سے مدینہ
 گر بندہ خود سازد آقا سے مدینہ
 کان کرد مساوات یہ سیما سے مدینہ
 کے پیغم من محل لیل سے مدینہ

خاک رہا و کل بصر دائم روشن

روزے چو برم رخت یہ صحرا سے مدینہ

امروز باز تیغ ستم بر کشیدہ
 ہرگز نہی کنی نہ نسیا ز من التفات
 کے می شود علاج ز دست تو ای طبیب
 شاید زہرا نکہ نہ بیند روسے تو
 بے وجہ غسیت و عطا تو لے و اعط زما
 سرہائے بے گناہ غریبان بریدہ
 شاید ز خستہا سے خدا آفریدہ
 تا سینہ ام ز چاک گریبان ندیدہ
 از زلف خود نقابت عارضن کشیدہ
 از بارغ عشق یک گل غمت نہ چیدہ

روشن علامت چسبان از درت

چون با متاع ناز دلش را خریدہ

اسے مرغ رنگ بہر چہ از من پریدہ
 اسے طفل اشک آبلہ در پاپت اوقتا
 اسے مہ تراست ربطہ لہلہ عاشقان
 کیفیت دہان بہ تو لے دل کہ گفتہ بود
 بستم بہ مومیان تو چون رشتہ امید
 در خواب غفلت بہت چو آئینہ روز و شب
 شاہین ہجر دوست نگر باز دیدہ
 از بس یہ کوہ و دشت بیابان ویدہ
 پہنان لسان ریشہ بہ ہر جا رسیدہ
 تا ہچو یو بہ غنچہ دہانتش خریدہ
 آن را چسبان بہ تیغ تغافل بریدہ
 شاید جمال خویش در آئینہ دیدہ

روشن بہ کوہسار و بیابان بر روز و شب

از شیر حیرت چو آہو رسیدہ

اسے کہ در چشم لبان مردک جا کردہ
 جان فدایت کین تطف خاص بر ما کردہ

اسے گلِ یارِ لطافتِ دائم از فیضِ بہار
ہر سحرِ چون غمچہ از خندہ دہن واکردہ
شیشہ دلِ رازدی تا کہ یہ سنگِ تفرہ
بسکہ بے پاکی یہ سنگے کارِ مینا کردہ
یا وجودِ کودکی اسے طفلِ اشکِ از چشمِ من
حیرتے دارم کہ روئے تو دہ صبرا کردہ

ہر زمان اسپ جفا پاتازی اے مہرِ بر سرش
زانکہ روشن درہمان بیچارہ پیدا کردہ

زلفِ کافر چو تیج و تاب زدہ
رخنہ در دین شیخ و شباب زدہ
گل بہ رویت چہ ہم سری کردہ آست
کہ کنون خندہ حباب زدہ
شاید از قرب آتشین رویش
زلفِ دلدار تیج و تاب زدہ
نیست از دستِ اشکِ از چشمِ
بسکہ این دردِ راہِ خواب زدہ
عاقبت سوخت آتشِ دلِ کام
چونکہ این نارِ المہتاب زدہ
آتشین روئے تو بہ خرمین صیر
شروعِ دردِ خراب زدہ
چون شود آتشِ دلہم افزون
کہ بر آن چشمِ ز اشکِ آب زدہ
چشمِ مستش ز بے خودیِ غلط
زان کہ از خونِ من شراب زدہ
دل بہ ہستی لمحہ ہر کہ بہ لبت
گوئیا نقشِ را بہ آب زدہ

کس نہ گوید غزلِ یہ ایں شوخی

شعرِ روشن رہ تو آب زدہ

بغیرم صید چون او شد سوار آهسته آهسته
 به چشمت اے نگار من ازاں بیماری گویند
 دلم گز آتش بجران نثر رہا بر تو افشاند
 منال لے دل بہ بجرش زانکہ آخر باخس امید
 ز فریاد و فغانم شد کہ و خاطر ہاش
 اگر داغ دلم بہتر نہ شد در زندگی لے دوست
 ز آسیب خزان چون غنچہ و لتنگیم از دست

یسوم آمد از بہر تمکار آہستہ آہستہ
 کہ می گردانی اور بار بار آہستہ آہستہ
 شود یکن دامت نرم از ترار آہستہ آہستہ
 کتایب عقدہ از تار کار آہستہ آہستہ
 بہ آب دیدہ تویم این غیا آہستہ آہستہ
 پس از مرگم شود شمع مزار آہستہ آہستہ
 چو گل بالم ز شادی در بہار آہستہ آہستہ

چو روشن خانمان را ساقزبان ہولے تو

کند این نقد جان را ہم شمار آہستہ آہستہ

آتش بجران لطف کہ افروختہ
 بہ شبستان دل لے شمع در آزانکہ تو بس
 ہجو موسی بہ تجلے بر بودی ہوشم
 گیسوت شام فراق بہت رخت بر جہاں
 ہجو نور شید بیک نان قناعت می کن
 خد من صبر من ہوختہ را سوختہ
 ہجو این حنا نہ تار یک بر افروختہ
 طور ہستی من ہوختہ را سوختہ
 روز و شب را بچہ صنعت ہم اندوختہ
 تابیہ کے چشم چو مہ بردگران دوختہ

بہ شب ماتم بجرانش روشن چون شمع

ز آتش سینه بہد بار زبان سوختہ

ہمہ ردیت چو کردم یک نظارہ
 خوشناروزے کہ از نورشید رویت
 کتان مستقیم شد پارہ پارہ
 چو صبحی زندگی یا بزم دو پارہ
 بتا در خمین صبر و قسرا م
 میفکن ز آتش بجران شرارہ
 چسان این کودک شکم نہ غلط
 کہ ترکان بہت ادراگا ہوارہ
 طبیب از بہر صنعت این دل زار
 بغیر از نوشتن لعلت نسیت چارہ
 نہ گرد سببہ ام بہ تانہ دوزی
 یہ تار گیسوانش چاک و پارہ
 عرق یک قطرہ از رویش چکیدے
 تو گوئی کہ ز مرہ افتادے ستارہ
 بجاسے پان براسے سرخی لب
 بہ خون عاشقان کردی غوارہ
 زمین گر نامہ مشوقش رسیدے
 نمودے ہچو چب انم پارہ پارہ
 اگر می رفتے بہر گدالی
 بہ سگہاے درش کردے اشارہ
 اگر می گفتش ذرہ ملاقی
 چو نور از تزل ہی کردے کنارہ
 دگر چوب جفالش می رسیدے
 نہی نالیدے ہچون نقارہ

بہ تار لفظ روشن گوہر فکر
 چومی سفتی نمودی گوشوارہ

شمع رویت چو درخشید رسول عربیؐ
 اینچنان کنگرہ قصر کمالت علی است
 یک لقب فسیت ز القاب جہان یار است
 گشت آثار نبوت بہ جہینت ظاہر
 داری اسے شاہ جہان جملہ جہانگیر رنگین
 تو اولوالمجد قریشی تو اولو الجود عرب
 بہ حسب پابہ نسب نسبت کسے ہمتایت
 سزدار عالم نازد بتو اسے مایہ ناز
 در شفا خانہ کویت چو شفا جوش زند
 شایعہ سیکہ چشمہ افگتم از خاکِ درت
 گشت پروانہ حسنات چہ دلی و چہ نبیؐ
 کہ قدر عقل کل از در کسش در یو العجمی
 از ہمہ برتری و از ہمہ عالی لقبی
 ہر کیے راز اولو الفہم چو پودی تو صبی
 چہ خراسانی و ایرانی و ہندی حللی
 تو اولو الغر رسولی تو اولو الغرم نبی
 شاہ عالی حسی سیدِ عالی نسبی
 زانکہ ایجاد ہمہ اہل جہان را سببی
 زد مفرما چو رسم از پیے درمان طلبی
 لیک ترسم کہ مباد بود این بے ادبی

این دوہائی مشنان مدعیانِ سنت
می نمایند ہمہ سپرونے یو پھی
نہ توانند کہ را منی بنمایند خدا
تا او اے خواجہ دین بر سر شان در غشی

کے بود تا زلال نگمت جوعہ رسد

زانکہ روشن چو مسک می طہیڈ تشنہ بی

بہ سوت و سیدم اے شہہ ذکر ہم لیکن نگاہے
بہ ہمہ جہان دو دیدم بہ ہر آستان رسیدم
بجز این حضورِ انور بجز این حسرتیم اللہ
دل و جان من فدایت نہ رسید کس بی ایت
چو یہ عہدہ قیامت برسی پتے شفاعت
بر خلیل انبیائے سر جمع اصفیائے
نعم نعت دلپذیریم بخت را کہ تانہ میرا
دل خواہم کہ آئیم بدرت مشویم قائم

کہ جز این حرم نہ دارم بجان دگر پناہے
نہ سفیدم نہ دیدم چو تو بیچ بادشاہے
نہ مراست جائے دیگر نہ مراست قبلہ گاہے
ز خدا شدہ عطایت چہ رفیع پایگاہے
لیکن کل الممت ز عباد ہر گت ہے
غرض این کہ مصطفائی تو بغیر اشتباہے
ز درو کو سرنگیرم بہ تمام عمر گاہے
گر ایس نصیب دایم بشدہ سید را ہے

چہ شود اگر ز احسان سو رو دین پریشان

گذرے حبیب یزدان لیکن تو ماہ ماہے

بازم ز دیدہ اے خور تا بان چہ میردی
روزم نمودہ شام غریبان چہ میردی
از بہر سیر باغ رخت بن شد جہان
اے گلوز او سوے گلستان چہ میردی

عشاق فرس راہ تو سر ہا نمودہ اند
 پہنان نمی تواند شد ماہ روئے تو
 درمان درد مند چو مستی بذات خود
 از رفتنت بہ گریہ مہی آیم اسے نگار
 از خوشی بجان چو بے داغ مثل شرح
 بر خود نہادہ چو دل آرام نام خویش
 تو بے دریغ بر سر آمان چہ میردی
 از ما بخیرا شب پہنان چہ میردی
 پیش طبیب از پیے درمان چہ میردی
 بنشین تو یک دہ لطف بہاران چہ میردی
 بے شمع دران تو در شب بحر اچہ میردی
 اے راحت روان نذر دل جان چہ میردی

روشن ہمیشہ گوید خود را سگ درت

سوئے شکار بے سگ دربان چہ میردی

اے از لب تو نے شکر آموخت شکر می
 من با تو ہر زمان مکنم صلح و آشتی
 خوبان روزگار ز بس دیدہ ام و لیک
 بر آتش رخ تو نگاہم تہراریافت
 شد تر جمان خاطر غم دیدہ ام ہر شک
 شمشاد آ رہ می شود از بہر شانہ ات
 از نقد بے نیازیم این کیسہ ہمت پر
 بانان آفتاب قناعت نمودہ ام
 دے از زخمت بہ ہر رسیدہ منوری
 تو با منی برائے چہ در جنگ زدگری
 آمان چو با تو سختم از جملہ بہتری
 آموختہ ہست مردم چہ ہمت دردی
 این طفل را رسیدہ بہ خوردی پمیری
 بانا نمودہ ہست بہ قد تو ہم سری
 حاصل نمودہ ام بہ حقیقت تو نگری
 نوش کردہ ام قناعت چون از گدگری

دائماً که در قلمرو من هفت کشور است ما راست تا به ملک تو کل شکندری

اکنون رسیده ساحل وصل تو ای نگار

در حبس عشق یافت چو روشن شناوری

به دیارم چسرا نمی آئی	به کنارم چسرا نمی آئی
گلِ دائم به بارغ دل شگفت	به بهارم چسرا نمی آئی
گردلت سوخت بر شهید غمت	به مزارم چسرا نمی آئی
چون تویی مر سیم دل عشاق	به فگارم چسرا نمی آئی
بهر خود را نهاده ام برکت	به شکارم چسرا نمی آئی
بپوش خود شیدای مریه تابان	به بهارم چسرا نمی آئی
اگر از خانه منت تنگ است	به بوارم چسرا نمی آئی
ما لغت گرز ما ستم رقیب	به بصرام چسرا نمی آئی

چو به روشن نموده وعده

به قرارم چسرا نمی آئی

سویم آن سرور و ان آید همی	گو نیاد جسم جان آید همی
در کمان ابرو فلکند تیر ناز	بهر صید مرغ جان آید همی
عیسی من بادم کچی العظام	موسه مشت استخوان آید همی

ماہ من زادت چون رہروان زاد سوے رہروان آید ہی
 ماہ من شمع ہست جانم شمع دان شمع سوے شمع دان آید ہی
 ماہ من نور ہست ماچو دیدگان نور سوے دیدگان آید ہی

از دل روشن بہ راہ دیدگان

خون دل صد کاروان آید ہی

اے دیدہ باز تشنہ دیدار کستی دے دل بہ نقد روح حشر دیدار کستی
 اے ماہر و زدیدہ بیمار خود پیرس بیمار تو ہسان تو ہمبار کستی
 از بے وفائی تو کند عالمے فغان اے بے وفا تو یار و قادر کستی
 بازار زندگی مگر بے تو کار دست اے در بگو کہ رونق بازار کستی
 گلہا بہ باغ بیش دے نیست مثل تو اے گل نہ دامننت کہ ز گلزار کستی
 اے جان بہ خاطر تو ز پستان خود پیرس کے موجب نشاط تو آنا کستی

روشن بہ لیل مظلم ہجرت نشست تو

ہستی کجا و شمع مشب تا کستی

(اصل مخطوطہ میں اس غزل کا مطلع نہیں ہے)

زانتشین رویش این طرہ مشکین دارد اضطر ابے عجبی بچیش و تا بے عجبی
 بخت بیدارم آن لحظہ کہ رفتی ز برم بہ شتابے عجبی رفت بخوابے عجبی

صد مسلمان چوبیک عشوہ کشد تو اہد
دل بہ ہستی بہسان ہر کہ بہ بند گویا

اعتسابے عجبے روز حسابے عجبے
زد حسابے عجبے نقش بر آ بے عجبے

حسب فرمودہ سبیل بہ شبے روشن کرد

این جوابے عجبے درج کتابے عجبے

ازین شاد دم کہ با من دلیر اور ستم کردی
تو یا بیگانہ چون شیر و شکر آمیختی لے دوست
بہر کس وعدہ کسستی کہ بستی ساختی ایفار
مراد درد و غمت لے ماہر و کافی نبود آخر
بہ پروہر دیدہ حکیم قتلک می دہی دانم
جمالت پر تو خورسان چو صد ہا دید روشن
از ان دم درد عشق دلبران یا زہماں بگر
ز جان شیرین تر آن شیرینے دانم جز اک اللہ
چہ کافر پیشیہ لے بت کہ دل یاد خدای کرد

وزین نالک کہ با اختیار چون لطف لرم کردی
ز من لے ترک آہو چشم آہو گونہ روم کردی
چرا تسیان کئی عہدے کہ با من با قسم کردی
کہ ہجران را یہ عجم چون سورہ بالحمد صم کردی
کہ ابرور ایسویے ز گسان مست خم کردی
چرا این بندہ را تنہا بعشقت متہم کردی
پو خطر را پر بیاض عارض ہر یک رقم کردی
چو یک دم جان من نذر سرم تیغ دو دم کردی
بیک جلوہ تو این بیت الصمد بیت لہتم کردی

خوشم کرد در حریم خوشن روشن سنانی قتل

ولے خوش نیست از بہر تو چو صید لرم کردی

یارب برسانی بمن آن لوز نظر کے
 عمرم بہ مثبت تاج جدائی بسر آمد
 از بسکہ ز جوش غم او چشم پر آب است
 با سرمہ خالش کہ مقوی بصر با است
 باریش پیدم ہوس قندلبت شد
 چون نقش غم از صفحہ دل محو نمایم
 این نخل امیدم تو بیاری بہ ثمر کے
 این شام فرام بنائی تو سحر کے
 این آتش دل را کشد این دیدہ تر کے
 مارخ نمایم ہمیں صحت بھر کے
 با یک دگر آمیزد این شیر و شکر کے
 محلوک بہ آسان شود این نقش بحر کے

روشن میں قلب من بچو پریشان

اکسیر نکاہے بہ نظر سازد زر کے

چہ روئے دلکش اے محبوب از لطف خدا داری
 پودیم خفتہ زین سان ز گست بر بالش مینی
 خوشم افتاد نقش بوری چون کن ترا دیدم
 عجب نبود بہ گنج اراہل دولت ما در بنشانند
 چو چشم از لوز گل ادب و گران ہرگز نمی گردد
 چنان حسن و جمالت حضرت ایزد عنایت کرد
 ز بہ علاج کہ مستم تشنہ ناز تو اسے ہر د

کہ پیل بر تو پیش گل سراید از ہوا داری
 بہ دل گفتم چہ امید نگہ در خفتہ ہا داری
 کہ دقت غصہ چینی بر چین چون ریاداری
 تو ہم بر گنج حسن روئے گیسو از دہا داری
 بیا بنشین بہ چشم ما اگر رحمے بہ ما داری
 کہ پویان در جلو ہر وقت صد فرمان داری
 تو در ہر قول در ہر فعل صد ناز و ادا داری

سہ ناچیز محمد اسحاق بر ۵۲ ہجرت ہندوستان رفتہ بود حضرت قبلہ کا ہم بفراتہ ہی خیال گفتم بود

چسان خوش نظر تازم براہِ جستجو سے یار
 چو تو اسے مردک ان اشک بخر سے پیاداری
 بہ بیماری سلامت منشی نے دل چو چشم یار
 کہ روز و شب بہ زیر تیغ ابردیش تو جاداری
 بہ نور شیدار نشینی روز تو روشن نمی گردد

نہ باشد از نیازم بہ نیازت عجب لے جان

چو صد ہا بر در خود چو روشن تیرہ ساداری

ز چشم بہ سویت چو صد ہا کتبے
 نیامد زبے با کیت یک بوا ہے
 یرویت چو چشم نہ شد و اعجب نصیبت
 کہ مشکل بود دیدن آفتابے
 چرا بر لب درو سے ابرو گزیدی
 ز خالش زدی نقطہ انتخابے
 چو چین بر چین ماہ را کس نہ دیدہ
 مردن ترا ہم نہ زید عتابے
 خردن باد نور تو اسے مردم چشم
 زدی بر سر آتش تسلیم آ ہے
 چہ می پرسی از سوز دل کز لبائکم
 ہویدا مست ہر وقت بولے کبابے
 بیا بختم از خواب بیدار فرما
 بہ رویم زن از ساغر لب گلابے
 پریشا تم از زلف در یاد کا کل
 اگر چہ بہ بیداریم یا بہ خوابے
 لب جو سے دروے گل دیا ہے بریدی
 سحر صحبت یار باشد عذابے
 مکن داعظا منعم از سے کہ یکا کس
 بہ عہد گل از سے نہ کرد اجتنابے
 نہ باشد چین عقدہ کو حل نہ گردد

درم پچو ماہی نہ شد جزو جسم تنی کیسہ مامت پچو جہا بے

نزد فریق روشن رسد فرقاں را

گرازند گانش منسالی حسابے

بنیم بگل زولیش گو غصہ کند یارے
در عمر نہ سازم من یک روز قنار روزہ
خواہم کہ فنا گردد زود این تن فرسودہ
اہستہ بکن شانہ گیسوئے مخبر را
بر بستر مرگ من ز احباب نیاید کس
جز من کہ ترا دیدہ در خواب زلوش بختی
آن کیست کہ او بچند با تلم تو جرم من

کس چید کجا گلہا بے سر ز نش خارے
گماز رطب لعش حاصل کنم انظار سے
گر باد برد خاکم در کوپہ ولد ار سے
کاجی مامت بجا شدم صد لعبتہ پیرتارے
زود آے اجل سو کیم بالنت مرا گارے
در خواب منی بیدر کس دولت بریدہ سے
تو طرفہ خطا پوشی من طرفہ خطا کارے

صد بار زدمت تو گر کشتہ شود روشن

سر بر قدمت بنہد گوید کہ در گبارے

سہ این قول در منظومہ اول درجہ بود

قصائد

کا دزد ہر زمان بہ باغ نسیم	باز کردہ دست فصل گل تقدیم
ہیچو مُستانِ قبا نمودہ دو نیم	گل بگوشن زیادہ عشرت
ہرستانِ پُر از شرابِ ہمیم	ہرکتِ ابر ایارغ لالہ بہ باغ
گاہ بے گاہ شکر ریتِ رحیم	بہ زبان می کنت داد اسوسن
زانکہ مہرے بہت از پیے متنویم	جنیش شاخ بہر طفلِ گل است
کہ کج رفت روزگارِ تدیم	چشمِ زنگس ز عبرت است فراز
کہ مبادا شود بہارِ عدیم	منبل از این بہت پریشان است
خطبہ می خواند عند لیبِ فہیم	صبح دم بر منابرِ اخصان
بوستان را ہی کنتِ تمیم	کہ کنون فصلِ ایزد منان
جملہ اسبابِ عیش را است ز عمیم	در ہمین باغبانِ قدرت او

فاضل از بہر ظل عالم باغ
 در سیریم چمن زراہ کرم
 بہ فنائے چمن ز فیض بہار
 جو بہائے چمن بہ آب روان
 شاید گل بہ صبح از مشنم
 یک طرف شاعران قافیہ سخن
 یک طرف دلبران عشوہ گران
 ہر زمان بہت بانگ نوشاوش
 چشم بدور در چہیں محفل
 فتنہ در خواب غفلت بہت مگر
 مادر دھڑ باز از زادن
 در چین موسیٰ طرب انگیز
 ہچو بلبل بہ باغ مسدح نبی
 ماہ چرخ نبوت و اعجاز
 اختر برج مکنت و شوکت
 گر گیت شکوہ اد تازد
 ہر درختے پوخیم ساخت منیم
 زمین سبزہ نکلندہ است عظیم
 جائے فوارہ ایستادہ طریم
 گوئے سبقت ربودہ از تسنیم
 در گلو داشت عقد دریم
 کہ نہ دارند کار حسن تنظیم
 کہ نہ دارند عمار از تسویم
 ہر مکان بہت مبارز عیش و نعیم
 ہر کسے راست یار خوش بندیم
 تا قیامت قیام اوست عدیم
 شکر ایزد کہ گشتہ است عقیم
 در چین لوبے نشاط و نعیم
 می سرایم بہ اہت تراہ تسیم
 شاہ تخت کرامت و تکریم
 گوہر درج عزت و تعظیم
 چرخ ساکن شود چو حلقہ ہمیم

رز و از صیبت صولبت مثلش
 گرز پیکار او بیک ضربت
 بظہر لبکنند حصار فرنگ
 عینسی از دم چه دم زند پیش
 فرش سازند بال و پر ہارا
 شہر عالی حشم کہ در مہراج
 بہ بر این محبت و اعجاز
 سرشان زمانہ بردہ او
 ابر چشمش بہ دو تہخ ارباد
 یہ شفاعت اگر کشاید لب
 حضرتنا در کتاب اعمالم
 بہ تو امید دارم از عمر سے
 ہست ہم نامیم دلیل نجات
 یا الہی بہ حسابہ ممدوحی
 انت حسبی و انت مولائی
 رب وفق بہ صالح الاعمال

دل اعدا سے دین پونہن مستقیم
 سازد الوند چون قراضہ سیم
 چون بہ سپاہ ماہ ساخت دویم
 زانکہ افتد بہ بوش جان ہمیم
 قدسیان بر ہش پے بر تعظیم
 بر کالیش دوان مسیح و کلیم
 جملہ ادیان کفر ساخت ملیم
 بہناوند گردن تسلیم
 لالہ روید پو بوستان بحیم
 غفوسازد خدا گناہ رحیم
 نیست جز کار ہائے زشت و ذم
 کہ مجہترم شوی شفع و رحیم
 یہ تو اسے شہہ بصورت رحیم
 کن علی عبدک الفضیل رحیم
 انت کافی و انت رب کریم
 لا تدرنی یان اکون انیم

فاغفر الذنوب واقبل التوبه
 وانشرح القلب رب يا كريم
 رب ادخلني في رياض خلد
 نجني انت من عذاب اليم
 يا عطا مصطفىك شفّع لي
 اذ من القبر في القيام اقيم

خذ بلطفك محمد اسما عسيل

انه كان مذنباً وجرّيم

رباعیات

رباعی

یا خالق کن فکان من از روز الست
من در ہمہ زندگی بہ ذات تو قسم
از بادہٴ تو حید تو گردیدم مست
نہ نمودہ ام پیش سرفرازے سہر سیت

رباعی

من با ختم از زمانہ در عشقت دل
از غیر تو ہرگز نہ کتم استمداد
امید کہ کام از تو سازم حاصل
گو باشد آن امیر عالی منزل

رباعی

خواہم کہ گم بہ کعبہ طواف کتم
زیر در تو با ایتم گریہ کستان
از غیر تو قلب تویش را صاف کتم
تو بہ زہر صدق پوا شراف کتم

رباعی

از باب سلام سویت آیم لبلا
در خاطر خود داشته صد شوق و غرام
اے شاہ گداے خویش محروم مساز
کو آمدہ پیشیت بہ امید العام

رباعی

تا جاں با شد ز دست جاناں ندیم
من دامن او ز دست آسماں ندیم
کے چیم سر ز تیغ حکمت اے دوست
تا سر چو قلم بر سر فرماں ندیم

رباعی

بالفرض اگر خدا کند با تو بد
بر سینہ تسلیم مزن دست رد
در ما، میتش اگر تامل بہ کنی
از فائدہ حسانی نہ بود یک از صد

رباعی

پیوستہ ولا سپاس خوانی باید
صابر بہ بلا سے آسمانی باید
گر لاف زد دوستی زنی اے سرکش
اندر غم دوست شادمانی باید

رباعی

چون توبہ تو شد سپر تیر بلا
در وقت نجات چون کنی جرم و خطا
در جیب تفکر سر اگر اندازی
زین توبہ نہ توبہ ات نماید اولی

رباعی

روزے نگر در حسیم از رحم بمن
 امین ز غموم دہر باید بودن
 کے دوست نماید از تر حسم محروم
 آن کس کہ نظر دارد بر ہر دشمن

رباعی

افسوس کہ جام عمر خالی گردید
 دین دور حیات من بہ آخر بر رسید
 گزینک شوم چہ نیکی آرم در دست
 در پد شوم چہ بد تو انم در زید
 اللهم از قنی الحسنات
 نفوذ باللہ من شرور الفتن

رباعی

چون نقش حیات ہست نقشے بر آب
 آن کیست کہ طوت لبست زین عمر حباب
 در حلقہ شب سیاہ مویت گذرد
 غرہ مشواسے ابلہ برین عہد شباب

رباعی

از گرمی دور دہر در دردم
 با صندل لطفیات محتاج ترم
 زین بار سبک دوش مرا کن یارب
 تا چند کشم بہ لپشت آئینہ خرم

رباعی

ہر کس بشد از نفاق در ہر شانہ
 تسبیح گستہ وار دانہ دانہ
 بیگانہ عجب مکن کہ بیگانہ شدہ
 تا خویش کم از کم شد چون بیگانہ

رباعی

آید اگر ت این سر بیکار بیکار
اینک سر در کار خودش زود بیار
مملوک تو هست چون سر بندہ تو
اورا چہ رسد تا بزند سر زانکار

رباعی

چون یار عوارض و تدبیر کرد و توانا
محتاج عصا شدیم و لے نیست عصا
بر خاستہ چون نقش قدم تو انم
باید کہ کتم تکبیر بہ لطف مولی

رباعی

در حبس گناہ غرق گشتم تا سر
تر گشت مراد امین تقویٰ یک سر
خورشید قیامتش مگر خشک کند
روزے کہ شوم عاجز باد امین تر

رباعی

افسوس کہ عمر رفت در لہو و لعب
حاصل نہ شد از حیات جز بیخ و تعب
جانم بہ لیم رسید از جوش غموم
زود از کرم و لطف مدد کن یارب

رباعی

تقصیر ز من نہ شد چو در اشم کبیر
با آنکہ منم عاجز و در ماندہ حقیر
در عفو کہ کار حضرت بیچون است
نمکن نہ بود کہ او نماید تقصیر

رباعی

چون من بهر عالم دل خسته کسے
کم یا بکم اگر به دهر گردیم نیسے
پیش که بنالم که ندارم هرگز
غیر از تو بکائنات فریاد رسے

رباعی

هر لحظه ز بے نصیبی خود تا لم
کف را به کف از تاسف و غم ما لم
باشد که برحم آید آن رب رحیم
سازد ز عموم دهر فارغ با لم

رباعی

افسوس که خاطر منی گرد و حسین
می کا هم از شعله غم همچون شمع
غموار کعبا و دل نواز من کو
کس نیست که محض عالم آرد در سمع

رباعی

یا خالق ارض رب گیهان مددے
عمرے است که گشته ام پریشان مددے
از لطف کمک بکن که اینک وقت است
شد لشکر درد و غم فراوان مددے

رباعی

بر حالت زار من نظر باید کرد
وز لطف زجرم ما گذر باید کرد
عمرم به شیب الم لبیر شد مہیات
این شام هموم را سحر باید کرد

رباعی

یارب بہ طفیلِ خواجہ ہر دوسرا محتاجِ ترم حاجت من ساز ادا
در کتدہ افتلاب گیتی پایم افتاد ز روزگار کن زود رہا

رباعی

گر خواجہ لولاک بکثرت شفق خوب بہت کہ سرزند ز من فعل شمع
گر بد نہ کنتم شفا عتم چون بہ کتدہ آن کس کہ در او مرا بہت امید و سنج

رباعی

از بسکہ خدائش داد اعلیٰ پایہ زویافت غنی و بے نوا سرمایہ
در سایہ اوست چون ہمہ خلق خدا بر خاک چو افگند نگارم سایہ

رباعی

عالی بہت ز بس پیش خدا شان تو جبریل این حساد دم در بان تو
مدح تو شد از لوازم ہر بندہ چون بہت خدا سے خود ثنا خوان تو

رباعی

ہر لحظہ خلد بہ قلب یاد شیرب یارب برسان بہ کشور شاہ عرب
شک نیست کہ تو مسدب الاسبابی این زار تزار را کنی زود سبب

رباعی

وقتے کہ بہ دل جوش زند شوقِ حرم دل سازد قالبِ تہی از ذوقِ حرم
یارب برسان بندہ مسکینِ آنجا کو داند از حسدِ برین فوقِ حرم

رباعی

چون در خم زلفت یار بند افتادم و آنجا یہ بلا ہائے دگر چند افتادم
گفتم کہ چہ اشکستہ اے طرہ گفتہ کہ زبالا سے بلند افتادم

رباعی

دیدیم ہلال ابرو سے چون بریام از زیر دو دست بستہ کریم سلام
بریام اگر بہ ہمیش نسبتِ عجب چون دیدہ شود ہلالِ دائمِ بریام

رباعی

آن یار یہ کجِ عجم اگر یارِ من بہت و از لطف و کرم ماہِ شب تازِ من بہت
باید کہ دہد زلفت پریشانے را این زلفت پریشان سزاوارِ من بہت

رباعی

چون عمر ز من برفت آن مایہ تاز شد عمرِ شمع وار در سوز و گداز
گفتم ز کرم یگر د اے حاملِ عمر گفتہ کہ ہنی گر دو عمر کس یاز

رباعی

باموئے میان کوہ بلورین بستہ از خوف گسستنش یہ کلی رستہ
 ترسم کہ مبادا گسلد این موئے باید کہ رود نگار من آہستہ

نامہ منظوم
 بہ حضرت قبلہ و کعبہ مظلوم العالی قندھار لوستہ

مطلع علم و فضل و مقطع جود	بہ جناب مقدس و مسعود
قبلہ ماست حمد حق محمود	بہ صفات کمال در عالم
ذاتش آن را اگر نبود نمود	خانہ علم منہدم می شد
گوئے سبقت زہر کسے بر بود	بہ علوم و معارف و عرفان
باد بر خاطر شمشا مشہود	بعد از استتیاق پابوسی
از چین اے جناب یافتہ بود	کاغذے آنکہ صورت تحریر
در رجبت و انبساط کشود	یہ نیرم ہیچو دولت بیدار
نہ رسیدہ ز وارد و مورد	پس ازان کاغذے دگر سویم
بنده ات راز مدت مدود	زین سبب انتظار بسیار بہت
سوز داز آتش الم چون بود	ہر زمان خاطرش بہ مجر عم

بنویسید حال خود را زود	برخلاف گذشته آینده
مشتمل هست فصل رب و دود	دیگر این چاه حال خورد و کلال
زود تر ساز هر یک خوشتر	بسکه دارند شوق پای پوست
تا که از حق است در سکون کمود	تا که گردون به گردش است فراز

باد بر فرق روشن مسکین

آن هم پاییه سایه است ممدود

ایضاً به حضرت قبله و کعبه نوشته شد

بند هات عرض حضرت دارد	اصدا الحاح التجا دارد
خواهد اوتار و دجذمت تو	این امید من رسالهها دارد
د سفر بنده تو چون سوزن	گرد هر چشم در تقصا دارد
لیک چون دوستان روتدا کنون	گر کند غم سیر حبا دارد
فلک از بس رحل خنده او	از شفق در ست در حنا دارد
زین سبب خون خاطر محزون	روز کاره است کان غزا دارد
نه شود کشتی امیدش غرق	چون تو تنگ منی که ناخدا دارد

بتدہ کمترین تو روشن
سایہ ات باد بر سرم دایم
ہر زمان ہر دم این دعا دارد
زانکہ خاصیت بہا دارد

بہ جناب معظم و مطاع لوٹتہ نشد

بہ حضور جناب شہ آقا
آفتاب پیر علم و ہنر
سالک مسلک حبیب خدا
ماہتاب بر آسمان ہدا
گوہر درج عشرۃ الیقین
بہ کمالات بوعلی سینا
می کنم عرض در جناب شما
بہ برائے نواستی ما را
گوئے سبقت ربودہ زایب بقا
نہ تواند رسید فکر و سا
چون گل سرخ از نسیم صبا
از گرم کردہ باش یاد سہا
می طپد ہجو مرغ قبیلہ سما
پیرین را کنم ز شوق قبا
بہ شبے کان چو قدر بود بہ قدر
نامہ کز سلامت الفاظ
بہ عروج معانی ہرگز
نہ چہ دل ازین جہت شکفت
چون توئی آفتاب فضل نسیم
دلہم از یاد حضرت ایشان
کے چو گل از نسیم دیدارت

این طرت از تفهلات خدا	ثانیاً آنکه جمیلگی خیر است
به جنابت بود کذا و کذا	آرزو آنکه لطف حضرت حق
به رسان اے مدار فضل و عطا	ابد از ان هدیه های تسلیمات
هیچ کس در جهان بصدق و صفا	به برادر که نسبت مانندش
پیر عبدالستار حسابان آغا	مطلع ابجد و مقطع الاحسان
روشنا ختم نامر کین به دعا	در طوالت چو جز طالت نیست
تا که افتاده نیست سقیت سما	تا که پاینده است فرش زمین
به امانت ز تیر رنج و عنا	باد در جو شدن حمایت حق

ایضاً به اخوی صاحب تذکره نوشته شد

نسیبت اندر معالمران دگرے	چون تو از بار غنفل بهره دری
نیک دل نیک خو نکو گهرے	زیب اخوان و زمینت قران
مطلع علم و مقطع هنرے	مخزن نفس و معدن حسنات
آزده اطف کن کن آن نظرے	حضرتا التماس من بشده
که نیامد از ان صفت بنرے	روزگارے به القضا پیوست
نه رسیدن اثر پا سخم اثرے	چند کاغذ نوشته ام بسیکن

سدگرہ ترا متظار آن اقتاد
 خاطر مستمند حیران بہت
 نہ ہوا نہ لواحق دنیا
 نہ تو مانتہ دولت بیدار
 روزگار سے اگر بریں بگشت
 از رہ لطف ابے شہ عالی
 اگر از من خطا بود سرزد
 یہ سہرا فراز نامہ ام ہوا نہ
 این دل زار بشکند چون گل
 اسے خوش آن دم کہ در جناب شما
 یہ نہائی بہ کہیپا سے کہم
 مرغ دل می پرید سوسے تو
 قصتہ الشوق لالقصام لها
 ہست از روشن ایم مدام
 تاکہ ماہ ست بستیز شمس
 باد بر مدعا سے خود ساز
 در دل من لبان نے شکر سے
 از تو شایان نہ بود این قدر سے
 یہ جناب شہا شدہ گذر سے
 ناگہانے رسیدہ زور سے
 نہ دلم ماند و نہ جان نہ سر سے
 یرمن از مہمت مکن نظر سے
 یہ عطا و کرم مکن گذر سے
 چونکہ الطاف تست بیشتر سے
 کہ نسیم خطت وزد سحر سے
 نکشایم نہ مہر کت از در سے
 مس قلب نیاز مند زور سے
 کاش اگر داشتے زبال پر سے
 نیست ممکن بیان سہر لیر سے
 این دعا در جناب داد گر سے
 تاکہ نور نورست در قمر سے
 باد بر قصد خویش داد گر سے

نامہ منظوم بہ دوستی مرقوم کردہ

رسید نامہ تو اسے مدار فضل و ہمت
 چو آفتاب زد دل چسبید شبنم افکار
 ضمیر کرد بیک لحظہ حسرت و مسرود
 ز دید لیش بہ دلم باب ہائے عیش و طرب
 چو دام نمودم من برقع لغت افادہ او
 بہ طرز ناز و ادراحت و مسرت بخش
 در دیدن کج حجاب بکارت معنائش
 بہ وصف نامہ نامی تو ہزار کتاب
 فصاحت بہت بہ تقریر آجناب نہان
 بہ نظم نسیت یکے ذر زمانہ ہمتایت
 چہ نامہ کہ میساستد کرنل لارنس
 گئے پٹھان دگے سندھی دگے ہندی
 گئے فرنج گئے جرمنی گئے انگریز
 ہمیشہ تاکہ بہ گیتی بود کتابت و خط
 بہ روزگار ہالیوں بہ سائے خوشتر
 چو ماہ تاب شبنستان دل نمود الوتر
 دماغ ساخت بیک لحظہ الیب و اعطر
 شدند فتح ز الطابت ایزدی یک سر
 جمال رویش آمد دران زمان بہ نشر
 بہ نوع لطف و کرم جان فراوتن پرور
 بہ سفت سوزن طبع روانم آن گوہر
 اگر نویسیم آن بالیقین بود کستہ
 بلاغت بہت بہ تحریر صاحبم مضمیر
 بہ نشر نسیت کسے در جہان ترا ہمسر
 ہی تو اند شد ہر زمان بہ ہر سیکر
 گئے بلوچ گئے ہاشمی گئے سوہر
 گئے ہود گئے صابئی گئے آذر
 مدام تاکہ بعالم بود ز علم و ہنس

زلطعت و بود خداوندگار بی همتا درختِ عمر تو محفوظ باد از صرصر

تو اخی بی خطِ دل تو از روشن را

نمی تواند از بار منتت سر بر

— ❖ —

مخمسات

جمالِ روئے تو لے ماہِ روز افزون است مگر خزانہ حسن تو گنجِ قادرِ است

از ان زمان کہ بکسین تو بندہ مفتون است زگر یہ مردم چشم شسته در خون است

بہ بین کہ در طلبت جانِ مردمان چون است

کم مسمخت لے جانِ چو دریں افسونت ز چشمِ گیرم یا از دلِ عمل موزونت

بہ دست آرام جز این آن دگر چونت بہ یادِ عمل لب و چشم مست میگونت

ز جامِ حنم مئے لعلی کہ می خورم خون است

رواست دامنِ خود از طبیب اگر حنیم کہ جز ضرر بہ مداد اے او نمی بینم

بغیر از آنکہ نیائی بت با بنیم چه گونه شاد شود اندرون غمگینم

بہ اختیار کہ از اختیار بیرون است

کسے کہ دل بہ دل آرامِ خویشتن داد است ز باد شاہی عالم بہ این سخن شاد است

نه عند لیب ز گل در چمن به فریاد هست حکایت لب شیرین کلام فریاد هست
شکبج طره لیلے مقام محنون هست

بہار می رود و می شود خزان ساقی مرد بر اسے خدا یک زبان ساقی
درین دو لحظہ مکن عذر این آق ساقی بد و بر بادہ رسان راجتے بہ جان ساقی
کہ رنج خاطر م از جور دور گردون هست

چو ابر گریہ بسیار می کند حافظ چو رعند نالہ بہ ہر بار می کند حافظ
نہ روشن از خرد این کاری کند حافظ ز بے خودی طلب یار می کند حافظ
چو مفلسے کہ طلبکار گنج قادرون هست

سو کیم نظر سے افتد گر شاہ بتان را سازم ہدیت تیز نگاہش دل جان را
گردست دہد گویم آن سرور وان را فصل گل روے تو جوان سا جہان را
حسن تو ازین باغ بیرون کرد خزان را

جز تارے تو آنے کہ ز جانم بہ برد زلفت صد جان چو من خستہ بیک موتہ خورد زلفت
در بوسے اگر پردہ تو گل بدر زلفت بر سبزہ تو خیر خطت می نگرد زلفت
زان سان کہ یہ ہسرت نگر د پیر جوان را

شمشیر زبان لعل لبیت از چہ کشیدہ کین رشتہ پہچان زمین خستہ بریدہ

اکنوں مگر این معرکہ را دیده به دیده مژگان تو خنجر به رخ ماہت کشیده

ابروت زده بر رخ نورشید کمان را

تو بان چه شد از خانه مانگ گیری این راہ دو گز را بہ دو فرسنگ گیری

چون چرخ بہ من پنجه نیرنگ گیری بمطاعت ما کار چنین تنگ گیری

اے خوش کمران تنگ بندید میان را

آن ماہ رسد بر سر بیار خود آختر برقع فلکند از گل رخسار خود آختر

بتواز داین خستہ بہ دیدار خود آختر خاموشی پروانہ کند کار خود آختر

اے شمع بندیش نگہد از زبان را

از شوخی دیدار تو عشاق بچاوند چون موج بہ بحر غم بتیاب تو اوند

ہر چند کہ از شیرہ جانفش بخور اوند چشمان تو ترک دل عاشق نتواند

باشیشہ گران کار بود باوہ کشان را

بالند کہ بیاض صمد این عارض نیکوست از شعر خدا روشن این مصرعہ ابروست

ہر چند گران یار جفا کار و جفا جوست پیش کہ برسی شکوہ کلیم از ستم دوست

از مہ نہ ستاند چو کسے داوکتان را

بہستان سرد اگر بیند گئے سرد خراہانت شود خم چو ابرو میت ز بار رشک جلاہانت

چہ گویم بہ ازین لای ماہ من در روزِ حجت صفتِ نیت

دل یوسف نژادان غرقہ چاہ رخدانت

گریبان چاک می روید گل از چاک گریبان

بہ صبح بہت در خاطر ہواے ماہ رومی او

بہ شام بہت اندر سر خیال مشکموسے او

ز بس شام و سحر دارم بہ پالمن آرزوی او

ز چاک زخم صد جامی کشایم در بر وی او

زندگ بر در دل حلقہ زلف پریشانت

قطعات تواریخ

هزاران حمد آن قیوم و حی را
 به مسجدی قریب لایم مسجد بنا شد
 که در جایم امیدم ریخت می را
 مبارک ساجدان نیک پی را
 به پیشش جامع از هر شود ایچ
 به همراه کس برد تصویر وی را
 به مشیت گرد آن اطلاق کی را
 که مثلش من نه بینم هیچ شی را
 چنان ارسن علی القوی اردن

پو حستم سال تعمیرش خرد گفت

جزاه الحق فی الدارین خیرا

۱۳۴

۵۲

خاص از لطفت ربیب واحد شد
 زین منقش مساره کاسد شد

مسجد این جا بنا به زینت وزیب
 سوق نقش نگار حستانه چین

ہر مکالتش بسانِ قصہ بہشت
 زان در تخلص ہی دہم ترجیح
 باعث انبساطِ عابد شد
 کین بہ دنیا فیضِ مابعد شد
 بہ زرد سعیِ حضرتِ عجم
 کارش انجام بالحماد شد
 گفت روشن بہ سالِ تعمیرش
 واہ واہ انقل مساجد شد

۱۳

۲۷

قطعہ تاریخ مکان انومی جناب حافظ محمد ہاشم جان صاحب

صد شکر کہ قدرِ قہرِ حبت
 از کثرتِ نقشہاے گلہا
 این قہر بر آدم شکستہ
 گردید سراچہ ہجو دستہ
 مانی بہ نگارِ حسانہ چین
 از رشکِ صفائے صفی ہائیش
 رنگ از رخِ مہوشانِ کجبتہ
 یک سر و چین سہی نہ رستہ
 ہر نہرِ جدادش تکدر
 یک دیدنش از کتابِ دلہا
 از خاطرِ ناظرینِ پشتستہ
 شیرازہ در دو غم گستہ
 چون بیک فرسش بر نہ خیزد
 یک لحظہ کس ار دران نشستہ

ہموارہ مکین این مکاے ز آسبب زمانہ باد رستہ

من انھم اذ اسئلک روشن

قل۔ باد مبارک و نجبہ

۶۱۳ . ۲۲

قطعہ در مدح گنبد قدوۃ الاولیاء حضرت شاہ عبدالکریم صنا

رحمۃ ربہ در بطری گفتمند

زہے گنبد کہ شد تعمیر این جا	بہ طرز عمدہ و آئین اعلیٰ
بنگارین قیب کین ہر موج نقشش	گذشت از ہفت بام چرخ خفرا
یجب عظمتش گردون جبابے	بہ شہر زینتیش بے قدر دیبا
عجب تر آن کہ بر فرش زرفعت	نماید چون کلونخہ سطح عنبرا
چو سر را ز آسمان بر کرد افگند	فلک در گردش عفت در ثریا

بہ این خوبی مدوڑاں چنان بہت

کلفند در سیرا و فکر دانا

قطعه تاریخ تحت نشینی امیر نادر خان خلد اللہ ملک و سلطنت

بخدمت اللہ که محض از لطف داور	امیر ملک مانند شاه نادر
چو روح آن روح عالم کرد برپا	نشینی در اختلافات عناصر
به همت نصرت اسلامیان کرد	خداوند عزیزش باد ناصر
وجود سامیش گرد تشنیت	به آب مصلحت شست این خواطر
نظیرش همچو نامش هست نادر	کنون در بادشاهان معاصر
خیال مغربی حرف غلط سان	به نوک تیغ حک کرد از ضامر
به یک تن لرزه آن شه می آید	که اندازد بر اندام عساکر

سن شاهین روشن جست از غیب

ندا آمد که ابرقین نادر

۴۸ ۴۳

تاریخ تولد بر خورار میا غلام صد جا سار به فرزند کبیر حضرت اخوی

شاه آقا صاحب دامت برکاته

هزار شکر خداوند ایزد متعال به باغ جان لشکرت این گل بهایوں قال

چنان حمیدہ خصال کہ مثل الدخول
چنان نمایم تعریف سرگین چشمش
رہودہ بہت زبانی عین گوی کمال
کہ می نماید و صفش زبان ناطقہ لال
چنانچہ عید سعید بہت رونق شوال
بہ بین حضرت صدیق با و فارغ بال
ز حادثات زمانہ عن سلام صدیق

سن ولادت آن نور دین روشن جست
سروش گفت بہ گوشش چراغ زم جمال

۱۳۲۷ م

تاریخ تولد بر خورار میا محمد اسحاق بن جاسزہ در عنفوان جوانی چنان افتد
و تولدانی در حیدرآباد گفتمہ -

درین بہار صیبا چون نقاب گل بکشاد
بیا یہ سیر گل ولالہ زانکہ نہت گل
ہو اسے باغ بدارنگونہ معتدل گشتہ بہت
بہ نغمہ بلبل و قمری بہ بوستان مشغول
ز جوش لالہ و گل بسکہ شد فروزان باغ
ز سبزہ سبز چنان گشتہ بہت روسے زمین
رسید بلبل مستانہ را مبارک باد
درین بہار کند کار روح با اجساد
کہ شانہ می دہد اکنون بہ طرہ شمشاد
بہ خندہ گل ز قدم بہار لب بکشاد
تو گوی سخن چین گشتہ کورہ حسد
کہ خندہ می کند اکنون بیبے شداد

چنان بہ کوہ دمیدہ شفتائق ولالہ
 تمیز شاہ و گدائیسیت پنج در عشرت
 دکان درد فروشی بہ روزگار نماز
 درین بہار مرا ہم بہ بوستان امید
 بہ آبیاری الطاف خویش حضرت حق
 چنانچہ داد خداوند کار سزندم
 رسید از پیے تائید من یو نصر اللہ
 یہ پیغم مدی قعدہ آن گل خوبی
 چو آفتاب بہ وقت طلوع کرد طلوع
 چرا یہ بخت نہ نازم کہ مادر ایام
 مدام تاکہ بود شرع مصطفی قائم
 ز شرع پاک تجاوز بقدر موتہ کند
 ز باغ عمر خورد میدہ ہائے علم و ہنر
 سیر کردہ افاضت شود بہ ہر وصفے
 و من جمیع کردب قصتہ یار حمن
 سن تولد او چون چراغ دین نبی است

تو کوئی از سیر نو جوانش زد دوم فرہاد
 ز لیسکہ اہل جہان گشتہ بہت خرم و شاد
 ز بس شست بہ بازار رنج گرد کساد
 بر سمت از گرم کردگار سرد مراد
 نمود فرزند آرزوئے من آباد
 بہ عقل پیر بہ دل نو جوان یہ گفت جوآد
 ز بیم لرزہ بر اندام دشمنان افتاد
 بہ سیر باغچہ روزگار پاسے تہاد
 فرود روشنی دیدگان اہل و داد
 بہ عمر خویش چنین کرد کہ نہ دید و نژاد
 ہمیشہ تاکہ بود خلق شرع را متقاد
 چنان بہ سنت حضرت سول ثابت باد
 لسان لوزخ خدایش فرید عمر و ہاد
 چو در میان درختان بہرست سرو آزاد
 بجاہ سید کونین آلہ الانحباد

چراغ دین نبی نام روشن بنیاد

۳۰ ۱۳۰ ۳۰

تاریخ تولد جامع اشعار احقر الزین فقیر محمد امین روشن

سلمہ اللہ عن الحسن والفتن خود گفته است

بوحبت روشن سال ولادتش الحال بیکر فائزش آمد ہزار بار غ کمال

۳۰ ۱۳۰ ۳۰

ایضاً تاریخ خود گفته فقیر روشن

دادہ است مردوش غیب این نژدہ بمن عتبار اللہ است نام تاریخ روشن

تاریخ تولد برخوردار میان غلام فاروق جاسوہندی

ہزار شکر کہ از لطف حضرت دادار
خزان گذشت بہ عالم رسید بان بہار
بہ باغماے جہاں ہر طرف کہ می نگریم
لباس اختر پوشیدہ جا بجا اشجار
گل گلاب ازالہ و شگفتہ و خندان
بہ روز طالع فرخندہ نعمتے ہزار

چمن زلالہ و لعلین جو پاسے روان
 بہ بوستان کنون عہد شاہ لوز زہمت
 و گر بہ باغ نشانی بلبل و مسمی
 علی الصباح درین تو بہار راحت بخش
 کہ تاگہ از در گلزار پہنچو پا و حساب
 بگفت آدم از بہر آنکہ فرزند سے
 ز استماع ہمین فرودہ آن زمان بدعا
 ز نور چشم فرزند لوز چشم تو لیشانش
 ز صدق جان و دل تو و غلام فاروق است

سن ولادت آن لوز دیدہ چون چشم
 بگفت روشن ہالفت کہ ہمت خوش کردار

۱۳۱۱ھ

تاریخ تولد قرۃ العین بیاضی اللہ اللہ رحمہ اللہ
 حضرت سیدہ زینب کبریٰ علیہا السلام

ہزار شکر خدا را کہ از کم الحمال
 ہزار شکر کہ پیام امید پاسے دلم
 کشاد غنچہ امیدم از نسیم وصال
 بہ بادہ طرب و عشق گشت مالا مال

ہزار شکر کہ کشت عظیم و احسن زانم
 چنان بجانہ دل خرمی ہجوم آورد
 از آنکہ داد حد او نگارے ہمتا
 مہ پیر صباحت گل حدیقہ حسن
 مدام تاکہ بود انتظام کون و مکان
 ز تیر حادثہ آن نور چشم فضل الہ
 شدہ بہ لشکر شادی و خرمی پامال
 نماید جائے کہ ماندہ جنس رنج و ملال
 بہمن ز لطف و کرم بچہ ہمالیون فال
 مشہ سریر بلاغت مدار فضل و کمال
 ہمیشہ تاکہ جہانے نیافتہ است نہ وال
 بہ امن ماند در ریح ایزد متعال

سن و لادش از خواہی افسر جمشید

بیتہ نور و روشن اکنون فرق خوب خصال

۱۳۲۹

۳۱۳۶۳۳

ایضاً تاریخ نور چشم فضل اللہ جان فرزند روشن عفی عنہ

باش اسے دل ہر بخندار اتر کرے
 در شب معراج نزدیک سحر
 از عوارضہائے دور آسمان
 از چین فرزند عالی منقبت
 دوستان را دید گویان پر نور شد
 ز آنکہ دادت طفل نیکو اخترے
 گشت طالع ہمچو شمس الوردے
 باو فضل اللہ بہ حفظ و اورے
 از چین دل بند نیکو اخترے
 دشمنان را شد خسیک در بسترے

گفت دل چون حبت روشن سال او
نور چشمیت ماه نی کو منظرے

۳۲ ۱۳۳ م

تاریخ تولد بر خوردار محمد عثمان جان سلمہ ربیہ

ہزار شکریت دروندگار بے ہمتا کہ کرد این گل در باغ کن فکان پیدا
مہ سپر ملاحظہ سلامت عثمان جان یہ عمر نوح بماند قرین علم و ہدایا

چو پیک داد بہ من مژدہ ولادت او
گفت روشن آن دم کہ زار شکر خدا

۳۳ ۱۳۳ م

تاریخ تولد بر خوردار سعادت اطوار قرۃ العین میا محمد ابراہیم جاسم الرحمن

باز از لطف کردگار کریم بہ من از رحمتش وزید نسیم
رست در بوستان امیدم تو نہالے مدار فضل حبیم
بکسر طور فضل عالم را ید بیضا نمود ہجو کلیم
جملہ اسباب بخت و شادی شد ز فضل خدا بہ من تسلیم

تا جهان باد در جهان باشد خرم و شاد بهره مند و سلیم ^{آین}
 چون خلیل اللہ ز آتش آفات یہ امانتے بماند ابراہیم ^{آین}
 علم و فضلش چنان نصیب شود کہ نیاید بہ حیطہ ترسیم ^{آین}

روشناہست لوزدیدہ تو

یا سردل ^{لے} عنسلام ابراہیم

۱۳۴ ۱۳۳

نیز غلام ربانی تاریخی نام بجان مانند است۔ نیکو فرجام فرزند غلام ربانی ۱۳۳۲ ۱۳۳۳
 تاریخ تولد برخوردار سعادت اطوار میان غلام علی جان

آقا سلمہ ربیہ فی البدیہہ در مجلس عقیقہ اش گفته شد

در گلشن امید من چون این گل خندان نشگفت جار و شادی و طرب گردالم یک سر بر رفت
 حمد خدا سے دوہیان ہر دم بجا آرم از ان تا مثل این غنچہ دہان ہرگز نہ کس دید و شنفت

روشن سن میلاد او چون حبت از طبع رسا

بہر غلام علی ما در حفظ کز حق باد گفت

۱۳۴ ۱۳۳

لے نیز غلام ربانی تاریخی نام نیکو فرجام فرزند بجان مانند است۔ غلام ربانی = ۱۳۳۲ ۱۳۳۳

تاریخ تولد نور چشمی برخوردار غلام مصطفیٰ جاسطیہ ربیہ

فرزند رابع جامع اشعار

باز از لطف خالق بیکتا	نوبهار سے بہ باغ شد پیدا
دیدہ عند لیب می قصد	بر رخ گل کنون ز جوش صفا
بر قہما بر عسزار ہا دارند	نوع و سمان گلستان ز حیا
تغیہ از فرط انبساط اکنون	در چمن، چو گل دریدہ قبا
شد کفیل قسط گلشن	شاید گل چو ناف مشک جتا
کسوت مہر ہر درخت چمن	کرد زیب بدن ز سرتاپا
ہست از یاسمین و ریحان پر	دامن کوه و گلشن و حورا
ز ابیاری ابر سطح زمین	شد مخضر چو گنبد خضرا
یا کنون از انہیب رعد و برق	موسے بر خاست بر تن غیرا
خاک پر روستے سر و قدان بخت	سر و بالا نمود چون بالا
گوے خوبی ز خوب رویان برد	سمن و لسترن بہ نشو و نما
چو آئینہ رفت در حیرت	صبح دم چشم ز گس شہلا
بہ زبان سوزن از قدم بہار	گفت سبحان ربی الاعلیٰ

می دهد شانه زلفت سنبل را
 نیست جز یاد حق دگر مقصود
 شاخ گل از ترانه نلبیل
 هست تسبیح خوان عالم باغ
 نیست یک کس بغیر نائے نوش
 هست رویای جامے یکسان
 ساخت میخانه وقف پیر معان
 این زمانا هر که پاک دامن داشت
 شیخ وقاضی عمارة و حبیب
 واعظی جاس امر بالمعروف
 شاعران را درین بهار شده
 هر غزلخوان به لحن داودی
 در چنین موسمی که کافل آن
 به گلستان آرزو هایم
 به علامی مصطفی داکم
 اختر برج حضرت امجد ^{قدس سره}
 دمیدم اعتدالی باد عبا
 طائران را ز تاله و غوغا
 که شود زیر گه شود بالا
 هر سر به چو عالم بالا
 عیش ز انسان گرفت و هر فرا
 در بهاران چه ادنی او اعلا
 بر می کرده است عام صلا
 به معنی الود دامن تقوی
 صرف کردند اندرین سودا
 به کلوا و امشر بودا شده گویا
 از طرب طبع شاعرانه رسا
 باز دارد طیور را ز هوا
 شد عطاے خدایے بی همتا
 به دمید این نهال عز و علا
 هست نازان ز راه صدق و صفا
 گوهر درج عسرة الوثقی

گنبدین غنچه کام و زر گس چشم
 حمد لبیک که ناگهان گشتم
 بارش رحمت خداے جهان
 زنگ آلام ز اہن تسلیم
 مطمئن شد دلم کہ سابق ازین
 منکہ بودم غریب بحبستہ غم
 چون بہ جامم دلم طرب گنجد
 بسکہ شادوم بہ شادمانی نیست
 تا کہ بر آب قائم بہت زمین
 باد در جوشن حمایت حق
 یا بد از کروکار عالمیان
 در میان معاصران گردد
 بہ گل دین سرور عالم

سر و قد مشک منے و ماہ لقا
 حاشیہ سنان زمین سبج جدا
 از دلم شست گرد سبج و غنا
 صیقل لطف حق نمود صفا
 می طلبدے چو مرغ قبلہ نما
 کردم امروزہ ساعے پیدا
 کانتت الحال موجزن دریا
 ہمسرین کسے درین دنیا
 تا کہ در گردش بہت چتر سما
 بہ امانے ز لوبق قیر ہلا
 عزت و احترام ہر دوسرا
 بہ علوم و فنون بے ہمتا
 اچھو بلبل ز جان شود شیدا

گفت روشن سن ولادت او

خلفت از حمد مہر فترا

دیوان تولد فی ۲۵ از ذی قعدہ

ز لطفِ خاتنِ ارمن و سہ ماہیم
 نہ تا زم چون بہ بخت بادشاہی
 بہ پیراہنِ نئی گنجم زمستی
 بچد اللہ کہ روے شادمانی
 ہر آن چیز سے کہ خاطر خواہ من بود
 کمان آرزو ہاد وخت الحال
 درین ادقات فرزند ہمایون
 بہ ذی تعدہ شدہ یک جا نمودار
 مدام از ظلمت آسیب آفات
 بجل شد خلعتِ عز و علایم
 بسر شد سایہ گستر چون ہمایم
 حریفِ گل درین لبستان ہمایم
 ز گیسوئے اکم شد رخ نمایم
 رسید اکنون ز لطف کبریا ہم
 بہ نوک تیر مرغ بد عسایم
 تولد شد ز افضالِ خدا ہم
 ہلالِ عید رمضان و سخایم
 سلامت باد نور دیدہ ہمایم

چو روشن بخت از دتاریخ میلاد
 یہ او گفت آن عسلاہ مصطفایم

۳۱ ۱۳۴

تاریخ تولد بخوردار میا غلام نبی سلمہ ربہ بہ سامار و گفتم شد

ز الطافِ خداے قادر وے
 نوید مقدم گل می رساند
 شدہ جام تمنایم پڑ ازے
 لڑاے بر لوط و آوازہ نے

صدائے تمہنیت برخواست یکسان
 بگردانند رخ من شاہ آقا
 خدائش داد فرزند از تلمطف
 ہمیشہ تاکہ خورشید بہان تاب
 ز افضال خدائے حی و قیوم
 عسلا می نی را کرد مختار
 ز چین و مصر و شام و تبت و رے
 نمودہ منزل مقصود ز اسطے
 نکور وے و نکو خوئے و نکوئے
 درین دنیا بہت نوزا کن بہرے
 بماند شامزادہ سنا لم وے
 ز تخت کعبہ اودا نسر وے

سن میلاد او چون حبت روشن
 بگفتا ہا نفس خورشید روئے

۴۲ ۱۳۰ ۴

تاریخ تولد فرزند ارجمند انوری حضرت شاہ آقا دام محمد
 یعنی بر خوردار محمد سعید سلمہ ربہ

حمد لشد کہ اندرین ایام
 از مسرت کلاہ گوشہ شکست
 ہست اکنون بہ فتوے مہم
 عاشقان را میر بہت اکنون
 بلبل و گل بہم در آغوش اند
 ہر کجا عیش و عشرت بہت تمام
 این زمان ہر کس از خواں عوام
 شادمانی حلال و غصہ حرام
 وصل با دلبران سیم اندام
 در چین چون دو مغز در باو ام

بے منتقت طیبور معنی ہا
 بہ زمین از سحاب نوروزی
 ہر درختے لسان اہل سبت
 مطرب خوشنوا بہ لہجہ خوش
 پوشد از قفل صراحی مے
 من ہم از لطف حق دین تو کم
 زانکہ ایزد یہ شاہ آقا کم
 شکر ایزد کہ تیر امیدش
 باد باہر سہ نور چشمانش
 آن گل بوستان غر و شرف
 متولد چو شد بہ عید سعید
 علم و فضل و ہدایت و عرفان
 قازہ اللہ بدرجۃ الاکمال
 و اطال اللہ عمرہ باللطف

شاعران را فتادہ اندروام
 شد عطا چادرے ز مرد قام
 بستہ بہ جسم خویش سبز اجرام
 می کند شکر ایزد منعام
 گاہ بے گاہ خندہ بر لب ہما
 از مئے عیش پر نمودم جام
 داد فرزند ہجو ماہ ہتسام
 یک ہر مو خطانہ کرد مرا مہم
 تا ابد آن جناب شیرین کام
 آن مہ آسمان مجد و کرام
 بہنادند از ان سعیدش نام
 یا بدار طالع نکو نہ جام
 صانہ ریبہ عین الالام
 و وقاہ اللہ من شر الایام

ارحہ اذ ظلمت من روشن

قال فی القور ظفر الاسلام

۳۳۳ سورہ ۳

تاریخ وفات محمد زبیر جان فرزند حضرت اخوی محمد ہاشم بن جادام مجدد

آہ از دست برباد نگران
گشت پیمان مہین گل خندان
آہ ز آغوش والد ماجد
شد بہ آغوش این مزار نہان
گل باغ مجدد و فارق
شمع بزم اقارب و حُندان
بود در کودکی ہمہ آثار
از تردگی بہ مہ جہنیش عیان
شہ محمد زبیر سہندی
چون بہ جنات عدن کشت جان

روشتا سال رحلتش رخصوان

گفت آمد بہار بارخ جنان

۱۳۰۶

تاریخ وفات قدوة السالکین حضرت حاجی آقا عبد الحلیم جان

مجددی سوهندی رحمہ ربیہ

فلک خمیدہ ازان دم کہ چون کما گردید
ز تیر حادثہ آن کہ در امان گردید
بماند خندہ گل ناتمام زانکہ کمون
بہار رقت بہ باغ بہان نگران گردید
فغان کہ پیشتر از وصل عندلیب بہ گل
بہ باد صحرے تاراج بوستان گردید

یہ عالم سرور عالم یہ این بہان موصوف
 بہان فیض کہ از بہر فیض بر در او
 نقان کہ رفت ز دار الفتاہ بہ دار لقا
 چنان بہ باغ بہان بود شوقِ حضرت او
 یہ شامِ جمعہ و ماہِ محرم آن حضرت
 رسید چون خبرِ رحلتش بہ آتشِ بحر
 کنون نماند گر چارہ جز رضا بہ قضا

جناب حضرت عبدالحلیم جان گردید
 و رود اہل بہان زاید از بیان گردید
 قیامت بہت کہ بر مردوزن عیان گردید
 کہ مشترکیش الآن بہ تقد جان گردید
 چو آفتاب ز چشم بہان نہان گردید
 چو لالہ دارغ دل جملہ دوستان گردید
 چو اکہ روشن تقدیر حق چنان گردید

چو سالِ رحلتِ او حسیم از سر و ش گفبت

ز شوقِ سیرِ جہانِ راصل از جہان گردید

۳۰ ۱۳ ۴

تاریخ وفات جناب حضرت فدای مجد و صا مجد دی

سرہندی رحمۃ ربیۃ در مٹاری فی البدیہ

گفتہ شد

بہ غارِ نیش دہر عاقبت بہ نہفت

چو خارِ خس گل دلالہ خزان رسید بر وقت

درین بہار چو اصحاب کہت ہر کہ بخت

ز صحن این چمن از بے تمیزی گردون

جناب حضرت آقا فدا مجدد آنکه
چنان به جاہ و جلال از معاصران ممتاز

به قندہار بکنب جدر غزیزش خفت
کہ در حدیقہ گیتی پواو گلے شکفت

پوخت روشن تاریخ رخش الیوم

سر و پیش غیب از ان وے بخدر رفت بگفت

۳۰ ۳۱ ۳۲

تاریخ مرحوم و مغفور جناب حضرت محمد علی جان صاحب

مجددی رحه ربیہ

آہ در مغرب تقدیر جناب نیردان
آن محمد علی آقا کہ بودش لایب
عاشق سید کونین و محب اصحاب
مصدر زہد و دین منبع علم و انصاف
قلب کفار بہر معرکہ برہم می ساخت
سالہا کردیہ عدلے خداوند جہاد
یک مرتضیٰ ز سر کوشش مایوس گشت
سالہا سایہ الطاف بر آن کس انداخت

آفتاب کرم از دیدہ ما شد پنهان
بود در سندھ پوہم نامش در ہندستان
مخلص آل علی و حامی اہل ایمان
مطلع بود و کرم مقطع لطف و احسان
کہ بہ زور و زور و کاست بہ دلیل برہان
وندران معرکہ جان داد بہ خلاق جہان
بسکہ بد دست و گریبان دوایش در مان
آنکہ یک لحظہ چو سایہ بہ پیش گشت روان

ز استماع خبر رحلت او دل چوسپند
 بعد ازین دل چپه شکید کہ لکد کوب نمود
 دستانش سزد از غم کہ بہ ہر خاک کنند
 ہر کہ چون گور بختد بہ ہر غم زدہ اش
 گر ہی بود بہ بازار ہبان جلسہ تیز
 خانہ دہرا گر جائے سکونت بودے
 آہ یاران ہمہ رفتند نہانہ ہمت اکنون
 خانہ دہر چنان گشت تہی از مردم
 کہ نہی بنیم جز عین دگر جہا انسان
 دوش در گوش مرا گفت سر دوش لے روشن
 عالم فیض رسان مسال و فالتش میدا

۲۲ ۱۳۳۰

ایضاً تاریخ وفات حضرت مذکور

شہ محمد علی از عالم قانی اکنون
 آن شہ کشور زہد و سع و علم و ہتر
 آہ بگذشت بما درد جدائی بگذشت
 علم نقل سوے جنت فرود من افرشت

مسال نر جلسہ از فیض رسان عالم
 ۲۲ ۱۳۳۰

بے تفاوت قلم روشن مخزون برداشت

تاریخ وفات حضرت احمد علی مجددی

شہ احمد علی عالی صفائے زبیں بد معتمد در دہر وائش
 بہ صد اغزاز در شہر کراچی بسر کرد آن جناب عہد حیاتش
 چورخت از دہر فانی لیست روشن
 سکن در حجت شد سال و فائش

تاریخ وفات میان شیر علی جان مجددی

جناب حضرت شیر علی جان ہر بر پیشہ الطاف احسان
 بغیر از تحم احسان و تملطف نہ کشت آن شاہ اندر ذریع دورا

چوروشن حجت سال رحلت او

نذا آمد کہ ملجائے غیبیان

۱۳۴۷

تاریخ وفات حضرت آیات

اشہب مستی این کون فساد تیز رفتار بہت می دانم و یاد

بہ جو نقش یافتہ بر روی خود
 تانہ زود اور اخذ نگ حادثہ
 غرق سیل غم شود گر کس نشست
 بر سر کین است بامن دور دہر
 رفت تا پردرد کم پیکان او
 آتش بورش شود چون منطقی
 خرمین صبر و قرارم پاک سوخت
 طائر زوش پوز عالم پرید
 قدوقاہ اللہ الی جنات عدن
 ہر کہ در باغ جہان پاس ہنار
 مادر دہراہین جنین طفلی نہ زاد
 در گل احزان بلغزد گرسناد
 گردش چرخ است بامن در عناد
 شہت چورش ناوک غم چون کشاد
 زانکہ دایم می پذیرد از دیاد
 از فلک این گونہ برتے اوقناد
 ایزدش بر فرق طوبی جانے داد
 قدوقاہ اللہ عن بس المہاد

دوش تار کنش چومی حستم ز غیب

گفت ہاقت روشنا مغفور باد

۱۳۳۱

مرثیہ و تاریخ وفات نور چشم فضل اللہ رحمہ ربہ فرزند روشن

آہ از افلاہ ساسے زمین
 نہ کیس دہر باخت نرد وفا
 وائے از دور ہا سے چرخ کین
 نہ کس از چرخ دید غیر محن

ابرہا سے کہ سبز کرد چمن
 کرد تاراج سنبل و سوسن
 جمع کردے بناؤ مشکِ ختن
 جامہ مستیش کشید از تن
 قطرہ ہا جمع ساسے یہ دہن
 یہ دریدش زہیر درشن
 ساخت درخانہ بہمان مسکن
 زد نیابد امان بعد جوشن
 بکنم غم آب نوشیدن
 چون روم باشد آن سراب بین
 گر کتم رومے نوشستن بہ چمن
 چون رسم باشد اگلر گلخن
 گر بگردم یہ کوچہ و ارزن
 نیست یک دوستم چہ مرد و چہ زن
 راحت جان و لوز دیدہ من
 چون بود انقصان جان ز بدن

نو بہار سے کہ باغما پیر است
 ناگہانش وزید باد خزان
 آہو سے می چرید در کسار
 ناگہانش رسید صیاد بے
 صد فے تشنہ بود در دریا
 ناگہانش کشید عواسے
 ہر کہ آمد زہستی یہ وجود
 ناگہانش خورد خدنگ بلا
 منم آن بے نصیب کون درد
 ناگہ از دور آب بہناید
 منم آن بے نصیب از پیے پیر
 ناگہ بیتم ز دور لالہ و باغ
 منم آن بے نصیب در عالم
 ہر کسے یا من بہت بر سر کین
 منم آن بے نصیب کہ من رفت
 رقتش بر من آن چنان بگذاشت

منم آن بے نصیب کز یادش
می درم، همچو غنچه پیراهن
نیت غمخوار و غمگسار که او
زین مصائب نمسایدیم ایمن
منم آن بے نصیب کاشش بحر
سوخت جان و زبان لبان زمین
نمرا ماند طافت رفتار
نه مرا ماند جرأت گفتن
منم آن بے نصیب گزمنها
لبشکارم چه جاسے ریگ عدن
می نیاید به حیطه تقصیر
می نه گنجد به داستان سخن
سماں تاریخ نوز دیده نمود
حیتم از طبع ماہر این فن

قال لی قاضی ایہا الروشن

ہو فی الحسد کان لاسخن

تاریخ وفات حسوت آیات صاحبزادہ میا غلام صدیق جان

فرزند اکبر اخوی حضرت شاہ صاحب

چو برده بود ز ابنائے جنس گوے کمال
محقق بہت کہ آخر کمال راست زوال
فغان کہ رفت ز دار البقا بہ دار بقا
بسوخت خاطر نویشا بہ ابرغ ریخ و ملال
چنان کشید بہ من لشکر الم عجزش
کہ ز درع صبر بیک لحظہ ساخت آن پامال
فرار دینہ صدوسی و چہار ہجرت بود
کہ رخت رحلت بست آن نہال باغ کمال

تاریخ وفات قدوة السالکین عمدة العارفين حضرتنا و مولانا

شاہ غلام محمد صاحب رحمۃ ربہ و قدس سرہ

آہ از دہریے ثبات و بقا
غنیہ بارغ حضرت احمد ^{قدراہ}

رخت رحلت یہ سبت مرشدما
گلبن شاخ عروۃ الوثقی ^{قدراہ}

ماہ چرخ ولایت و عرفان
آفتابے سپہ فیض و تقا

اختر بروج شرع پاک نبی
گوہر درج ملت عنرا

قدۃ الاولیاء و العلماء
عمدۃ الاصفیاء و الفضلا

شہ غلام محمد آنکہ ازو
یافت دین رسول نور و ضیا

روشنا ہر کہ مرقدش پُرسد

گویم این رہنمائے راہ خدا

۸ ۷ ۱ ۱ ۶

تاریخ وفات حسرت آیات سعادت اسلوب اخوی

حضرت محمد یعقوب جان مجددی رضی اللہ عنہ و ارضیاء

فغان زگردش این دہر پر زرنج و عنان
کہ ز انقلابش ہر کس بھی کتد فریاد

ازان زمان که زمان دمام گاه ساخت زمین
 به تیغ دهر دل راستباز صد چاک است
 ز دستبرد خزان خنده را تمام نه کرد
 میان محمد یعقوب جان که مانندش
 به آسمان دیانت لبان بدر منیر
 زر حلتش به دیار دلم ز صبر و سکون
 وفات زادن او بر طرفت مستنون
 درین و درد که طوفان بحر یاران کرد
 فغان که طفل دبستان درد و غم بودم
 ز آتش دل و از آب دیده معلوم است
 مرا که تلخ شده زندگی دلم خواهد
 به تیشه دل خود کوه غم مدام کنم
 بغیر ناخن جان یا ختن که بکشداید
 برادرانه طریق برادری این بود
 زدوستان که اسیران بند غم هستند
 جدا ز سر و قدرت ان نهالی باغ بهشت

ز نسل آدم هر کس به دمام و س افتاد
 گواه این به زبانهاست نشانه شمشاد
 درین بهار که هر گل دهن به خنده کشاد
 دگر گله نه دمیده به گلشن احیاد
 به بوستان کرامت به مثل سر و آزاد
 نماز میچ پوز قتل عام در لجن داد
 شده ز طالع فرخنده در شب میلاد
 متاع صبر و شکیبائی دلم بر باد
 کنون ز گردش ایام گشته ام استاد
 که هست درد قراق تو حباب مع اضداد
 که تن تهنی کنم از جان چون بیک فریاد
 که داد خسر و تقدر طالع فرهاد
 به تار زندگی من چنان گره افتاد
 که چون به قهر بهشت برین نشستی شاد
 به یاز پرس از آنها کی نه کردی یاد
 مرا چه بهره ز سر و دست برد شمشاد

پس از وقایع توئی جان زیر گل چه طرب
 به باغ خسته گل نغمه هزار میاد
 و اگر ز سال و فاقش کسی ز تو پرسد
 بگوئی روشن مقرون به فضل ایزد باد

۳۷ ۱۳ ۴

الجناتک ایخ اخوی مرحوم غفرلہ

از چه عالم شد پر از رخ و عنای	از چه هر کس شد به ارمان میتلا
از چه گردید این زمان چرخ کیود	از چه گردد مضطرب باد صبا
از چه شد افسرده گلهای چین	از چه شد بلبل به فریاد و صدا
از چه شد گیتی زبانه های پوسه پر	از چه شد هر جا مهیا کر بلا
از چه شد ظاهر کنون طوفان لوج	از چه شد شور قیامت رخ نما
از چه شد بے نور خورشید جهان	از چه شد مہتاب عالم بے ضیا
از چه شد دلہائے مردم بے قرار	از چه شد ہر دیدہ مشغول بیکا
از چه شد روزم ممیہ چون شام اجر	از چه شد شامم بے غم بے اتہا
ہان مگر از خواہش پروردگار	شد غروب این آفتاب القاب
تھنہ راہ دین شہ نعقوب جان	رہبر و ہادی مخلوق خدا

عابد و زاهد امام ساکین	متقی و صاحب صدق و صفا
جامع شرع و طریقت بحر علم	رہنما و مقتدا و پیشوا
آفتاب پرخ تقوی و ورع	ماہتاب آسمان اصفا
رہنما غفرلہ و ارحم علیہ	اعطہ خلد العیب و انما

سائل ترحیلش اگر پرسد کسے
روشن ناسادگو غفران ادا

۳۷ ۳۱۴ م

اقول ایضاً فی تاریخ وفاتہ رحمۃ ربہ

من کمال اللطیف یا ربیح النسیم	ان ترد یوما علی الارض الکریم
قل لہ بعد الخیمۃ والسلام	اذا ترکت الارض فی الکریم العظیم
لیم ما استفسرت من احوالہ	انه من ذاک مکروب و کظیم
لا یناسب ہکذا لک یا اخی	انه فی الہیم انک فی النعیم
فی زمان الموت ان رجعت بہ	لست الان عندہ رجلاً ملیم
لا ولا النساک قطعاً بعدما	عظمہ یعنی تراب کالترمیم
اذا تامل روشن فی ارحمہ	قال لی ہالت درک فوز عظیم

۳۷ ۳۱۴ م

مرثیہ و تاریخ و قات قدوة السالکین عمدة العارفين حضرتنا و

مولانا آقا عبد القدوس مجددی قدس سرہ و رحمة ربہ

خاک آماہی مخلوق خدا	باز اکنون گشت از دور سما
از شفق دست فلک بستہ حنا	چون کشاید عقدہ از تار کار
تا وک بوردش ہی گشتہ خطا	گر نہی بودے دو تا چون کمان
وان صدائے گل لہجہ اکنون کجا	نالہ بلبل نہی بنیم چہ شد
نقش بر آبے بہت بے چون و چرا	ہستی موہوم این دیر کہن
گر کنم تمثیل آن باشد روا	با ترنگ چینی و موج قدح
بر ہر این رہ گذر بہر نقش پا	آہ کز یاران نہی بنیم اثر
ہمچو گل کردیم پیرا ہن قبا	از جفاے دہر و جور آسمان
مردمک را اشک شد ز بخیر پا	بست چون راہ نظر سیل بہر شک
بود شاہ کشور علم و حیا	عبد قدوس آن شبہ عالی جناب
در میان دوستان واقربا	عاجی آقا لیش لقب مشہور بود
آسمان عقل و نور شدید سنا	ماہ علم و فضل و نجم رشد و فیض
می شدے ز اکسیر فیض او طلا	کیمیا کار سے کہ قلب ہمچو مس

بہر دیدار جناب ذہ الجلال
 آفتاب فیض حق برکے پوتافت
 شام جمعہ پہچو تودر شید برین
 آہ کاندربطن ماہی مزار
 بود چون گنجینہ اسرار حق
 در زمین پہچون تخریبہ شد حقا

روشنا در بارغ فردوس برین

باد دائم در جوار مسطقا

یا ہر افسوس روشن سال وصل
 گوئی صدر مجلس فیض و ہدا

۳۲ ۱۳ ۴

تاریخ وفات جناب امجد مطاع اسعد حضرت ضیاء احمد

مجددی رحمہ ربیہ و قدس سر

چونیک بنگری اے دل بہ بوستان ہما
 تعجب بہت برا حوال تو کہ پہچون گل
 سمندر بحر تو زمین گو نہ تیز رو بہت کہ آن
 ز بے ثباتی ہستی روزگار پسرین
 بغیر ذات خدا کل من علیہا فان
 یہ این ہیات دور و زار چہ می شوی خدا
 کند عبور بیک ساعتے ازین میدان
 کہ چون حساب بود زندگی ہر انسان

یہ بوستان بہان یک گلے چنن نہ گفت
 قبائے سبز کہ دیر ہوز سرور برداشت
 زدوستان کہ ازین آستانہ بگذشتند
 جناب حضرت خواجہ ضیاء احمد کشت
 شہ سریر سحر مہر آسمان بداد
 دریغ و درد کہ آن مہر آسمان کرم
 ز بسکہ داشت بدل شوق جنت الفردوس
 کہ او نہ خور و طباچہ زد سبیر و خستران
 زد و برگردش امروز بنیمش عسریان
 بغیر نقش قدمہا بماند نشان
 ہمیشہ تخم نکوئی یہ مسزراع دوران
 گل حدیقہ دین لوز حدقہ ایمان
 ز چشم ما شدہ در مغرب فنا پیمان
 خرید باغ بہشت برین بہ لقا روان

زدل جو چشم تاریخ با مہر افسوس
 بگفت روشن عابد خدا پرست بدان

۱۳۲۵ھ

تاریخ وفات عنیز الوجود حضرت مولوی تاج محمود امری

حسب فرمایش مولوی دین محمد وفائی
 گفتہ شد

اگر صحیفہ گردون کنی ورق بہ ورق
 یہ دستیاری آن چشم داشت مہر فتول
 نیابی لے دل حرف وفادران مطلق
 بہ دست بستہ فلکے ابتدا حنا ز شفق

یہ باغ دہر ہر سو اگر نظر فگنی
 یہ صلح و استیصال مضمحل جنگ و نزاع
 یقین کہ زہر در آسمینتہ بود با آن
 زہر ایلہ فریبی سپر شعلہ باز
 در یخ و درد کہ آن شاہ تاج محمود
 سزد کہ سندھ ازین واقعہ بگرید خون
 بعلم و فضل و فیوض و ہدایت و ارشاد
 مفسرین بہ جہان پیش لیک حضرت او
 نہ در جماعت فضل کسے در اہمیتا
 بہ نقد جان مگر آن شاہ باغ خلد خرید
 قحان کہ پے پے ابرار از جہان رفتند
 درین چمن بجز از خار و خس نہ اندا کنون
 روزگار ز بس گشتہ است قحط رجال
 در یخ و درد کہ در جسم مؤمنان اکنون
 کسے بہ امر شریعت نہی ہند انگشت
 چو رفت مردے از مردمان ز شرم تام

نیابی آنکہ نیاشد چو گل گریبان شوق
 یہ طوع و خرمیش مدغم بہت رنج و قلق
 اگر ز چاشنی ارزان نمود با تو طیب
 نواختہ بہت بہ خلعات فاخرہ اہمق
 سیرد جان عزیز خود این زمان با حق
 کہ بود ذات شریفش ز بہر آن رونق
 رپودہ بود ز اینکے جس خولش سبق
 بیان نمود یہ تفسیر خود رموز ادق
 نہ در میانہ علماء کیے چو او ایق
 کہ رفت از نظر مالش دہ بہ آن ملحق
 تہی چو کسیدہ مفلس با نداین جو سبق
 برفت آہ ز سسرن و یاسمین زنبق
 کجا بہت آنکہ کند یاد حق بہ شام و فلق
 ز روح پیروی شرع ماندہ بہت رمق
 جہان بد ہر فرورد دست تا مرفق
 شدہ بہت مردک دید اسود و ارتق

چو مولوی وفائی بحیثیت تارکشیش
نگیفت روشن آن دم چرخ اہل حق

۴۱۳۲۸

تاریخ جناب زبدہ علمائے عالم مولوی محمد قاسم یاسینی رحمۃ اللہ علیہ

چونیکو بگری در دور ایام	نیابی داتا یک کس بہ آرام
اگر صد سال کس شہدے ہو شد	شود یک روز آخر زہر آشام
نہ گیتی ہی رساند بر مرادے	نہ گردون می برآرد بر سر کام
نہی گردانہ بر مرغ مقصد	شود از نامرادی سبز در دام
نہ شاید تا کشائی چشم در دہر	بیا موز این سبق از مغز یادام
ہمان چون گل محل لغزش پاستا	الائے بے خبر آہستہ نہ گام
بدان کہین مستیش خواب خیال است	مکن تکبیرین ضغاث اہلام
تفاعل تا بکہ اندر عمل کوش	مگر نشنیدہ الوقت مصما
محمد قاسم آن علامہ دہر	تکوردے ونکو خوے ونکو تام
ہمین نو یاد بارغ شریعت	ہمین نورس نہال بارغ اکرام
شہادت در ہنادش بود مہنم	شرافت با وجودش داشت ادنام

بہ تعوی و تقا و زہد و پرہیز
 ہزاران طالبانِ نزدش رسائید
 یہ لوہورسِ دائمِ بازمی و شہت
 نمودے بر طوت با صیقل و عظ
 بہ زورِ بازو سے تقریری کرد
 بہ دہرا ز پیش جوئی کم بیانی
 در عیارت از دنیا سے فانی
 زمانِ زمینِ حادثہ ملوڑ حسرت
 غم و دردش نہ مخصوص آدرخاں
 چنان تیر غمش دلہا خراشید
 بہ علیین رسد علی مقامش
 ربوہ گوے از فہمائے فصام
 نصیبِ علمِ حقانی بہ انجسام
 شہستانِ ہمہ عالم ز انسلام
 ز قلبِ طالبِ حق زنگِ اوہام
 ز مشکل تر مسائلِ رفع ابہام
 چو اور پیشہ تحریرِ ضرعت نام
 یہ حکمِ حقائقِ ارواح و حساب
 زمینِ زمینِ واقعہ پرینج و آلام
 ہم و خزنش نہ ممد و دست درعام
 کہ تو ان رقتِ نقشِ آن بہ اعوام
 ز لطفِ حضرتِ داوار منعام

ز وصلش گفت روشن با سر آہ

بگو گل گشت شمع اہل اسلام

۱۳۴

۱۳۶

تاریخ وفات حسرت آیات استاذی حافظہ لکیر رحمہ ز و غفر

فقان کہ می رسد اکنون بگو شمع از ہر جا
 غراوشیون داہ و فغان و واویلا

فلاخن فلک افگند این چه سنگ ستم
 ز قلب عالم پر خاست ناله و افغان
 درین بهار پس از بهار هست تخران
 اگر عمارت مقصد یہ چه رخ افسر ازی
 اگر تہاں امید سے یہ دل تو بنشانی
 در رخ و درد کہ استاد مہربان من
 جناب حافظ ہارون صدر مجلس فصل
 بہ ذہن ہمدرد خوان و فہم حکمت دان
 چنان رفیع خیالے کہ در معارج نظم
 نظر بہ شعر خوشش نظم شاعران جهان
 یہ بحر شہ چنان بود فکر او عواص
 بہ خط خوب ز امثال آن چنان قانع
 کنون چو خرمین امید ہائے احبابش
 چہ فائدہ کہ کتم شکوہ ہائے گردش دہر
 ہمیں خوش بہت کہ تسلیم را کتم شیوہ
 بحق پاک رسول تو یا خدا سے یہاں

کمان دہر در انداخت این چه تیر خینا
 ز چشم مردم افتاد اشک ابر آس
 درین دیار پس از ہر نشاط ہست غنا
 یہ سہل حادثہ اش دہر انگست از پنا
 زمانہ ارہ نماید یہاں درخت آنجا
 یہ نسبت رخت ز دار الفتا بدار لغت
 گل حدیقہ دانش مہ سپہر ذکا
 یہ عقل پیر بہ دل نوجوان یہ طبع رسا
 گذشت پایہ اشعارش از سر شرمی
 یہاں مقابلہ قطرہ ہست با دریا
 کہ می کشید بیک غوطہ صد در یکتا
 کہ کس نہ بخت خیال سویش اصلا
 حکم از دیک سر سوخت برق بلا
 چہ عایدہ کہ کتم تا ہا ز دور ہما
 ہمیں بہت کہ در حق او کتیم دعا
 بحق آلہ الاخیار دینہ الاصل

بحق تسبیح مثانی و اسم اعظم تو
 وسیع کن زره لطف و بود مرقد او
 بحق آیه کرسی و سورہ ظل
 رفیع ساز بجلدش تو مترل و ماوی
 قبول کن حسناش به محض لطف و عطا

پہ سال رحلت اور روشن از تحریر گفت

و حید عالم رقت از معاشر فضلًا

۱۵ ۲۲

۵۱ ۶۹

۴ ۱۳ ۵۳

قطعه تاریخ مولانا معین الدین صاحب اجمیری رحمۃ ربہ

آہ آن گنج علم و فضل و کمال
 چونکہ او ہم معین دین بودے
 در تہ خاک چون خزانہ نہفت
 زان بجنب سعی تویش نجفیت
 سالہا سال از بساط جہان
 خن و خاشاک کفر و شرک برت
 علما بیش لیک مثل او
 کم گنج در بہین حین بشکفت
 یوم عاشور چون شہ شہدا
 آیہ ارجعی ز حق بہ شنفت
 چون رفت از جہان خدایا یاد
 وز بہشت برین بہ توران جفت

ہر کہہ پرسید سال رحلت او

فیض بے انتہا۔ ش روشن گفت

۱۳ ۵۹

تاریخ طبع دیوان روشن (دیوان ابوالعجب)

از ڈاکٹر غلام مصطفیٰ خان صدر شعبہ اردو

سندھ یونیورسٹی جمیل آباد

— — —

داستانے آن عجیب و حروف آن بدیع

۱۸۱۳ ۱۸۱۳

طبع روشن بہت از طبع این دیوان بدیع

۱۸۱۳ ۱۸۱۳

— — —

